

**Informacja na temat realizacji
zadań pomocy społecznej
przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Kutnie w 2020 roku**

Kutno
kwiecień
2021 r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Cele i zadania Ośrodka	4
2. Struktura organizacyjna Ośrodka	6
2.1 Zatrudnienie w Ośrodku	7
2.2 Kwalifikacje zawodowe i wykształcenie pracowników	8
3. Zakres pomocy dla mieszkańców Kutna realizowany przez Ośrodek	9
4. Diagnoza pomocy społecznej	10
5. Formy wsparcia w systemie pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek	22
5.1 Praca socjalna	22
5.2 Świadczenia pieniężne	23
5.3 Świadczenie niepieniężne	26
5.3.1 Dożywianie dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym	26
5.3.2 Posiłek przygotowywany w Centrum Seniora – Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej	27
5.3.3 Ubezpieczenia zdrowotne przy zasiłkach stałych	27
5.3.4 Sprawienie pogrzebu	28
6. Pomoc środowiskowa i instytucjonalna	29
6.1 Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	29
6.2 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	31
6.3 Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”	32
6.4 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	32
6.4.1 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	34
6.5 Placówki wsparcia	35
6.5.1 Centrum Seniora – Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej	36
6.5.2 Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom” – Sekcja Mieszkań Chronionych	37
6.5.3 Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomagany	38
6.5.4 Noclegownia	40
6.5.5 Ogrzewalnia	40
6.6 Pobyt w Domu Pomocy Społecznej	41
7. Pomoc socjalna wynikająca z innych ustaw	43
7.1 Świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna, fundusz alimentacyjny, świadczenie wychowawcze („500+”), jednorazowe świadczenie „Za życiem”, świadczenie „dobry start” i ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	43
7.1.1 Świadczenia rodzinne i zasiłek dla opiekuna	43
7.1.2 Fundusz alimentacyjny	45
7.1.3 Świadczenie wychowawcze („500+”)	46
7.1.4 Świadczenie „Za życiem”	47
7.1.5 Świadczenie „dobry start”	48
7.1.6 Ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	48
7.2 Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny	50
7.2.1 Dodatki mieszkaniowe	50
7.2.2 Dodatek energetyczny	51
7.3 Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	51
7.4 Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	52
8. Inne działania Ośrodka na rzecz społeczności lokalnej	54
8.1 Współpraca z organizacjami pozarządowymi	54
9. Programy, projekty i akcje realizowane przez Ośrodek	55
9.1 Programy	55
9.1.1 Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2019-2021	55
9.1.2 Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kutno na lata 2018-2020	55
9.1.3 Program Wychodzenia z Bezdomności i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Mieście Kutno na lata 2020-2025	56
9.1.4 Program „Posiłek w szkole i w domu”	57
9.1.5 Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020	57
9.1.6 Program „Wspieraj Seniora”	57
9.2 Projekty	57
9.2.1 Projekt „Akcja Zima”	57
9.2.2 Projekt „Poprawa stanu infrastruktury społecznej Miasta Kutno – Centrum Seniora”	58
9.2.3 Projekt „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”	58
9.3. Akcja zabezpieczenia osób i rodzin objętych kwarantanną i izolacją	59
9.4 Działalność informacyjno-promocyjna Ośrodka	59
10. Struktura wydatków	61
11. Podsumowanie	63
12. Rekomendacje	68

Wstęp

Sprawozdanie w formie raportu zostało sporządzone na podstawie danych wewnętrznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, statystyk Urzędu Miasta Kutno, Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie oraz informacji pochodzących z Systemu Analiz Samorządowych oraz Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego¹. Zawarte w nim analizy dotyczą w szczególności zadań w zakresie pomocy społecznej i innych świadczeń socjalnych realizowanych przez Ośrodek.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako instytucja sektora publicznego działa w sferze polityki społecznej. Przyjmuje tym samym na siebie rolę wykonawcy zadań Miasta Kutno należących do zadań własnych oraz zleconych przez administrację rządową, których szczegółowy zakres określa ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 ze zm.), a także przepisy innych ustaw.

Jednym z kluczowych obowiązków, postawionych przez ustawodawcę gminie, jest przygotowanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Systematyczne, coroczne sporządzanie zasobów, obejmujących przede wszystkim: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej (bez względu na finansujący i realizujący je podmiot) oraz osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje dotyczących je problemów, jak i strukturę beneficjentów z podziałami wedle określonych kryteriów, ciąży na Ośrodku.

Pomoc społeczna nie polega wyłącznie na pracy socjalnej oraz przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń. Jej istotnym wymiarem jest diagnoza społeczna, analiza i ocena zjawisk społecznych, które mogą rodzić zapotrzebowanie na kierowaną ze strony Ośrodka pomoc. Umiejętności właściwego rozpoznania sprawy i rozeznania w środowisku lokalnym – to kluczowe kwestie, których nieustanne rozwijanie może przyczynić się do skutecznego poszukiwania nowych, alternatywnych metod i sposobów urzeczywistniania pomocy społecznej, nie tylko instytucjonalnej.

Wyzwaniem dla Ośrodka, podobnie jak dla całego sektora pomocy społecznej w Polsce, pozostaje sprawczość, czyli zdolność wpływania na otoczenie, siła wymiernego oddziaływania na rzeczywistość, beneficjentów i własne poczynania. Dlatego też za nadal aktualny uznaje się problem wcielania w życie zapisów ustawy dotyczących efektywnej pomocy społecznej, tzn. takiej, która wspierając osoby i rodziny w ich trudnych sytuacjach życiowych, z jednej strony dąży do zapewnienia im bezpieczeństwa socjalnego, a z drugiej – usiłuje w ramach pomocy wykorzystać zasoby rodziny, jej potencjał i aktywności.

W związku z tym skuteczną pomocą społeczną to współdziałanie instytucji sfery polityki społecznej, podmiotów rynkowych, komercyjnych, prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej, sprofesjonalizowanych organizacji pożytku publicznego działających w zakresie pomocy społecznej oraz świadomych i aktywnych beneficjentów pomocy społecznej.

W 2020 r. sposób funkcjonowania życia społecznego został poddany nieprzewidzianej, nadzwyczajnej próbie – doświadczenia mierzenia się z epidemią choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2, tzw. „koronawirusem”, oraz z wszelkiego rodzaju mechanizmami wcielonymi w życie celem zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19. Także Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie zmuszony był od 12.03.2020 r. do zmiany trybu organizacji pracy, a tym samym wdrożenia szczególnych środków ostrożności.

¹ Ze względu na dostępność danych wykorzystane w wykresach i tabelach statystyki roczne nie zawsze pokrywają się z raportowanym okresem.

1. Cele i zadania Ośrodka

Cele i zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie w zakresie przyznawania pomocy społecznej i pomocy socjalnej określone są przez przepisy prawa. Do głównych celów należą: praca na rzecz ograniczenia marginalizacji osób i rodzin poprzez wspieranie ich w dążeniach do zaspokajania niezbędnych potrzeb oraz umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom utrudniającym życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Pomoc społeczna jako element polityki społecznej państwa koncentruje się na stwarzaniu warunków osobom i rodzinom do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, w których się znalazły. Wśród najczęściej pojawiających się przyczyn udzielania pomocy społecznej trzeba wymienić chociażby: długotrwałą lub ciężką chorobę, częstokroć związaną z podeszłym wiekiem, bezrobocie czy niepełnosprawność. Pomoc ze strony państwa ma jednak charakter przejściowy, tymczasowy, bowiem jej intencją zakłada aktywizację, usamodzielnienie osób z niej korzystających.

Za organizację tej pomocy odpowiedzialne są w szczególności organy administracji rządowej i samorządowej, które na zasadzie partnerstwa są wspierane w realizacji tych zadań przez organizacje społeczne i pozarządowe, Kościół Katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby fizyczne i prawne. Postulowana kooperacja trzech sektorów (publicznego, prywatnego i społecznego) w ramach dostarczania usług w zakresie pomocy społecznej może pozwolić na odciążenie struktur państwowych, wyłonienie się na rynku podmiotów świadczących wysokiej klasy usługi powszechnie dostępne oraz profesjonalizację organizacji pożytku publicznego funkcjonujących w segmencie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna przewiduje dwa typy działalności pomocy:

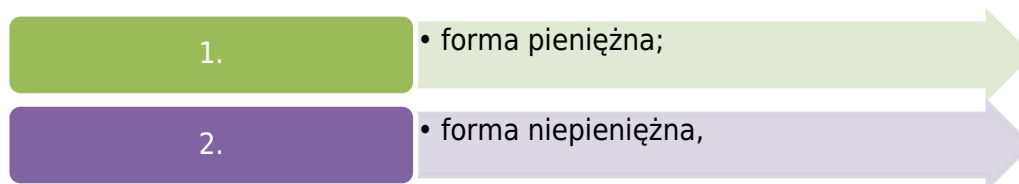
1. pomoc środowiskową

- realizowaną w miejscu zamieszkania świadczeniobiorcy;

2. pomoc instytucjonalną

- świadczoną w oderwaniu od jego dotychczasowego miejsca zamieszkania w domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia (środowiskowych domach samopomocy, dziennych domach pomocy, ogrzewalniach, noclegowniach, schroniskach, mieszkaniach chronionych).

Obok typów działalności w obrębie pomocy społecznej występują także dwa rodzaje świadczeń:

w ramach których może być udzielana zarówno pomoc środowiskowa, jak i instytucjonalna.

Reasumując, można stwierdzić, iż pomoc w głównej mierze dotyczy:

1.

• pracy socjalnej;

2.

• prowadzenia i rozwijania niezbędnej infrastruktury socjalnej;

3.

• analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;

4.

• przyznawania i wypłacania przewidzianych ustawą świadczeń;

5.

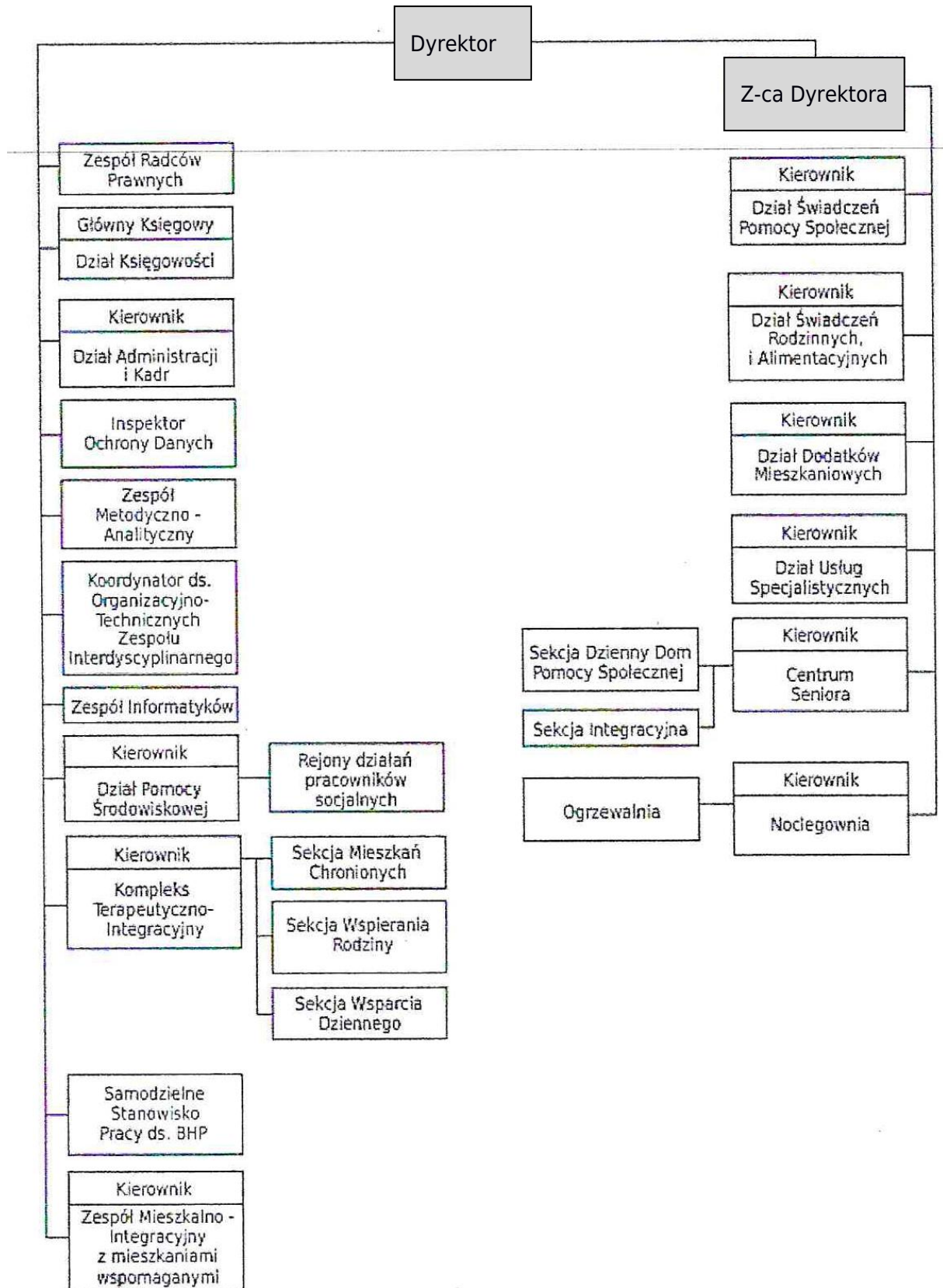
• realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;

6.

• rozwijania nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

2. Struktura organizacyjna Ośrodka

Rys. 1. Schemat organizacyjny Ośrodka w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. w strukturze organizacyjnej Ośrodka zaszły dwie zmiany. Po pierwsze powstała nowa placówka wsparcia – Zespół Mieszkalno-Integracyjny. Jako odrębna komórka organizacyjna Ośrodka będzie zajmowała się procesem usamodzielniania, pod kierunkiem specjalistów, osób przebywających w mieszkaniach wspomaganych, przede wszystkim osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i wykluczeniem społecznym. Po drugie w obrębie Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych nastąpiła reorganizacja polegająca na likwidacji dwóch sekcji: Sekcji Świadczeń Wychowawczych oraz Sekcji Funduszu Alimentacyjnego. Nie spowodowało to jednak żadnego uszczerbku na prowadzeniu przez Ośrodek spraw dotyczących czy to świadczenia wychowawczego, czy to funduszu alimentacyjnego.

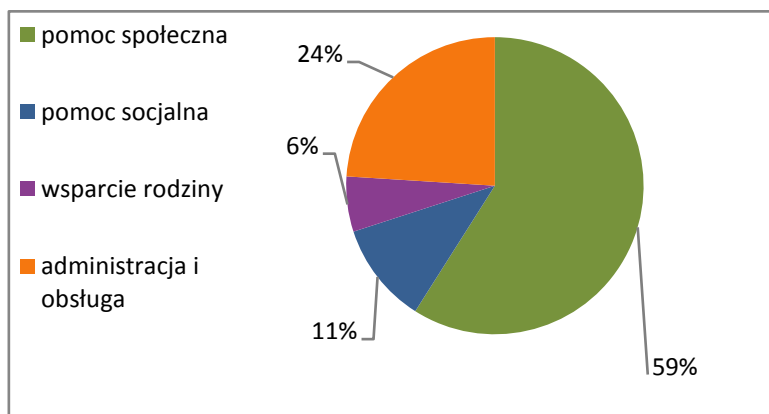
2.1. Zatrudnienie w Ośrodku

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie w 2020 r. (stan na 31.12.2020 r.) zatrudniał, łącznie z zastępstwami wynikającymi z urlopów macierzyńskich i długotrwałych zwolnień, 105 pracowników realizujących zadania zarówno z zakresu pomocy społecznej, jak i wynikające z innych ustaw, czyli o 1 pracownika mniej niż w 2019 r.).

Należy podkreślić, że przy zatrudnianiu pracowników przez Ośrodek ściśle przestrzegane są wymogi odnoszące się do kwalifikacji zawodowych i merytorycznego przygotowania. Stosowny tryb naboru i wyłaniania w drodze konkursów nowych pracowników jest konieczny głównie ze względu na bezustanne wzbogacanie zakresu zadań do realizacji oraz rosnące oczekiwania społeczne wobec wszystkich pracowników Ośrodka.

Zgodnie z regulacjami ustawy o pomocy społecznej odnośnie do niezbędnej liczby pracowników socjalnych (1 pracownik socjalny przypada na 2 000 mieszkańców), podobnie jak w 2019 r., w Ośrodku w 2020 r. zatrudnionych było 23 pracowników socjalnych funkcjonujących w rejonach opiekuńczych.

Wykres 1. Zatrudnienie w Ośrodku wedle klasyfikacji zadań, według stanu na 31.12.2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

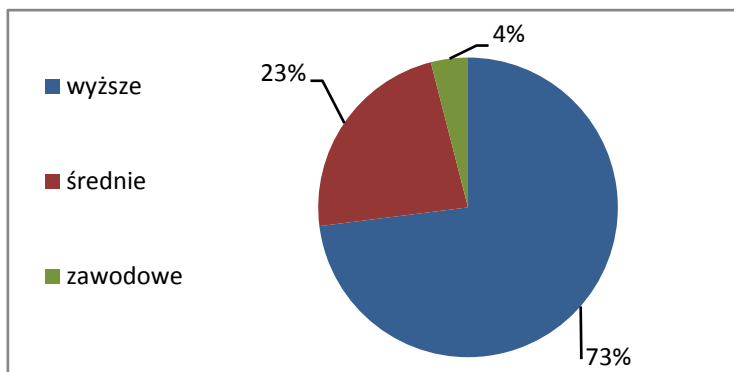
Jak pokazuje powyższy wykres najczęściej osób realizowało zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej – 62 (59%), w tym 23 pracowników socjalnych. Następną kategorią pracowniczą pod względem liczebności była administracja i obsługa – 25 (24%). Prace związane ze świadczeniami rodzinnymi, wychowawczymi czy alimentacyjnymi oraz dodatkami mieszkaniowymi i energetycznymi wykonywało 12 pracowników (11%). Z kolei 6 osób (6%) wypełniało swoje obowiązki w ramach wsparcia rodziny.

2.2. Kwalifikacje zawodowe i wykształcenie pracowników

Warunkiem prawidłowego wykonywania zadań i realizacji celów jest odpowiednio wykwalifikowana kadra. Rzetelna i specjalistyczna wiedza zespołu pracowników podbudowana ich doświadczeniem zawodowym stanowi niezbędną podstawę dla tworzenia sprawnej organizacji pracy.

W tym celu pracownicy nie tylko uzupełniają swoje wykształcenie lub podnoszą kwalifikacje, ale również zdobywają szereg umiejętności związanych z pracą zawodową.

Wykres 2. Wykształcenie pracowników, według stanu na 31.12.2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2020 r.

W 2020 r. wzrósł udział osób z wyższym wykształceniem, który był wyższy o 2% w porównaniu z 2019 r. Mimo utrudnionych warunków spowodowanych sytuacją epidemiczną związaną z chorobą zakaźną COVID-19, pracownicy Ośrodka podejmowali się ciągłego kształcenia, w tym korzystania ze szkoleń w formie wykładów online, w celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych, na co wskazuje poniższa tabela. Pośród kadry pracowniczej 18 osób uczestniczyło w szkoleniach, konferencjach czy seminariach dotyczących 21 tematów. W związku z tym można podnieść, iż zapewniono odpowiedni poziom merytorycznej obsługi świadczeniobiorców oraz zadbano o skuteczność i jakość funkcjonowania pomocy społecznej.

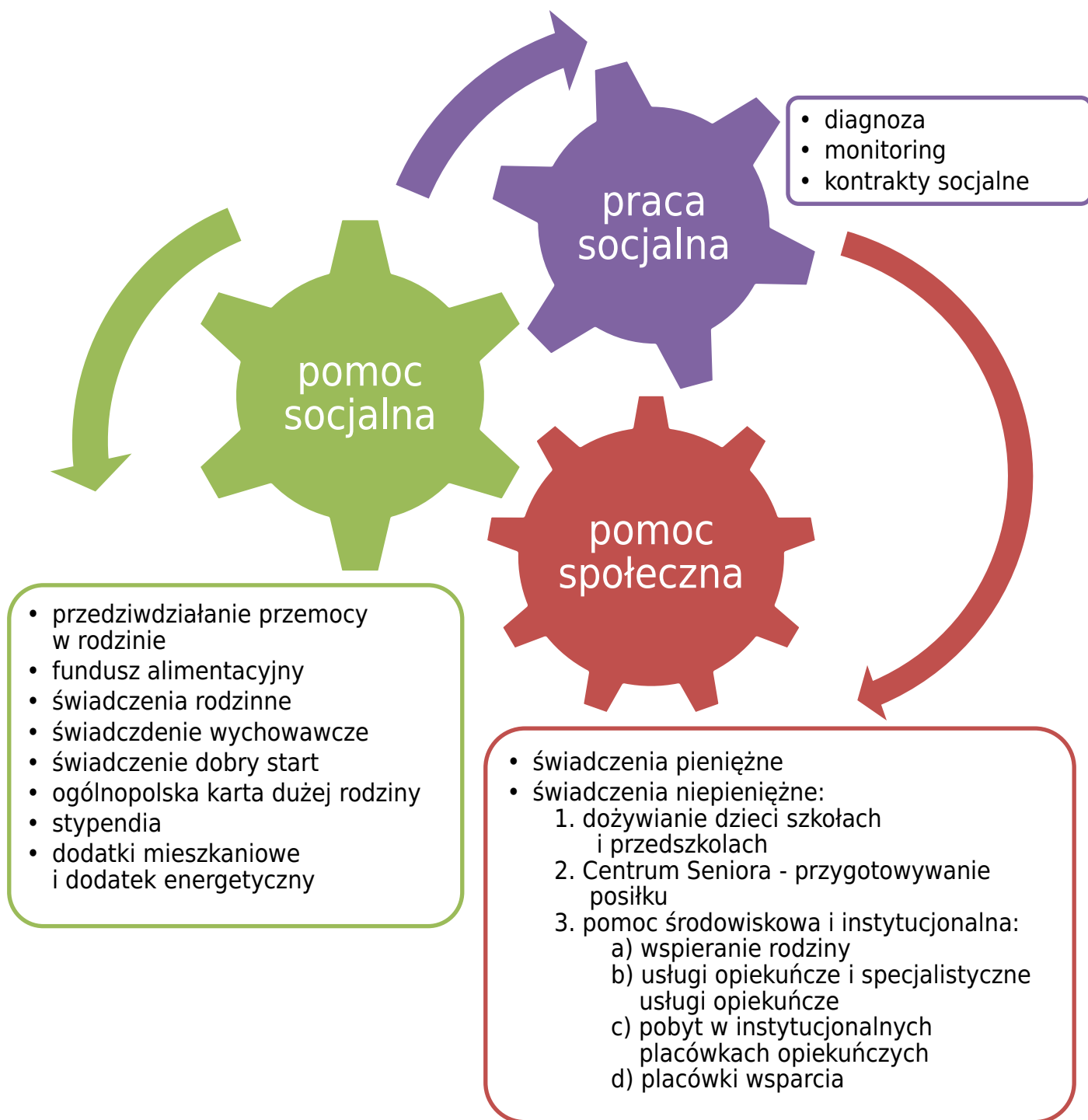
Tab. 1. Pracownicy w trakcie kształcenia/dokształcania w 2020 r.

Poziom nauki	Liczba pracowników
Szkolenia/konferencje/seminaria	18
Szkolenie specjalizacyjne	3
Studia podyplomowe	1
Studia licencjackie	1
Studia magisterskie	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

3. Zakres pomocy dla mieszkańców Kutna realizowany przez Ośrodek

Rys. 2. Schemat zakresu pomocy udzielanej mieszkańcom Kutna przez Ośrodek.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Podstawą pomocy społecznej jest praca socjalna. Na bazie jej rezultatów może zostać przyznana pomoc społeczna w formie pieniężnej lub niepieniężnej. Inne świadczenia z pomocy socjalnej wypłacane są na wniosek osoby zainteresowanej.

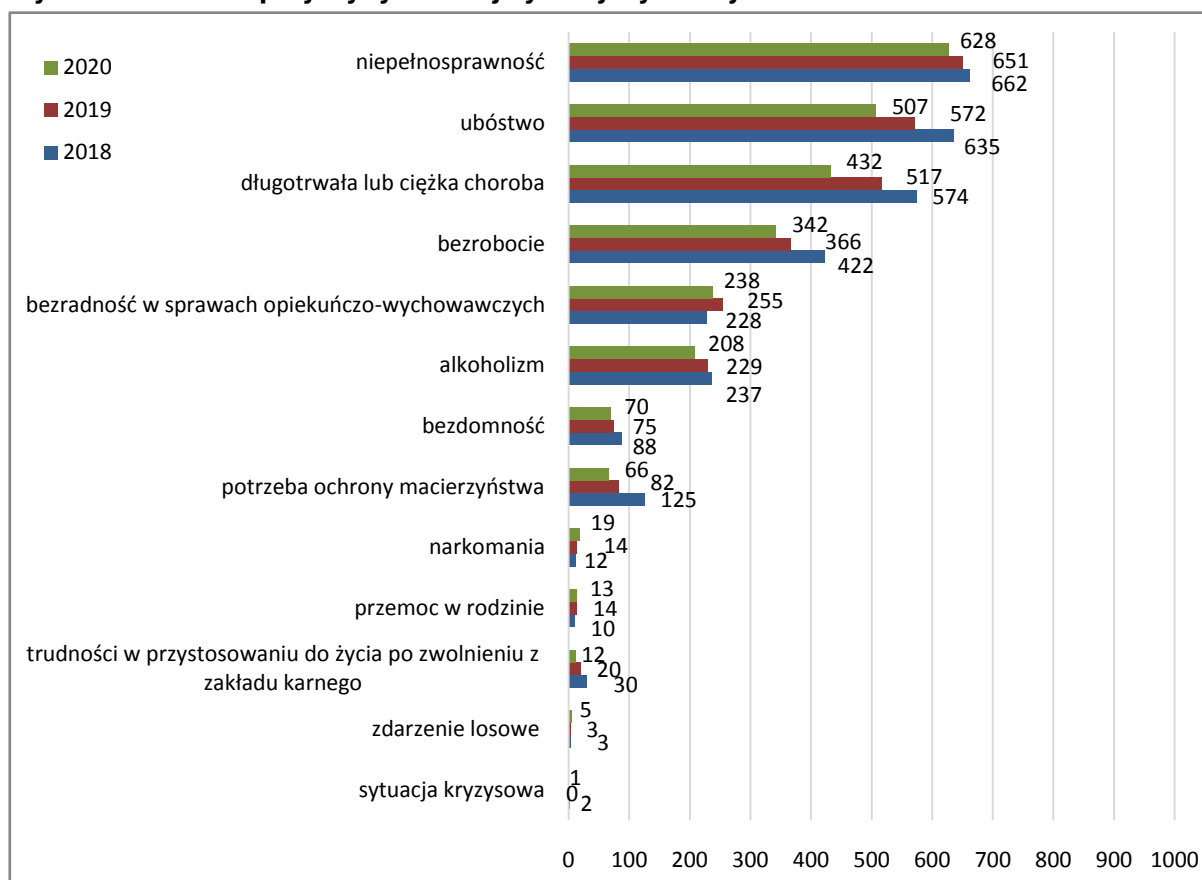
4. Diagnoza pomocy społecznej

Diagnoza społeczna służy identyfikacji problemów i dysfunkcji w otoczeniu społecznym. Jako proces prowadzący do uporządkowanego i całościowego opisu życia społecznego, na drodze obserwacji, badań socjologicznych, eksperymentów, a przede wszystkim wywiadów środowiskowych sporządzanych przez pracowników socjalnych, cechuje się wnikliwym rozpoznawaniem niepokojących zjawisk i niezaspokojonych potrzeb mieszkańców miasta oraz tworzy przestrzeń do zapobiegania powstawaniu patologii społecznych, które mogą być wywołane przez nieudaremnione adekwatną interwencją konflikty społeczne.

Gruntowne zanalizowanie środowiska skutkuje nie tylko scharakteryzowaniem ogólnej natury badanego obszaru poprzez prezentację mapy negatywnych zjawisk, czyli właściwą oceną stanu rzeczy, wyborem odpowiednich instrumentów pomocy społecznej, ale także pozwala zaobserwować rezultaty działań i wyniki środków naprawczych wdrożonych w następstwie wykonywanej poprzednio diagnozy społecznej. Badanie diagnostyczne dostarcza wiedzy umożliwiającej prognozowanie przyszłych zjawisk, a tym samym, pełniąc praktyczną funkcję, stanowi punkt wyjścia do wszczęcia procedury planowania i realizacji działań mających na celu optymalne rozwiązanie problemów społecznych.

Prowadzenie diagnozy wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.1: Rozwijanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej; Działanie IV.1.1: Diagnoza potrzeb w zakresie instytucjonalnych form pomocy społecznej – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

Wykres 3. Główne przyczyny trudnej sytuacji życiowej rodzin w latach 2018-2020*.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Jeżeli w rodzinie występuje kilka przyczyn powodujących trudną sytuację życiową, może taka rodzina zostać zaszeregowana do kilku tzw. grup dyspanseryjnych, tzn. wydzielonych ze względu na dominujący powód udzielenia pomocy.

Wykres 3. wyszczególnia najważniejsze przyczyny trudnej sytuacji życiowej rodzin, które korzystały z pomocy społecznej w 2020 r. ***W przeciągu trzech ostatnich lat można dostrzec istotny spadek w obrębie zdecydowanej większości przyczyn przyznania wsparcia.*** Pośród czterech najczęściej występujących powodów ubiegania się o pomoc nadal znajdują się te same kategorie:

- niepełnosprawność - 628 rodzin (spadek o 23 rodziny, tj. 3,5% mniej niż w 2019 r. oraz spadek o 34 rodziny, tj. 5,1% mniej względem 2018 r.);
- ubóstwo - 507 rodzin (spadek o 65 rodzin, tj. 11,7% mniej niż w 2019 r. oraz spadek o 128 rodzin, tj. 20,2% mniej w stosunku do 2018 r.);
- długotrwała lub ciężka choroba - 432 rodziny (spadek o 85 rodzin, tj. 16,4% mniej niż w 2019 r. oraz spadek o 142 rodziny, tj. 24,7% mniej w stosunku do 2018 r.);
- bezrobocie - 342 rodziny (spadek o 24 rodziny, tj. 6,6% mniej niż w 2019 r. oraz spadek o 80 rodzin, tj. 19,0% mniej aniżeli w 2018 r.).

Pozytywne zaś może być to, że pozostałe przyczyny trudnej sytuacji, np. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa czy przemoc w rodzinie, występują z coraz mniejszą częstotliwością lub co najmniej utrzymują się na podobnym poziomie co w poprzednich latach.

❖ **Niepełnosprawność** jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, szczególnie jednak należy uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Uwarunkowana wadami wrodzonymi, nabytymi albo długotrwałą lub ciężką chorobą, skutkuje wykluczeniem. Co więcej utrudnia, a czasem nawet uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co dodatkowo pogłębia stan izolacji psychicznej, którą wywołała choroba. Ułomność nierzadko bywa skorelowana z bezrobociem i niezamożnością jako ich determinanta. Z pomocy społecznej w 2020 r. skorzystało 628 rodzin, w których członkiem była przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna.

❖ **Ubóstwo**, które wynika z niemożności zaspakajania życiowych potrzeb ludzkich na akceptowalnym społecznie poziomie, jest jedną z podstawowych dysfunkcji stanowiących nominalnie przesłankę do udzielenia świadczeń z pomocy społecznej. Niemniej ono samo - zgodnie z obowiązującymi unormowaniami prawnymi - nie jest warunkiem wystarczającym do uzasadnionego przyznania świadczeń. Stanowi zatem kategorię z punktu widzenia pomocy społecznej nieostrą i ze względu na tę niejednoznaczność zubożenie często jest pojmowane jako przesłanka dodatkowa względem innej przyczyny ubiegania się o pomoc. Najczęściej, na co wskazują statystyki Ośrodka, ubóstwo współwystępuje z takimi zjawiskami jak:

- bezrobocie;
- długotrwała lub ciężka choroba;
- niepełnosprawność.

Przyczyny występowania o udzielenie pomocy często wzajemnie na siebie oddziałują, czyniąc tę relację zwrotną. Niedostatek finansowy zazwyczaj wywołuje uczucie deprecjacji, czyli niemożności zaspokajania potrzeb społecznych, co może przerodzić się w odruchy agresji, stany frustracji czy poczucia rezygnacji i niezadowolenia. Kondycja psychiczna znajduje odzwierciedlenie w biernym zachowaniu, narastającej obojętności, skutkujących „uzależnieniem się” od pomocy społecznej i wykształceniem nawyku wyuczony bezradności. Trzeba odnotować, iż zgodnie z ustawą kryterium dochodowe w pomocy społecznej w przypadku gospodarstwa jednoosobowego wynosi 701 zł, zaś na osobę w rodzinie - 528 zł.

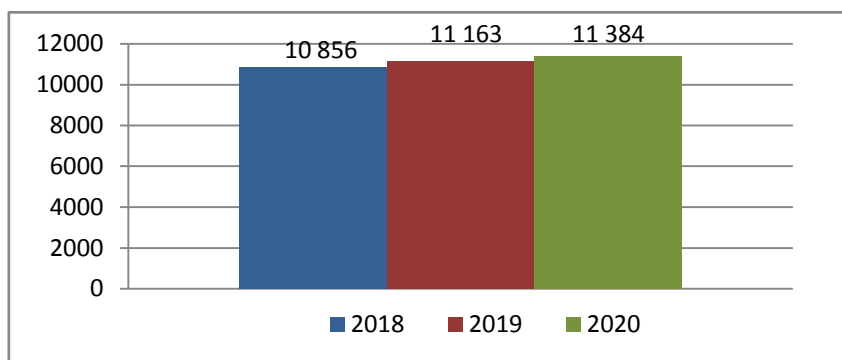
Chociaż w 2020 r. liczba rodzin dotkniętych zubożeniem wyniosła 507 rodzin, to na przestrzeni ostatnich trzech lat poziom ubóstwo w Kutnie sukcesywnie się obniża. Należy zaznaczyć, że w liczbie 507 rodzin znajdowało się 300 rodzin, w których przebywało 302 zasiłkobiorców stałych, czyli osób niezdolnych do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnych do pracy. Wytłumaczenia malejącego ubóstwa można doszukiwać się szczególnie w kurczącym się bezrobociu, wzroście wysokości wynagrodzenia minimalnego

(od 01.01.2020 r. wynoszącego 2 600 zł, czyli o 350 zł więcej w porównaniu z 2019 r.) oraz w sprzyjającym poprawie kondycji budżetów rodzin utworzeniu w 2016 r. programu „Rodzina 500+” (aczkolwiek świadczenie wychowawcze nie wlicza się do dochodu przy ubieganiu się o jakąkolwiek pomoc pieniężną), w ramach którego świadczenie wychowawcze z dniem 1 lipca 2019 r. przysługuje na wszystkie dzieci do ukończenia przez nie 18 roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę.

❖ **Długotrwała lub ciężka choroba** powoduje trudności w dostępie do oferowanych dóbr społecznych. Często jest konsekwencją ubóstwa, jakkolwiek może stanowić tak jego, jak i bezrobocia - źródło. Sprawia, że osoby dotknięte tą dysfunkcją często nie mogą uczestniczyć w życiu społecznym, w związku z tym wprowadza w psychiczny stan wyobcowania i obojętności.

Jak wskazują dane demograficzne (wykres 4.), rośnie w Kutnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety - 60 lat i więcej; mężczyźni - 65 lat i więcej). Z tego względu, jak również zważywszy na stale niskie świadczenia emerytalno-rentowe w konfrontacji z realnymi cenami i wysokimi kosztami leczenia, w 2020 r. 432 rodzinom udzielono pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Wykres 4. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Kutnie w latach 2018-2020.

Źródło: Urząd Miasta Kutno; marzec 2021 r.

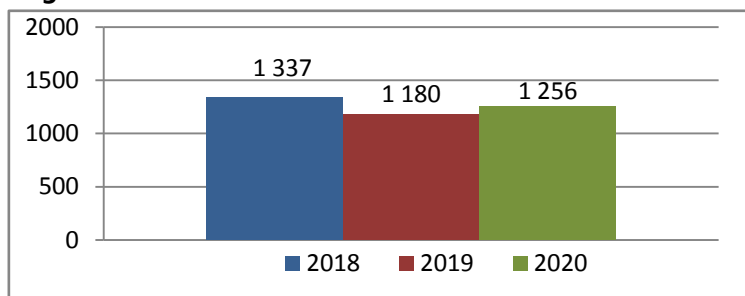
❖ **Bezrobocie**, czyli stan, w którym osoby zdolne do pracy i pragnące ją podjąć nie znajdują zatrudnienia, choć stanowi tendencję spadkową w stosunku do lat ubiegłych, ciągle jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej w formie wsparcia finansowego lub rzeczowego, np. posiłku, albo pracy socjalnej (w 2019 r. 366 rodzin podało bezrobocie jako przyczynę wystąpienia o pomoc). Podobnie jak miało to miejsce w przypadku pauperyzacji, bezrobocie przyczynia się do innych patologii i dysfunkcji społecznych, m.in.: uzależnień, ubóstwa, marginalizacji, utraty poczucia godności lub przemocy w rodzinie, albo też staje się ich konsekwencją.

Z malejącą w 2020 r. liczbą rodzin potrzebujących pomocy z tytułu bezrobocia (342 rodziny, w których żyło 791 osób; w 2019 r.: 366 rodzin, w których przebywało 878 osób) nie konweniuje, nie daje się w sposób oczywisty pogodzić niewielki wzrost liczby osób bezrobotnych, zmierzony według stanu na koniec 2020 r. (wzrost o 76 osób w zestawieniu z 2019 r.; por. wykres 5.). Do ubiegłego roku na zmniejszający się popyt na pomoc społeczną uzależniony bezrobociem miały wpływ polepszenie się sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz implementacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne, a więc spadek stopy bezrobocia i nieustanne obniżanie się liczby osób bezrobotnych w mieście.

Od marca 2020 r., czyli od czasu uderzenia pierwszej fali epidemii, sytuacja ekonomiczna w Kutnie, a więc i rynku pracy, utrzymując się na względnie stabilnym poziomie, stosunkowo nie ulegała powodowanym okolicznościami kryzysowymi radykalnym fluktuacjom. Nie bez znaczenia w tym kontekście pozostają, reagujące na wyjątkowość warunków i zmierzające w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa zdrowia publicznego, lecz również zważające na długookresową konieczność zachowania

relatywnej ciągłości funkcjonowania gospodarki, wdrażane przez państwo w aktach prawnych, tzw. „ustawach covidowych” bądź tarczach antykryzysowych, instrumenty wsparcia i działania osłonowe, a także podejmowane przez Radę Miasta Kutno, mające na celu ochronę istniejących w Kutnie miejsc pracy i wsparcie lokalnej działalności gospodarczej, uchwały m.in. zwalniające z podatku od nieruchomości tych przedsiębiorców, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19.

Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych w Kutnie w latach 2018-2020, według stanu na 31 grudnia danego roku.

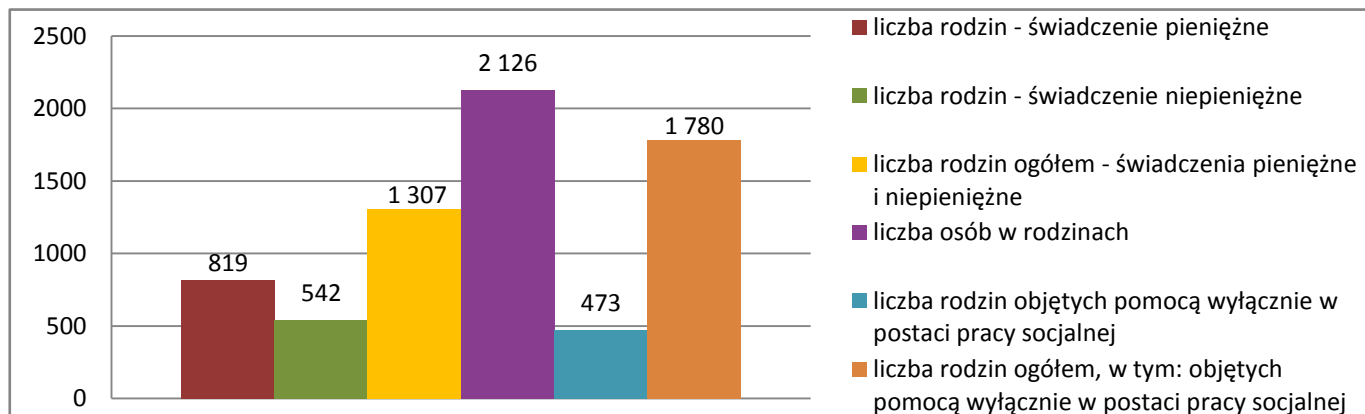

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. wobec epidemii i związanych z nią obostrzeń zreorganizowano pracę pracowników socjalnych. Wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach wykonywali oni czynności w terenie, przestrzegając przy tym wszelkich środków ostrożności (maseczki, środki dezynfekujące, jednorazowe rękawiczki, dystans społeczny). Z uwagi na ryzyko zarażenia nie prowadzono bezpośredniej obsługi petentów w Ośrodku i rekomendowanym sposobem kontaktu z pracownikiem socjalnym była rozmowa telefoniczna bądź korespondencja papierowa lub elektroniczna.

Diagnoza społeczna, poza przekrojową eksploracją obszaru udzielania pomocy społecznej, gwarantuje też dostęp do danych odnoszących się do struktury i modelu rodzin, którym udzielana jest pomoc. Poniższe wykresy relacjonują rzeczywistą liczbę rodzin oraz typy rodzin objętych wsparciem w formie pieniężnej lub niepieniężnej w latach 2018-2020. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że uwzględnione są osoby/rodziny, którym udzielono wsparcia przynajmniej jednokrotnie, aczkolwiek najczęściej beneficjenci korzystali z kilku świadczeń naraz.

Wykres 6. Rzeczywista liczba rodzin/osób objętych pomocą społeczną, tj. świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi w 2020 r.*

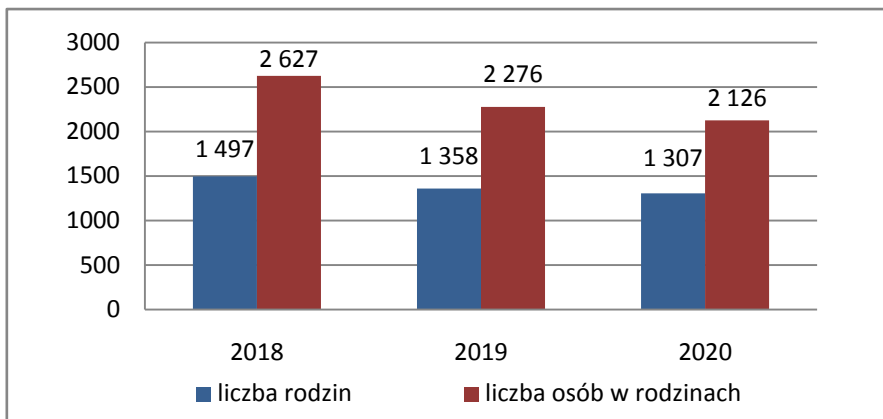

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* W 2019 r. w sprawozdaniu MRPiPS-03 zmieniła się metodologia wskazywania liczby rzeczywistej rodzin; rodzina może korzystać zarówno ze świadczenia pieniężnego, jak i niepieniężnego, więc ogólna liczba rodzin nie stanowi - jak miało to miejsce w poprzednich latach - sumy rodzin wspieranych świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi.

W 2020 r., podobnie zresztą jak w latach poprzednich, więcej wsparcia udzielono w formie pieniężnej (819 rodzinom) niż niepieniężnej (542 rodzinom). Warto odnotować, że niemal 30% ogółu osób (616 osób z 2 126) objętych pomocą społeczną stanowią osoby, które same nie są bezpośrednimi odbiorcami pomocy społecznej, lecz tworzą z beneficjentem wspólne gospodarstwo domowe. W takim razie pomoc społeczna trafia do znacznie większej grupy ludzi aniżeli te, którym decyzją przyznano świadczenia (1 510 osób, o 108 mniej wobec 2019 r.).

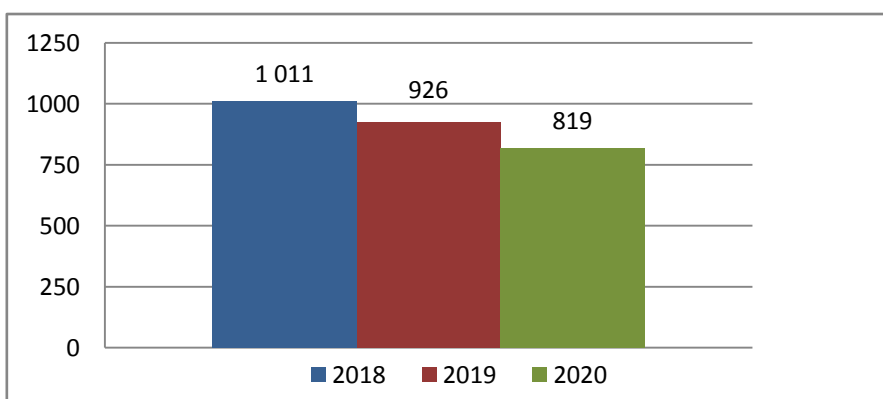
Wykres 7. Rzeczywista liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (bez uwzględnienia „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”) w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną, nie uwzględniając kategorii „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”, w 2020 r. wyniosła **1 307** i zmalała w zestawieniu do lat poprzednich o 3,8% wobec 2019 r. i o 12,7% względem 2018 r. Zdecydowanie zmniejszyła się z kolei liczba osób w tych rodzinach, wynosząc w 2020 r.: **2 126** osób, czyli mniej o 6,6% względem 2019 r. i o 19,1% wobec 2018 r. Oznacza to, że coraz częściej beneficjentami pomocy społecznej są mniejsze gospodarstwa domowe, w których liczba członków rodziny – na skutek najczęściej wyjazdu dzieci na studia lub usamodzielniania się dzieci i zakładania przez młode pokolenie własnych rodzin tudzież wskutek migracji za pracę, a także z powodu zgonów – podlega uszczupleniu.

Wykres 8. Rzeczywista liczba osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie pieniężnej w latach 2018-2020.

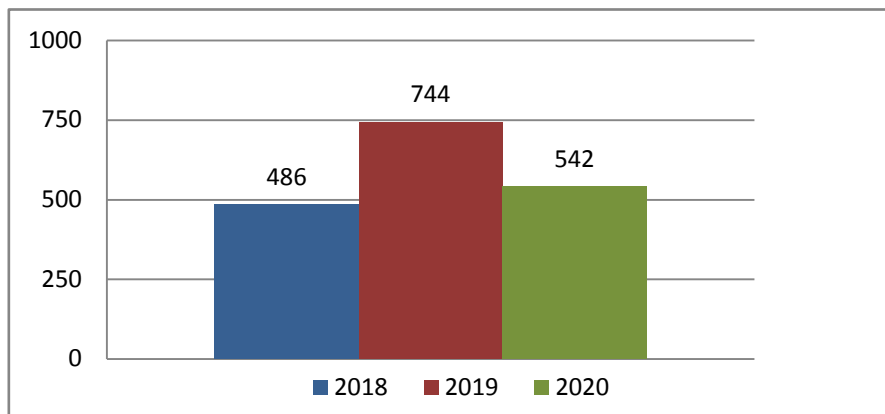

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Rzeczywista liczba osób/rodzin wspieranych przez Ośrodek pomocą pieniężną na przestrzeni ostatnich trzech lat dalej maleje, w 2020 r. wynosząc **819** rodzin, tj. 11,6% mniej niż w 2019 r. i 19,0% rodzin mniej niżeli w 2018 r. Wpływa na to zapewne kurczące się ubóstwo wśród mieszkańców miasta, stanowiące rezultat obniżającego się bezrobocia, wyższych płac oraz efektu przyznawania rodzinom z dziećmi świadczenia wychowawczego

(„500+”), szczególnie po zmianie uniezależniającej wypłatę świadczenia od osiąganego przez rodzinę dochodu. Niemniej sytuacja epidemiczna diametralnie przeobraziła dotychczasowe życie społeczne, podając w wątpliwość obecne modele wyjaśniające, zatem na faktyczną skalę oddziaływania pandemii trzeba poczekać dłuższy czas.

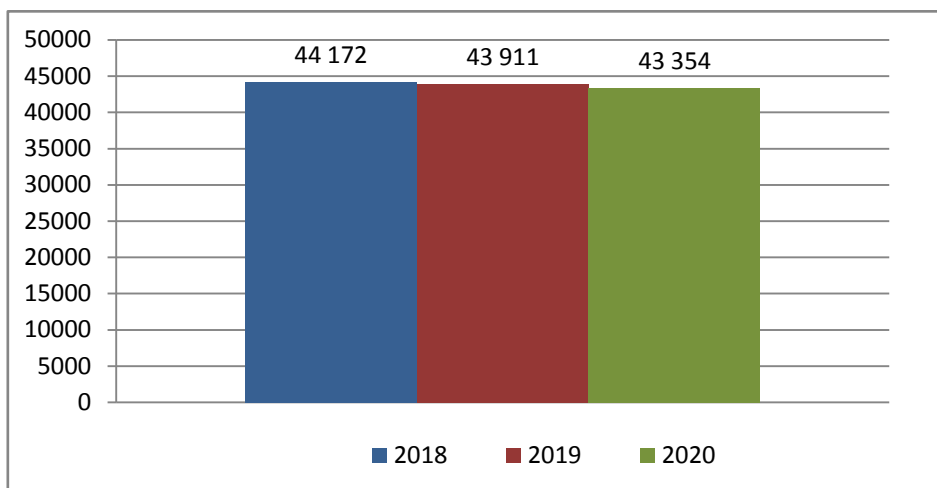
Wykres 9. Rzeczywista liczba osób/rodzin objętych pomocą społeczną w formie niepieniężnej w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Z kolei rzeczywista liczba osób/rodzin, które skorzystały z pomocy w formie niepieniężnej w okresie trzech ostatnich lat faluje. W 2020 r., zatrzymując się na poziomie **542** rodzin, zmniejszyła się w zestawieniu z 2019 r. o 27%, jednocześnie nieco przyrastając, o 12%, w kontekście 2018 r. Odpowiedzią klarującą taki obrót sprawy może być w głównej mierze mniejsza niż w roku ubiegłym liczba rodzin korzystających m.in. z posiłku, w tym dla dzieci, tudzież z ośrodków wsparcia.

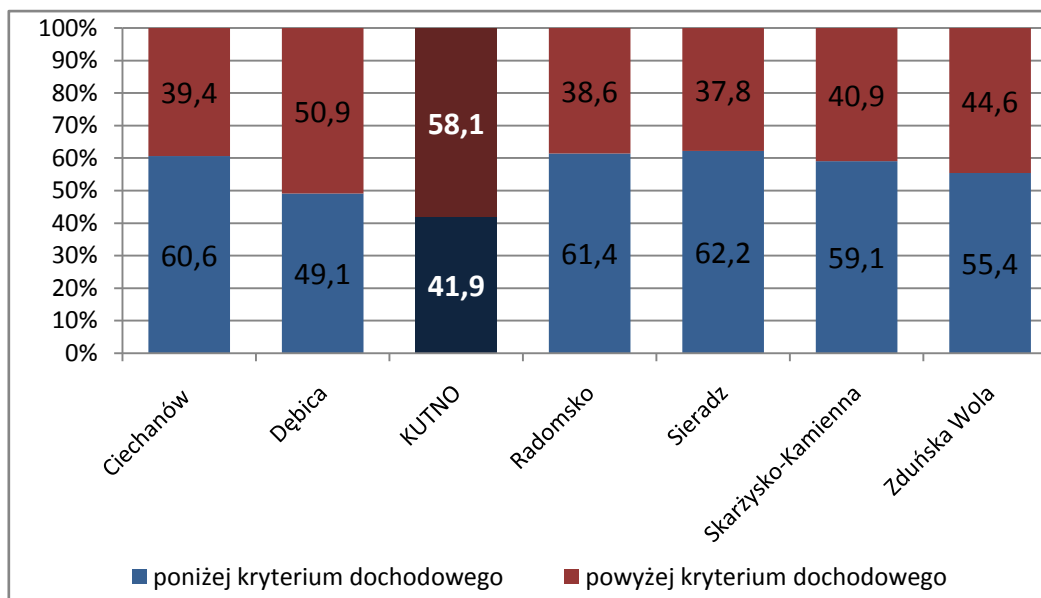
Wykres 10. Liczba ludności miasta Kutna w latach 2018-2020, według stanu na 31 grudnia danego roku.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny (dane za lata 2018-2019); Urząd Miasta Kutno (dane za 2020 r.); marzec 2021 r.

Niestety nie można w pełni uzasadniony sposób przyjąć, że dotychczasowi usługobiorcy zaktywizowali się i pomoc społeczna nie jest im już niezbędna. Może sprzeciwiać się temu chociażby pomniejszająca się z roku na rok liczba mieszkańców miasta, co potwierdza wykres 10. Nie wypada więc, bez szczegółowych analiz, wykluczyć założenia, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest relatywnie stała w relacji do ludności Kutna i że w znacznej części są to te same osoby.

Wykres 11. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Kutnie i w miastach porównawczych* w 2019 r. [w %].

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2021 r.

* Grupa porównawcza sześciu miast jest zbieżna z wyłonioną na potrzeby „Strategii rozwoju miasta Kutna na lata 2014-2020”.

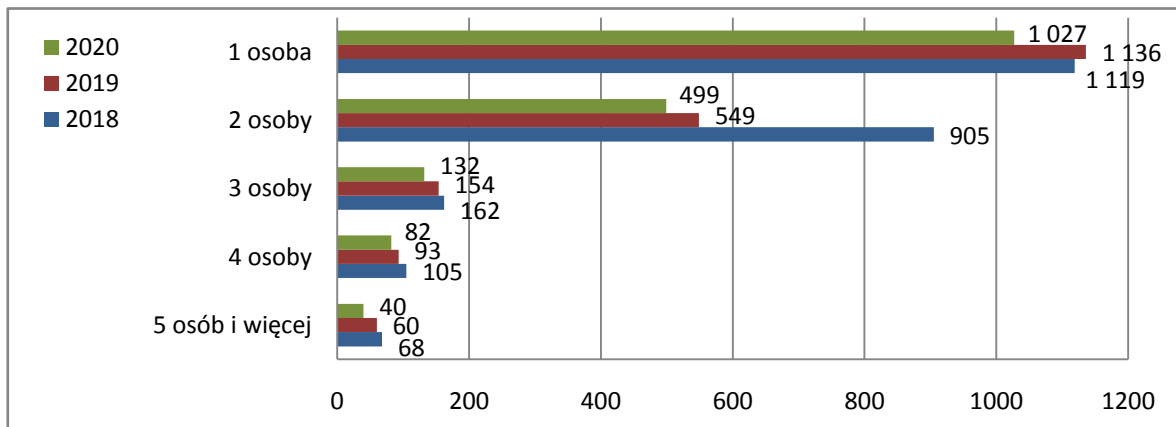
Ważne jest, aby w odniesieniu do tego wątku zwrócić uwagę na jeszcze inny parametr. W 2019 r. udział gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej pomimo przekroczenia kryterium dochodowego był w Kutnie najwyższy (58,1%, wzrost o 8,9% względem 2018 r.) spośród miast porównawczych. Najmniejszy odsetek występuje w Sieradzu (38,6%), natomiast w Dębicy (50,9%) udział był relatywnie zbliżony do zaobserwowanego w Kutnie. **W takim razie w 2019 r. w Kutnie więcej niż co druga rodzina będąca beneficjentem pomocy otrzymywała świadczenia, przekraczając próg dochodowy, co oznacza, że powód przyznania wsparcia był inny niż niedostatek finansowy.**

Najczęściej wsparcie pomimo przekroczenia progu kryterium dochodowego otrzymywały osoby w wieku senioralnym. Źródła ich utrzymania (zazwyczaj świadczenia emerytalno-rentowe, sporadycznie dochody) nie wystarczały na pokrycie kosztów leczenia, żywności i opłat. Rada Miasta Kutno, uwzględniając potrzebę wsparcia m.in. osób z niskimi dochodami,

- w 2014 r. podniosła do 150% kryterium dochodowe kwalifikujące do pomocy w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (program trwał do 31.12.2018 r.),
- w 2016 r. podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do otrzymywania nieodpłatnych obiadów,
- w 2017 r. podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do nieodpłatnych usług opiekuńczych nad chorym w domu oraz specjalistycznych usług opiekuńczych z wyłączeniem usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- w 2017 r. zwiększyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do niepartycypowania w kosztach za pobyt w mieszkaniach chronionych,
- w 2018 r. podniosła do 150% kryterium dochodowe kwalifikujące do pomocy w formie zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” (program obowiązuje od 1 stycznia 2019 r.).

Powyższe działania stanowią wyraz szczególnej troski samorządu o poprawę bytu mieszkańców miasta, tworząc namacalny wykładnik wsparcia dla tychże osób.

Wykres 12. Typy rodzin, ze względu na liczbę osób, wspartych pomocą społeczną w latach 2018-2020.

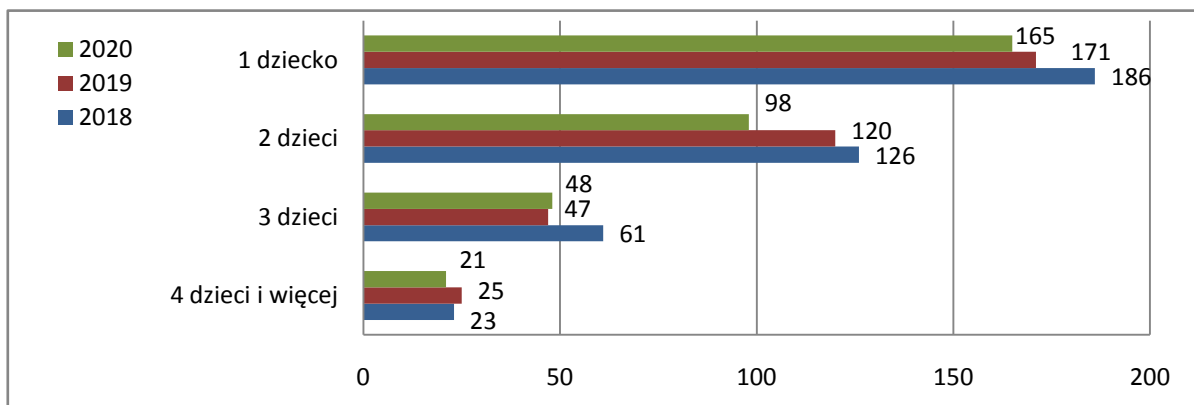

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Wykres powyżej informuje, że wśród rodzin, którym została udzielona pomoc w ciągu ostatnich trzech lat, nadal przeważają osoby samotne, które prowadzą jednoosobowe gospodarstwo domowe; na ogół są to renciści i emeryci lub zasiłkobiорcy stali tudzież osoby niezaradne życiowo objęte pomocą wyłącznie w postaci pracy socjalnej. W 2020 r. liczba osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe wyniosła 1 027 (57% ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną: 1 780 rodzin, wliczając w to kategorię „wyłącznie w postaci pracy socjalnej”: 473 rodziny) i była niższa o 109 gospodarstw wobec 2019 r. i niższa o 92 gospodarstwa względem 2018 r. Maleje w 2020 r. zsumowana liczba rodzin trzy-, cztero-, pięciosobowych i więcej w zestawieniu z latami ubiegłymi. Do zrozumienia tego może przysłużyć się świadomość modyfikacji modelu rodziny z tradycyjnej „2+2” (dwoje rodziców i dwoje dzieci) na posiadającą mniej potomstwa. Zarazem niewykluczone, że wspomniane świadczenie wychowawcze („500+”) – w szczególności od drugiej połowy 2019 r., kiedy to zniesiono kryterium dochodowe w przypadku ubiegania się o świadczenie na pierwsze dziecko – także odgrywa tutaj rolę, sprawiając, iż coraz mniej rodzin z dziećmi, powodowanych potrzebą poprawy sytuacji bytowej, zmuszonych jest starać się o pomoc ze strony Ośrodka.

Drugą kategorią usługobiorców pod względem liczebności są rodziny dwuosobowe, których liczba w 2020 r. w odniesieniu do roku poprzedniego spadła o 50, czyli 9,1% oraz o 406, czyli 44,9% w porównaniu z 2018 r. Skokowy przyrost tej grupy w 2018 r. okazał się anomalią, nieznaną powtórzenia w latach następnych. Rodziny dwuosobowe to zwykle małżeństwa emerytów albo małżonkowie, których dzieci opuściły dom rodzinny, lub osoby żyjące w konkubinacie bądź rodzic, najczęściej matka, samotnie wychowujący dziecko.

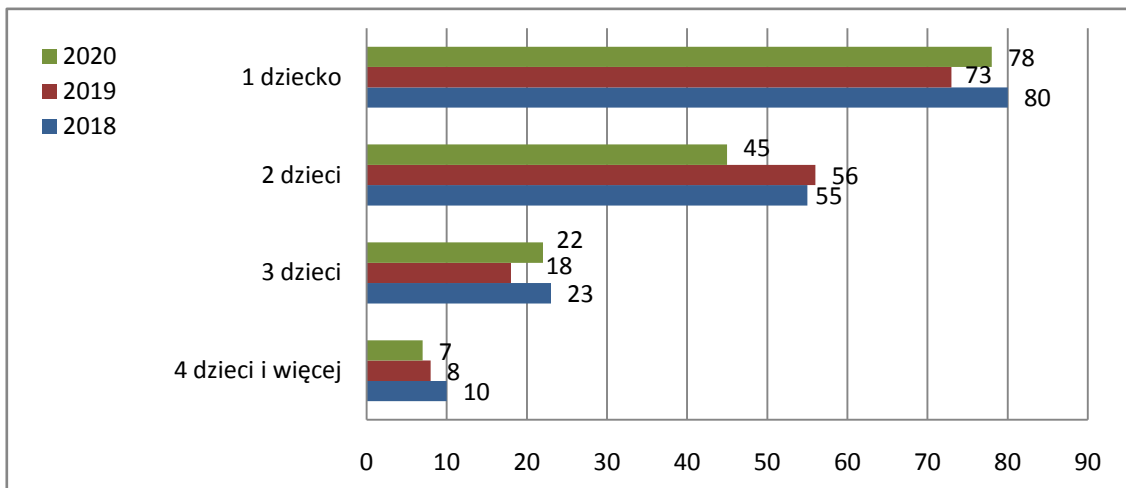
Wykres 13. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W roku 2020 w porównaniu do roku ubiegłego liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 31 rodzin, z 363 w 2019 r. na 332 w 2020 r. Wciąż najwięcej beneficjentów pochodzi z rodzin z jednym dzieckiem (w 2020 r. – 165), co w 2020 r. stanowi blisko połowę (49,7%) wszystkich innych typów rodzin z dziećmi. Jeżeli przyjąć założenie, że rodziny, które spełniają wszelkie kryteria ubiegania się o pomoc, faktycznie o to wsparcie zabiegają, to informacja o spadku liczby rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną jawi się jako okoliczność o pozytywnym znaczeniu.

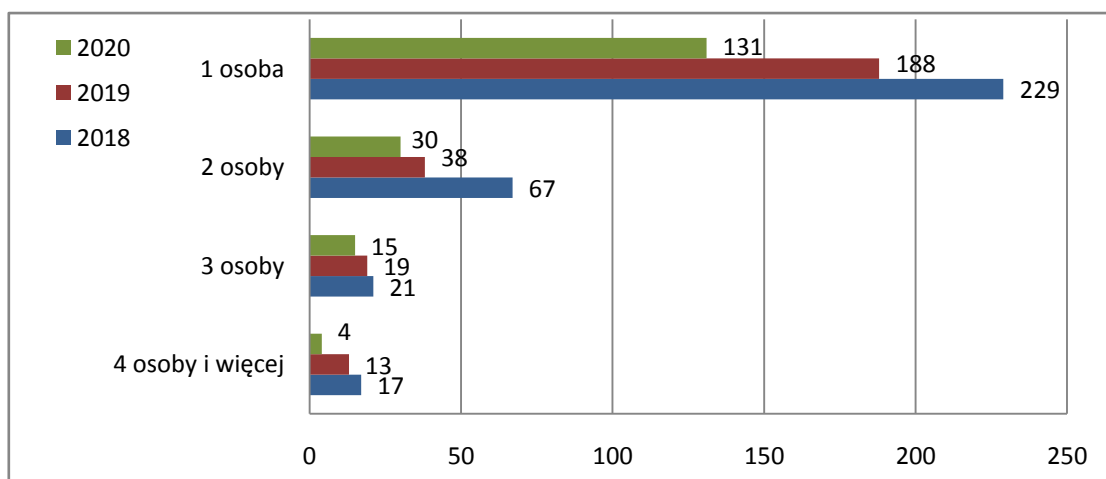
Wykres 14. Typy rodzin niepełnych z dziećmi objętych pomocą społeczną w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Z analizy wykresu 14. można wysnuć konkluzję, iż spośród rodzin niepełnych, tworzących 45,8% ogółu rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną, najczęściej o pomoc wnoszą rodziny z jednym dzieckiem (wzrost w 2020 r. o 5 rodzin w porównaniu z 2019 r.). W sumie w 2020 r. ubiegało się o pomoc o 3 rodziny niepełne mniej aniżeli w roku poprzednim. Trzeba to tłumaczyć polepszeniem sytuacji budżetowej rodzin spowodowanym spadkiem bezrobocia, lepszymi zarobkami i przyznaniem świadczenia wychowawczego.

Wykres 15. Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą społeczną w latach 2018-2020.

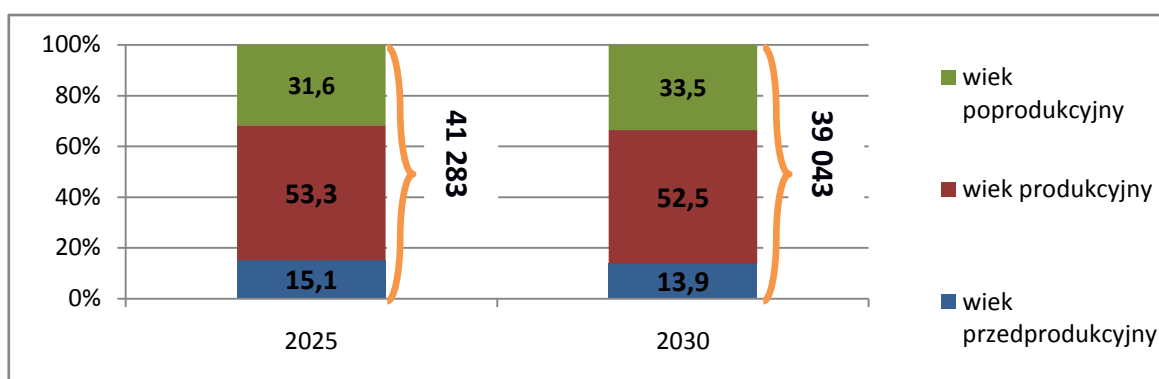

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Na kanwie analizy struktury rodzin emerytów i rencistów, która to liczba rodzin w 2020 r. w zestawieniu z 2019 r. zmniejszyła się o 78 rodzin (blisko identyczny bilans, jak w przypadku zestawienia roku 2019 z rokiem 2018), z 258 w 2019 r. na 180 w 2020 r., istotną kwestią pozostaje rosnące zapotrzebowanie na pomoc państwa wśród osób

żyjących samotnie. Emeryci i renciści, którzy korzystają z pomocy społecznej, najczęściej mieszkają sami (72,8%) lub ze współmałżonkiem (16,7%). Toteż zważywszy na średnie miesięczne świadczenia z tytułu renty lub emerytury oraz koszty leczenia w dużej mierze nie dysponują oni wysokimi uposażeniami. Biorąc to pod uwagę, jak również bacząc na proces wydłużania się życia i antycypując rosnący udział osób starszych w społeczności kutnowskiej (patrz wykres 16.), przy jednoczesnej możliwości od 2017 r. ubiegania się o wcześniejsze świadczenia emerytalne oraz będący następstwem tego, nawet zważając na coroczną waloryzację świadczeń, relatywnie niski poziom rent i emerytur w obliczu realnych cen artykułów, a także mając na względzie sytuację epidemiczną rodzącą nowe, nieprzewidziane potrzeby, należy uważnie monitorować stan rzeczy pod kątem – w pewnym stopniu już występującej w statystykach (patrz wykres 18.) – ewentualności związanej z przyrostem składanych przez rencistów i emerytów wniosków o świadczenia pomocowe.

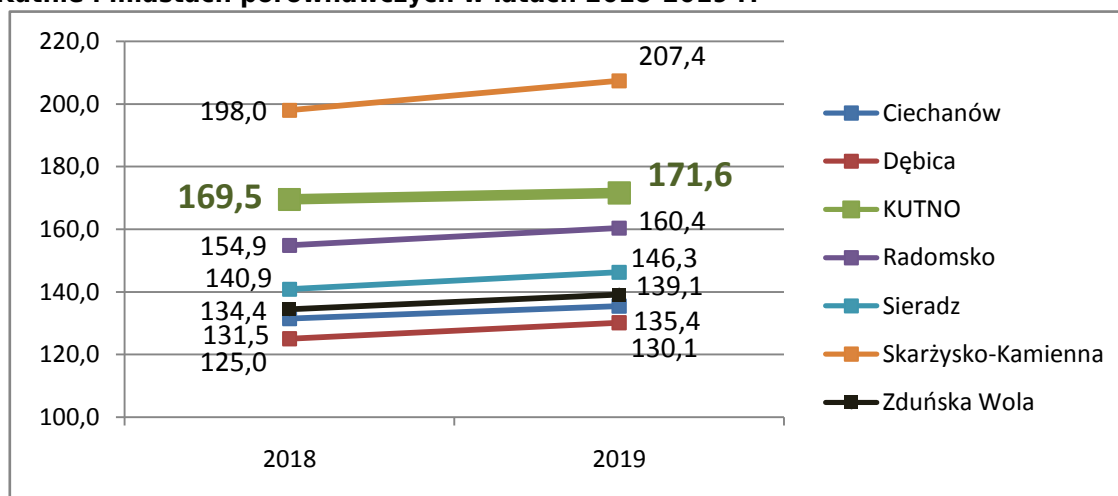
Wykres 16. Prognoza struktury ludności [w %] i ogólnej liczby mieszkańców Kutna w latach 2025 i 2030.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; marzec 2021 r.

Na tle wykresu 16., obrazującego prognozę struktury ludności Kutna w trzech wybranych latach, można skonstatować, iż obawa wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni kilku najbliższych lat jest uzasadniona. W 2030 r. liczba mieszkańców spadnie poniżej 40 tys., a co trzeci mieszkaniec miasta będzie w wieku senioralnym. Jeżeli te przewidywania się ziszczą, przy supozycji *ceteris paribus* (tzn. – w tym kontekście – iż pozostałe warunki determinujące decyzję ubiegania się o pomoc ze strony Ośrodka pozostaną na tym samym poziomie), to należy oczekiwać zwielokrotnienia liczby potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej.

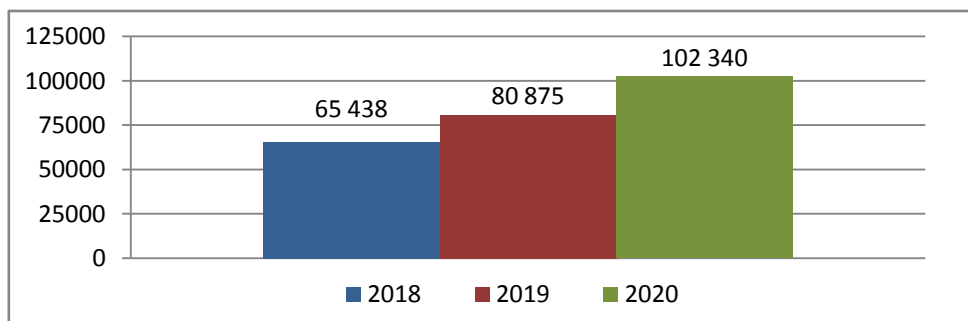
Wykres 17. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w Kutnie i miastach porównawczych w latach 2018-2019 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2021 r.

Powyższy wykres, dokumentując stosunek liczby kutnowskich seniorów względem 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, niepokojąco sygnalizuje niebezpieczeństwo możliwej depopulacji Kutna. Jako jeden z możliwych wskaźników obciążenia demograficznego jasno uświadamia, że wszystkie miasta z grupy porównawczej trapione są jednakową bolączką – postępującym odwróceniem piramidy wieku. W latach 2018-2019 w Kutnie, gdzie sytuacja przedstawiała się najmniej korzystnie z wyjątkiem Skarżyska-Kamiennej – acz trzeba zauważyć również, iż trend wzrostowy w przypadku Kutna przebiegał najłagodniej – proporcja zwiększyła się o 2,1 (niemal tak samo jak w wypadku porównania lat 2017-2018). Zatem w 2019 r. (wskaźnik: 171,6) na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 2 seniorów więcej niż w 2018 r.

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych przyznanych seniorom (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) w latach 2018-2020*.

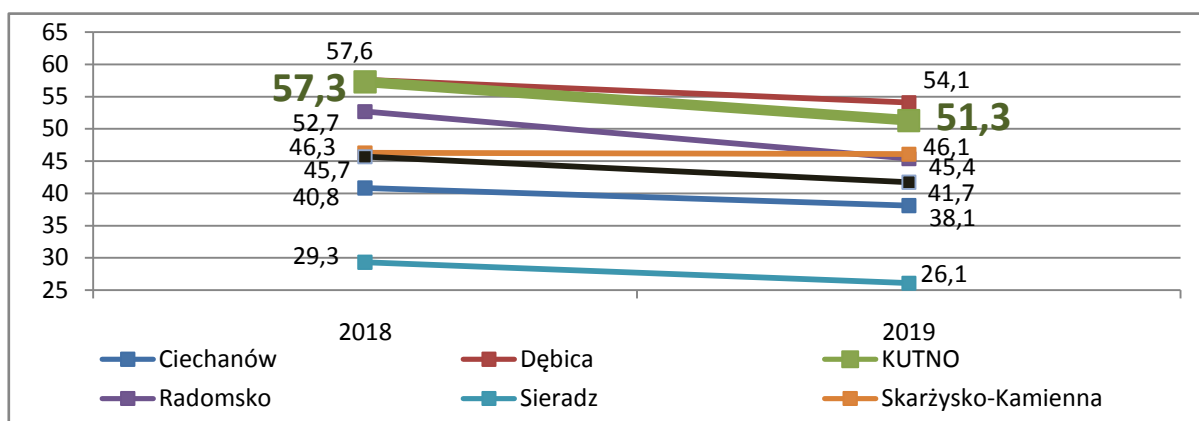

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Jednostką liczby świadczeń jest dzień, zatem przykładowo: w miesiącu, w którym jest 27 dni roboczych, osoba pobierająca zasiłek stały, korzystająca codziennie z obiadu i codziennie z usług opiekuńczych otrzyma 55 świadczeń (1+27+27).

Omawiane przypuszczenia dotyczące tendencji zwiększenia zapotrzebowania na pomoc znajdują swe potwierdzenie w liczbach pobieranych przez seniorów (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) w latach 2018-2020 świadczeń. W raportowanym okresie zdecydowanie wzrosła skala świadczeń, których beneficjentami są seniorzy (czyli na jedną osobę przypadało więcej świadczeń), w zestawieniu z 2019 r. powiększyła się o 26,5%, natomiast w stosunku do 2018 r. – o 56,4%. Za zmiany te może odpowiadać wzrost liczby przyznanych godzin świadczonej usług opiekuńczych lub większa częstotliwość pobieranych przez seniorów świadczeń. Nie jest wykluczone, że w przyszłości skala wsparcia, z którego korzystać będą seniorzy, oscylować będzie na podobnym, lub wyższym, poziomie co w 2020 r.

Wykres 19. Wskaźnik deprivacji lokalnej w Kutnie i miastach porównawczych w latach 2018-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2021 r.

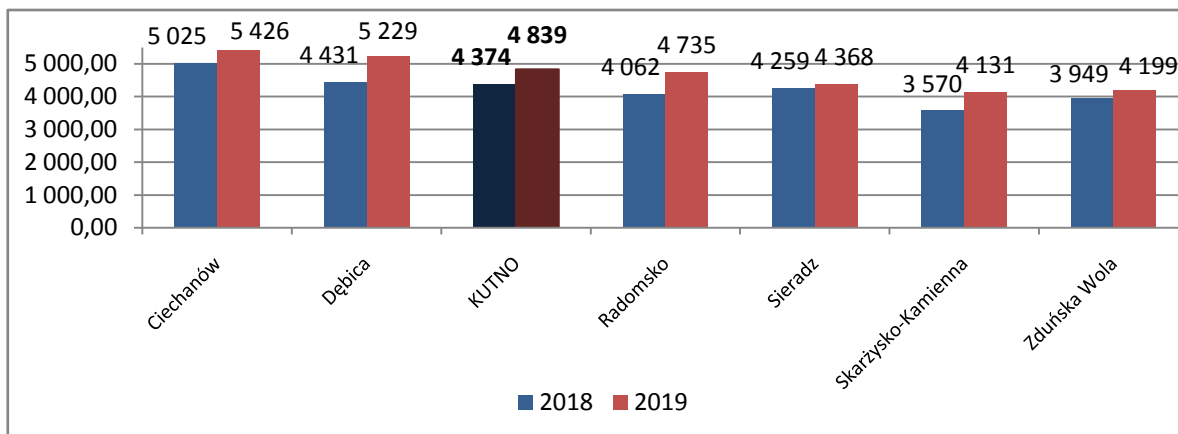
Istotnym uzupełnieniem mogą być dane z lat 2018-2019 pochodzące z pomiaru wskaźnika deprivacji lokalnej (ilorazu liczby osób pobierających świadczenia z pomocy społecznej i liczby mieszkańców miasta w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców). Jednoznacznie pokazują one, iż z grona miast porównawczych najczęściej świadczeniobiorców pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców w przeliczeniu na 1 000 osób zamieszkuje Dębicę (wskaźnik w 2018 i 2019 r. odpowiednio na poziomie: 57,6 i 54,1) oraz Kutno (wskaźnik w 2018 i 2019 r. odpowiednio na poziomie: 57,3 i 51,3). Kutno, plasując się nieopodal pierwszego miejsca w 2018 r., w 2019 r. ulokowało się na pozycji drugiej pod względem największej liczby osób, którym świadczona była pomoc.

Wskaźnik dla Kutna, co jest sygnałem zadowalającym, obniża się, a na dodatek dynamika spadkowa, czyli różnica w wysokości parametru w latach 2018-2019, jest jedną z dwóch największych. Należy jednakowoż pamiętać w tym aspekcie o regularnie malejącej populacji Kutna.

Źródła wytłumaczenia wysokiego wskaźnika deprivacji lokalnej w Kutnie można doszukiwać się we wspomnianej wyżej (wykres 11.) kwestii odsetka rodzin, którym udzielana była pomoc społeczna pomimo przekroczenia w tych gospodarstwach domowych kryterium dochodowego.

Mieszkańcy Kutna i Dębicy, których dochód przewyższa kryterium uprawniające do pomocy, są najczęściej wspierani spośród ludności miast grupy porównawczej. Znajduje to zatem swoje odbicie w wartościach wskaźnika deprivacji, które w przypadku Dębicy i Kutna kształtują się na najwyższym poziomie.

Wykres 20. Dochód (ogółem) [w zł] Kutna i miast porównawczych na 1 mieszkańca w latach 2018-2019.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; marzec 2021 r.

Dla szerszego spojrzenia na zjawisko współzależności, wzajemnego wpływania na siebie wymiarów demograficznego, gospodarczego i przynależnego pomocy społecznej warto dostrzec treści wyływające z wykresu 20. Wynika z niego, że w 2019 r. Kutno spośród grupy miast porównawczych lokowało się na trzecim miejscu (za Ciechanowem i Dębicą) pod względem dochodu (ogółem) na 1 mieszkańca, z wynikiem – 4 839 zł. Warto odnotować, iż Kutno zanotowało czwarty najwyższy wzrost dochodu rok do roku, wynoszący 11% w zestawieniu z 2018 r. (najwyższy przyrost stwierdzono w przypadku Dębicy – 18%).

W związku z powyższym lepiej można uchwycić i zinterpretować zarówno liczbę świadczeniobiorców pomocy społecznej przekraczających kryterium dochodowe, jak i wskaźnik deprivacji. Miasto Kutno, dysponując niższym dochodem na 1 mieszkańca niż dwa inne miasta (Ciechanów, Dębica), kieruje do pomocy społecznej stosunkowo znaczną kwotą pieniędzy. Tym samym ilość transferów pieniężnych przesyłanych do tego segmentu życia społecznego może być pochytywana jako stosowna reakcja władz na bieżące problemy mieszkańców Kutna.

5. Formy wsparcia w systemie pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek

5.1. Praca socjalna

Praca socjalna jest kluczowym zadaniem pomocy społecznej, realizowanym niezależnie lub równolegle z pozostałymi formami wsparcia i świadczeniami przyznawanymi osobom występującym o przyznanie pomocy. Zasadnicze zadanie pracownika socjalnego sprowadza się do szczegółowego rozeznania sytuacji osoby i rodziny zwracającej się o pomoc oraz do stworzenia całościowej diagnozy na podstawie wywiadu środowiskowego. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami (bez względu na posiadany dochód) w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej.

W obrębie pracy socjalnej mieści się również poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom/rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną i liczba osób w tych rodzinach oraz liczba kontraktów socjalnych i liczba osób, z którymi je zawarto, w latach 2018-2020.

Wyłącznie praca socjalna			
Liczba:	2018	2019	2020
- rodzin	862	634	473
- osób, w rodzinach	1 582	1 111	844
Kontrakty socjalne*			
Liczba:	2018	2019	2020
- kontraktów	77	54	34
- osób, z którymi zawarto kontrakty	72	54	34

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Z jedną osobą może być zawartych kilka kontraktów.

Narzędziem wykorzystywanym w pracy socjalnej jest również kontrakt socjalny, czyli forma umowy zawieranej pomiędzy osobą ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym. Idea kontraktu socjalnego, mającego wyraźnie określone zasady obowiązywania, odnosi się do zwiększenia skuteczności udzielanej pomocy przez mobilizowanie osoby bądź rodziny do własnej aktywności i podejmowania starań w celu uzyskania samodzielności, przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, aktywnego poszukiwania pracy, podwyższania kwalifikacji zawodowych czy też podjęcia bądź kontynuowania leczenia odwykowego.

W 2020 r. parametry dotyczące podjęcia wyłącznie pracy socjalnej osiągnęły niższe wartości niżeli w 2019 r. (spadek o 161 rodzin i 267 osób w rodzinach), m.in. z racji sytuacji epidemicznej i utrudnionego dostępu do środowiska oraz mniejszej liczby środowisk, w których zdiagnozowano przemoc. Z kolei liczba zawieszonych kontraktów socjalnych – identyczna z liczbą osób, z którymi zawarto kontrakt – spadła o 20 względem 2019 r. Najistotniejszego uwarunkowania takiego stanu rzeczy można upatrywać w spadku liczby osób/rodzin objętych pomocą społeczną.

5.2. Świadczenia pieniężne

Pomoc finansową oferowaną przez Ośrodek stanowią następujące świadczenia pieniężne:

➤ **Zasiłek stały** – świadczenie obowiązkowe przysługujące:

- a) osobom pełnoletnim samotnie gospodarującym (kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia: 701 zł),
- b) osobom pełnoletnim pozostającym w rodzinie (kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia: 528 zł)

- niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy.

➤ **Zasiłek okresowy** – przyznawany jest osobom i rodzinom, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego osoby (701 zł) lub rodziny (iloczyn kryterium na osobę w rodzinie i liczby osób w rodzinie, tj. 528 zł x liczba osób w rodzinie), a dochody oraz posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb.

Świadczenie to przysługuje ze względu na szczególne okoliczności wymienione przez ustawę, tj. długotrwałą chorobę, bezrobocie, niepełnosprawność, możliwość nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

➤ **Zasiłek celowy** – może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb bytowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Natomiast w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe (701 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz iloczyn kryterium na osobę w rodzinie i liczby osób w rodzinie, tj. 528 zł x liczba osób w rodzinie) może być przyznany **specjalny zasiłek celowy**, który nie podlega zwrotowi.

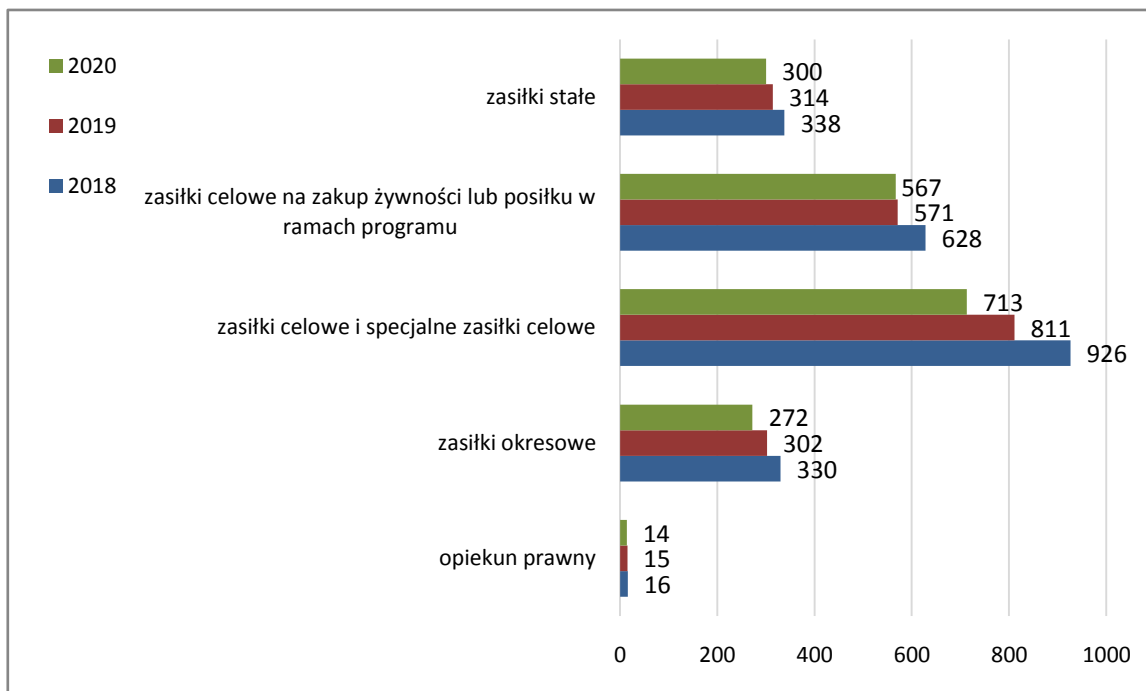
➤ **Zasiłek celowy na zakup żywności lub posiłku w ramach programu dożywiania** – pięcioletni program rządowy „Posiłek w szkole w domu” (rozpoczął się 01.01.2019 r.) docelowo mający zastąpić dotychczas funkcjonujący program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

W celu objęcia pomocą w formie dożywiania większej liczby osób potrzebujących Rada Miasta Kutno w 2014 r. przyjęła uchwałę w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do ww. pomocy, tj. do 150% obowiązującego kryterium dochodowego (wynoszącego 1 051,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej, 792 zł dla osoby w rodzinie oraz iloczyn 150% kryterium na osobę w rodzinie i liczby osób w rodzinie, tj. 792 zł x liczba osób w rodzinie, dla rodziny).

➤ **Opiekun prawny** – wynagrodzenie dla opiekuna prawnego może być przyznane za reprezentowanie osoby małoletniej, ubezwłasnowolnionej całkowicie, sprawowanie pieczy nad osobą i jej majątkiem. Wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Udzielenie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

Udzieloną potrzebującym rodzinom pomoc finansową w postaci zasiłków stałych, okresowych i celowych oraz świadczenia dla opiekuna prawnego przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Liczba rodzin objętych pieniężną formą pomocy w latach 2018–2020*.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Dane nie sumują się, gdyż rodziny korzystały z więcej niż jednego świadczenia pieniężnego w ciągu roku.

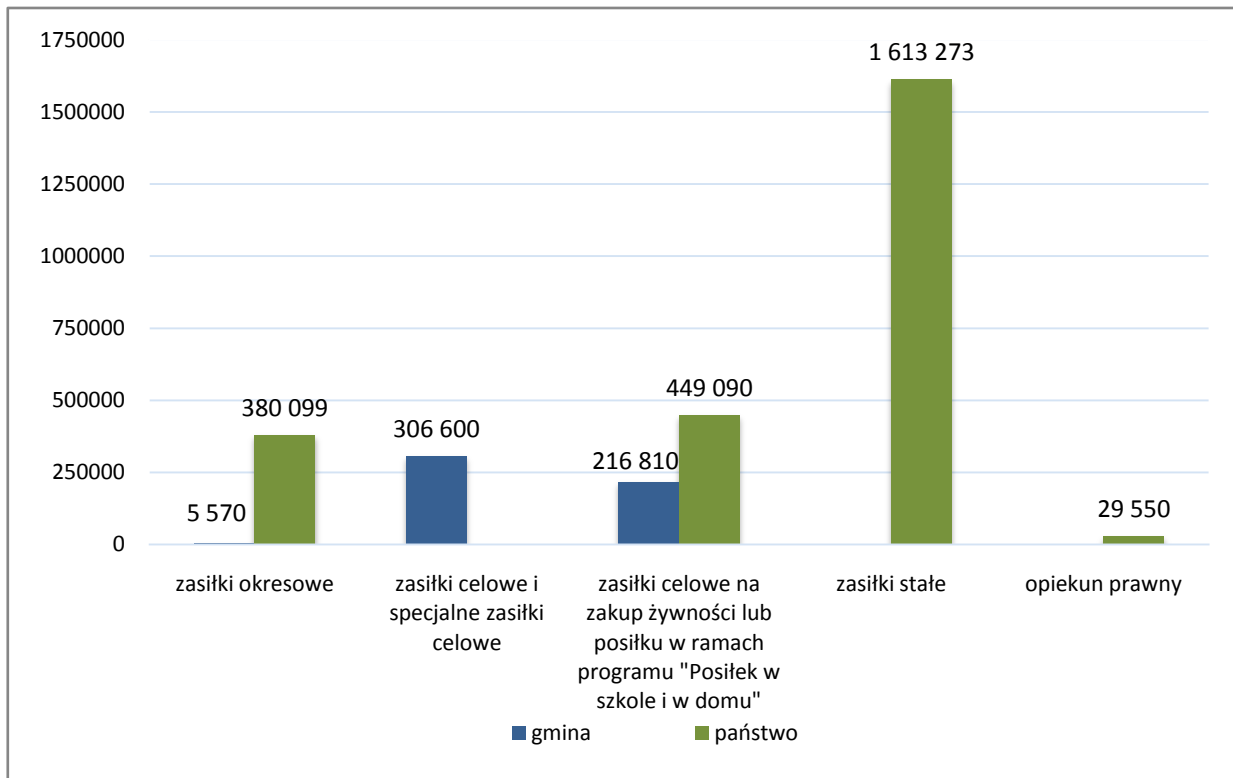
W 2020 r. pomoc pieniężną przyznano **819** rodzinom w różnych formach (z zastrzeżeniem, że suma odsetków świadczeń nie składa się na 100%):

- zasiłku stałego - 36,6%;
- zasiłku celowego na zakup żywności lub posiłku w ramach programu - 69,2%;
- zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego - 87,1%;
- zasiłku okresowego - 33,2%,
- świadczenia dla opiekuna prawnego - 1,7%.

Widoczne jest, że przez ostatnie trzy lata najwięcej rodzin skorzystało z zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych (87% wszystkich świadczeń pieniężnych). Może to świadczyć o dużej grupie ludzi, którzy nie spełniając przesłanek pozwalających starać się o zasiłek okresowy (przekroczenie kryterium dochodowego), zmuszeni byli posiłkować się pomocą doraźną, nakierowaną na określony cel. Wśród beneficjentów zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego znaleźli się także renciści i emeryci, których dochody przewyższają kryterium dochodowe, pomimo to nie są oni w stanie we własnym zakresie zakupić np. niezbędnych do życia leków. Liczba rodzin pobierających to świadczenie jednak z roku na rok jest coraz niższa (w 2020 r. spadek o 98 rodzin w zestawieniu z 2019 r. oraz o 213 rodzin w porównaniu z 2018 r.).

Podobnie sytuacja wygląda w wypadku zasiłków stałych, zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku w ramach programu dożywiania oraz zasiłków okresowych. Tutaj też odnotowano zmniejszającą się liczbę rodzin, którym przyznano tę formę wsparcia, co spowodowane jest niższą ogólną liczbą rodzin korzystających w 2020 r. ze wsparcia pieniężnego. Ustabilizowała się z kolei liczba osób, które pobierają wynagrodzenie dla opiekuna prawnego (zniżka w 2020 r. o 1 osobę w ujęciu porównawczym z 2019 r.).

Wykres 22. Wydatki w zł z budżetu gminy i państwa poniesione na świadczenia pieniężne w 2020 r.

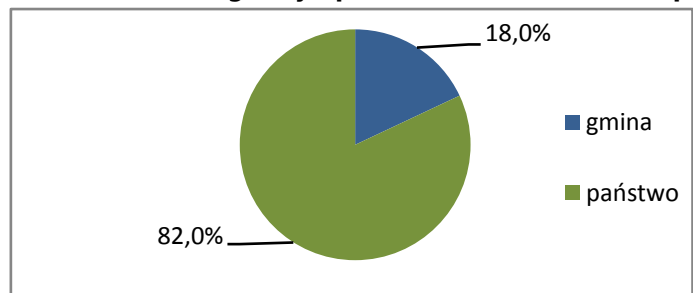

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Największą kwotę w 2020 r. wyasygnowano na dotowane z budżetu państwa zasiłki stałe: **1 613 273,18 zł** (o 58 749,26 zł mniej niż w 2019 r.), stanowiąc **53,8%** wszystkich poniesionych na pomoc pieniężną kosztów. Drugim świadczeniem najmocniej pomniejszającym budżet były zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”: **665 900,00 zł**, z tego **32,6%** pochodziło z wkładu własnego, zaś **67,4%** od państwa.

Transfery socjalne w postaci zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych w całości finansowanych przez gminę opiewały na kwotę **306 600,00 zł** (spadek w zestawieniu z 2019 r. o 97 764,00 zł). Na wydatki związane z zasiłkami okresowymi przeznaczono sumę w wysokości **385 669,00 zł**, z czego środki z budżetu państwa stanowiły **98,6%**. Zasiłki okresowe z tytułu bezrobocia otrzymało 159 rodzin na kwotę **241 929 zł**, co stanowiło 62,7% wszystkich wydatków poniesionych na tę formę wsparcia. Najmniejszym obciążeniem okazały się koszty wynagrodzenia opiekuna prawnego, które uczyniły wydatek rzędu **29 550,32 zł** i w 100% były dotowane przez państwo.

Wykres 23. Wydatki w zł z budżetu gminy i państwa na świadczenia pieniężne w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Ogółem wydatki na świadczenia pieniężne w 2020 roku wyniosły **3 000 992,50 zł** i były niższe od roku poprzedniego o **900,62 zł**, tj. o 0,03%. Pomoc z budżetu państwa kształtowała się na poziomie **2 472 012,50 zł**, tj. 82,4% sumy wydatków, zaś wkład własny gminy liczone w kwocie **528 980,00 zł**, czyli 17,6% wszystkich wydatków dotyczących świadczeń pieniężnych.

Tabela 3. Realizacja świadczeń pieniężnych, w tym średnia kwota w zł przypadająca na jedną rodzinę w danej formie świadczeń pieniężnych, w 2020 r.

Rodzaj świadczenia	Wydatki [w zł]	Liczba rodzin*	Średnia roczna kwota przypadająca na 1 rodzinę [w zł]
Zasiłki okresowe	385 669,00	272	1 417,90
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe	306 600,00	713	430,01
Zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	665 900,00	567	1 174,43
Zasiłki stałe	1 613 273,18	300	5 377,58
Opiekun prawny	29 550,32	14	2 110,74

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Jedna rodzina może korzystać z kilku rodzajów pomocy finansowej.

Średnia roczna kwota przypadająca na jedną rodzinę w 2020 r. w odniesieniu do zasiłku stałego wyniosła prawie 5 378 zł. Uwzględniając wśród świadczeniobiorców liczbę osób samotnie gospodarujących (252) i przypadającą na nich kwotę świadczeń (1 489 686 zł) oraz liczbę rodzin, których członkowie uzyskali zasiłek stały (48) i przeznaczone na nich środki pieniężne (123 587 zł), szacuje się, iż miesięcznie do osoby prowadzącej jednoosobowe gospodarstwo domowe trafiło **492,62 zł**, natomiast na rodzinę z zasiłkobiorcą stałym przypadło w miesięcznym rozliczeniu **214,56 zł** zasiłku.

5.3. Świadczenia niepieniężne

5.3.1. Dożywianie dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie od 01.01.2019 r. realizuje pięcioletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”, który docelowo ma zastąpić obowiązujący do końca 2018 r. program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Intencją programu jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Ponadto program ten cechuje się wsparciem finansowym gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Kryterium dochodowe uprawniające do przyznania świadczenia wynosi do 150% kryterium dochodowego, czyli 792 zł na osobę w rodzinie i 1 051,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej. Wykonując zadanie zapewnienia dzieciom i młodzieży gorącego posiłku, Ośrodek zawarł z 25 placówkami oświatowymi porozumienia dotyczące realizacji programu. W 2020 r. wsparciem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto 580 dzieci, w tym: 173 dzieci (ze 105 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów w szkołach, przedszkolach lub innych placówkach oświatowych, zaś 115 dzieciom – przez wzgląd na niemożność uczęszczania do szkoły z powodu sytuacji pandemicznej – przyznano decyzją w zamian pomocy niepieniężnej (posiłek) pomoc pieniężną – zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności.

Ogółem w 2020 r. wydano **7 969** posiłków na łączną kwotę **43 231,26 zł**. Całość tej

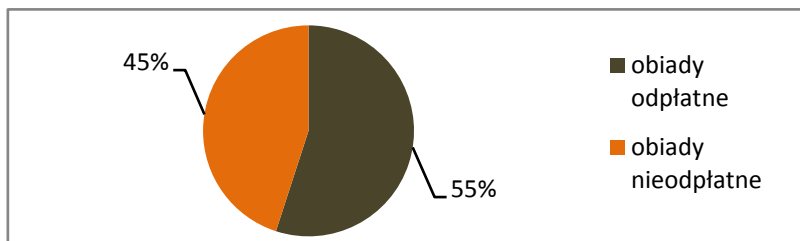
sumy to wkład własny gminy do programu „Posiłek w szkole i w domu”.

5.3.2. Posiłek przygotowywany w Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej

W 2020 r. w Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej zostały przyrządzone obiady/posiłki dla **307** osób (o 17 mniej niż w 2019 r.). Dla 138 osób (o 6 mniej w stosunku do 2019 r.) wydano decyzje na pomoc w formie posiłku nieodpłatnego, zaś dla 169 osób (o 11 mniej aniżeli w 2019 r.) - decyzje na pomoc w formie posiłku odpłatnego. Średnio dziennie było wydawanych 176 obiadów (a wliczając obiady bez decyzji: prace interwencyjne oraz wakacje i ferie: 179), lecz w przekroju całego roku dzienna liczba wydawanych obiadów wahała się od **180** do **220**.

W omawianym okresie przygotowano **24 440** obiadów odpłatnych (o 932 mniej niż w 2019 r.) i **20 164** posiłki nieodpłatne (o 1 141 mniej w zestawieniu z 2019 r.), co razem stanowiło **44 604** obiady/posiłki, tj. o 2 073 mniej niżeli w 2019 r., a dodając do tego obiady przygotowywane dla osób pracujących w ramach robót publicznych oraz dla dzieci w czasie ferii zimowych i wakacji letnich - uczyniło liczbę **45 392** obiadów.

Wykres 24. Obiady/posiłki przygotowywane w Dziennym Domu Pomocy Społecznej w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

5.3.3. Ubezpieczenie zdrowotne przy zasiłkach stałych

W ramach świadczeń niepieniężnych Ośrodek opłaca składkę zdrowotną za osoby pobierające zasiłek stały, a nieobjęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Na świadczenie to w 2020 r. została wydatkowana kwota **137 491,41 zł**, a skorzystało z niego 272 odbiorców, czyli **90,1%** wszystkich świadczeniobiorców zasiłku stałego (302 osoby). Pomimo tego, że powyższa forma wsparcia wyrażana jest w określonych kwotach pieniężnych, zalicza się ją do świadczeń niepieniężnych. Wiąże się to z tym, iż osoba, za którą opłaca się składkę zdrowotną, umożliwiając takiej osobie korzystanie z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych, nie otrzymuje bezpośrednio środków pieniężnych.

Tabela 4. Liczba osób, składek i wydatki w zł na składkę ubezpieczenia zdrowotnego opłacaną przy zasiłku stałym w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba osób	322	291	272
Liczba składek	3 036	2 792	2 730
Koszt składek [w zł]	145 888,85	143 743,03	137 491,41

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. odnotowano niższą liczbę osób w stosunku do 2019 r. (o 19 osób) i w zestawieniu z 2018 r. (o 50 osób), którym opłacano składkę zdrowotną. Zmalała liczba składek (o 62 względem 2019 r.) oraz ich koszt (o 6 251,62 zł, porównując z 2019 r.). Do spadku frekwencji przyczyniło się w decydującej mierze przyznanie osobom świadczenia emerytalno-rentowego albo też zaprzestanie opłacania składek wskutek

śmierci beneficjenta. Poza tym trzeba te statystyki czytać w kontekście ustabilizowanej średniej częstotliwości miesięcznej opłacania składek w danym roku: w 2018 r. wyniosła ona 9,4 miesiąca, w 2019 r. – 9,6 miesiąca, natomiast w 2020 r. – 10,0 miesiąca.

5.3.4. Sprawienie pogrzebu

Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie organizuje pochówek osób zmarłych na terenie miasta Kutna, jeżeli nie posiadały one osób bliskich, były osobami bezdomnymi lub najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej nie posiada uprawnień do wypłaty zasiłku pogrzebowego.

Tabela 5. Liczba świadczeń i wydatki w zł poniesione na pochówek w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	6	3	4
Kwota świadczeń [w zł]	17 575,28	10 755,88	8 344,40

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. Ośrodek opłacił 4 pogrzeby, które kosztowały 12 344,40 zł, w tym częściowy zwrot kosztów 1 pochówku, który to zwrot Ośrodek otrzymał z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, więc faktyczny wydatek poniesiony przez gminę z tytułu sprawienia 4 pochówków ukształtował się w wysokości **8 344,40 zł**. Średnia opłata za pochówek wyniosła 2 086,10 zł.

6. Pomoc środowiskowa i instytucjonalna

6.1. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę nowe zadania dotyczące wspierania rodzin biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z nią, jeśli rodzice nie są w stanie zapewnić właściwej opieki i wychowania swoim dzieciom, pieczę zastępczą organizuje dla dzieci powiat, a koszty ich utrzymania ponosi gmina. Kutnowski Ośrodek za pośrednictwem Sekcji Wspierania Rodziny przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” realizuje od 2012 r. zadania wynikające z tej ustawy.

Tabela 6. Liczba dzieci i wydatki w zł, w tym średnia roczna kwota dofinansowania jednego dziecka, poniesione na różne formy wspierania pieczy zastępczej w 2020 r.

Pieczka zastępcza	Poniesione koszty [w zł]	Liczba dzieci	Średnia roczna kwota dofinansowania przypadająca na 1 dziecko [w zł]
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	453 055,15	24	18 877,30
Rodziny zastępcze zawodowe	271 374,10	16	3 479,16
Rodziny zastępcze spokrewnione		51	
Rodziny zastępcze niezawodowe		11	
Ogółem	724 429,25	102	7 102,25

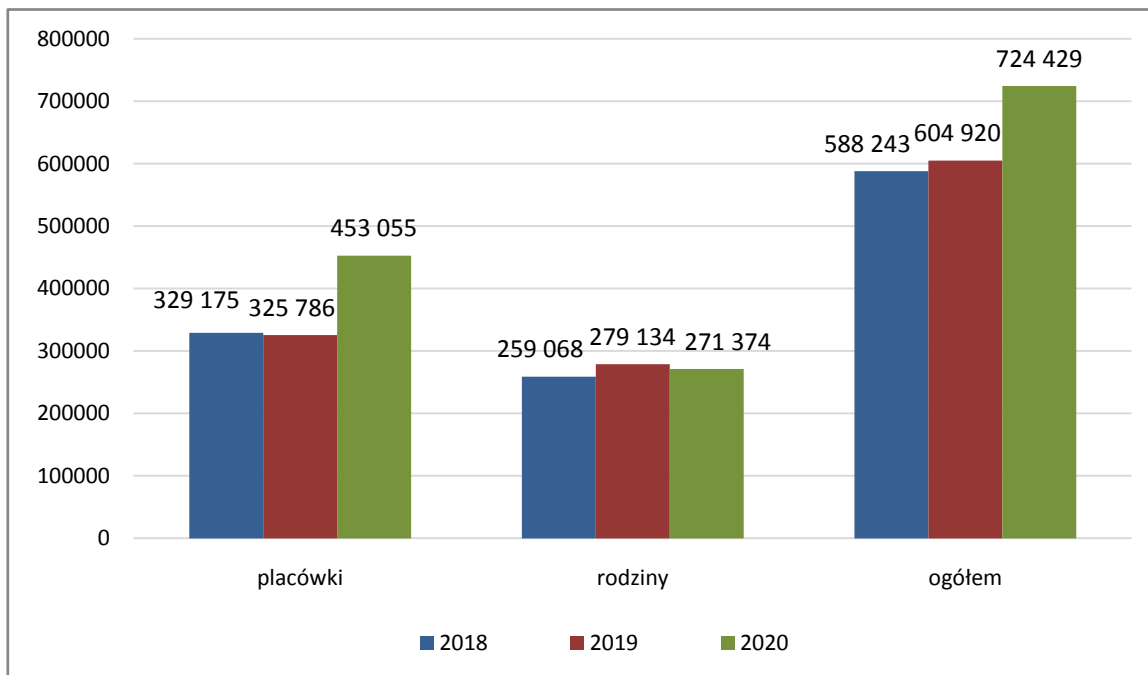
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 24 dzieci (o 1 więcej wobec 2019 r.), w rodzinach zastępczych zawodowych - 16 dzieci (w zestawieniu z 2019 r. o 5 mniej), w rodzinach niezawodowych - 11 dzieci (o 4 więcej w stosunku do 2019 r.), a w rodzinach spokrewnionych przebywało 51 dzieci (wzrost o 3 dzieci w porównaniu z 2019 r.). Z różnych form pieczy zastępczej do rodzin biologicznych (zarówno objętych, jak i nieobjętych wsparciem asystenta) w omawianym okresie wróciło 6 dzieci (o 6 mniej aniżeli w 2019 r.), 3 dzieci (o 3 mniej w stosunku do 2019 r.), osiągając pełnoletniość, usamodzielniało się, zaś 1 dziecko trafiło do rodziny adopcyjnej.

Rzeczywista liczba dzieci przebywających w latach 2018-2020 w różnych formach pieczy zastępczej rośnie: 89 - 2018 r., 89 - 2019 r., 102 - 2020 r. Spowodowane to jest relatywnie niską liczbą powrotów dzieci do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej, a co za tym idzie przyrostem liczby wychowanków w systemie pieczy zastępczej. Niewielka frekwencja powrotów dzieci dowodzi tego, że ich biologiczni rodzice, pozostając niewydolni wychowawczo i nie wykazując postępów w resocjalizacji, nie są zainteresowani stanowieniem opieki nad swoimi dziećmi.

Nie wszystkie jednak przypadki dzieci umieszczanych w różnych formach pieczy zastępczej pochodziły z rodzin, z którymi współpracował asystent, albo też z rodzin, które korzystały z pomocy Ośrodka. Część dzieci była umieszczana w pieczy zastępczej bezpośrednio decyzją wydaną przez sąd. W 2020 r. dla 21 dzieci rozpoczął się proces objęcia ich pieczą zastępczą, w tym jedynie 6 z nich to dzieci z rodzin wspieranych przez asystenta.

Wykres 25. Wydatki w zł ogółem poniesione na wspieranie pieczy zastępczej w latach 2018-2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Powyższy wykres obrazuje wzrost wysokości opłat związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej wynikający z odpłatności gminy za ten pobyt. Skala kosztu kształtuje się następująco:

- ▲ 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ▲ 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ▲ 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Informacje pochodzące z wykresu 25. unaocniają, iż co roku notuje się znaczny wzrost środków finansowych przeznaczanych na pieczę zastępczą. Związane jest to z ponoszeniem największej odpłatności za każde dziecko, które będąc w pieczy zastępczej, w ciągu 2 lat nie powróci do rodziny biologicznej; w 2020 r. takich dzieci, które przebywały w pieczy zastępczej co najmniej 3 lata, było **54** (o 7 więcej w przyrównaniu do 2019 r.).

Tabela 7. Struktura rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba asystentów rodziny	4	4	4
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	43	43	44
Liczba dzieci w tych rodzinach	79	83	92
Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę ze względu na osiągnięcie celów	4	2	6
Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych (również rodzin nieobjętych wsparciem asystenta)	8	12	6

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Pracę terapeutyczno-edukacyjną w 2020 r., w pewnym stopniu ograniczoną z uwagi na sytuację epidemiczną, prowadziło 4 asystentów w **44** rodzinach (o 1 więcej w odniesieniu do 2019 r.), w tym 10 to rodziny, z którymi rozpoczęto pracę w 2020 r.

W 44 rodzinach przebywało **92** dzieci zagrożonych umieszczeniem w różnych formach pieczy zastępczej (o 9 więcej niż w 2019 r.). W wyniku efektywnej pracy asystentów w 2020 r. z **6** rodzinami zakończono współpracę ze względu na osiągnięcie celów wynikających z planu pracy asystenta z rodziną, a do rodzin biologicznych z różnych form pieczy zastępczej powróciło **3** dzieci.

6.2. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

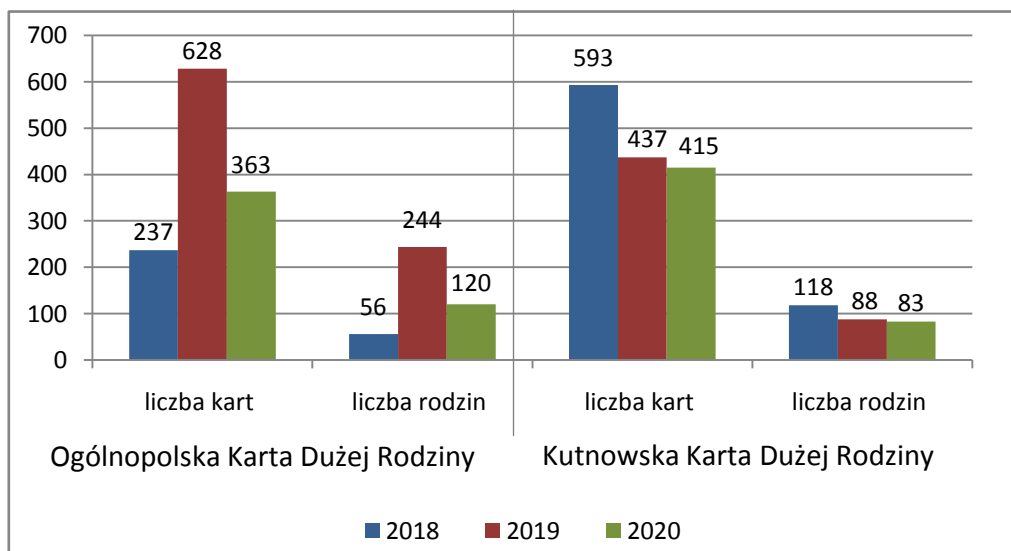
Od 16.06.2014 r. w ramach realizacji rządowego programu rodziny wielodzietne, mające na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, mogą ubiegać się o bezpłatne przyznanie Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, a jej posiadacze mogą korzystać z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.

W 2020 r. Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny wydano w Ośrodku dla **120** rodzin i 363 członków tych rodzin, w tym dla: 182 rodziców/małżonków i 181 dzieci. W porównaniu z 2019 r. mniej o kolejno: 124 rodziny, 265 członków rodzin, 213 rodziców/małżonków i 52 dzieci. Różnice między 2020 r. a 2019 r. wynikają ze zmiany przepisów określających osoby uprawnione do posiadania karty: z dniem 1 stycznia 2019 r. grupa beneficjentów znacznie została poszerzona, gdyż od tej daty karta przysługuje rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. W takim razie w roku ubiegłym osoby nowo uprawnione do pozyskania karty zdecydowały się na to, a w 2020 r. statystyki względnie wróciły do stanu sprzed zmiany, aczkolwiek z wyższymi wskaźnikami niżli w roku 2018.

Poza ogólnopolską kartą na terenie Kutna funkcjonuje Kutnowska Karta Dużej Rodziny uprawniająca m.in. do korzystania z bezpłatnych przewozów środkami transportu Miejskiego Zakładu Komunikacji w Kutnie, korzystania z ulg w instytucjach kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych czy przy opłatach za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu tudzież korzystania z rabatów na towary i usługi u partnerów programu.

W 2020 r. wydano 415 kart, o 22 mniej niż w roku 2019 i o 178 mniej aniżeli w 2018 r., dla 83 rodzin, o 5 mniej w stosunku do roku poprzedniego, tj. 2019, zaś względem roku 2018 – o 35 mniej.

Wykres 26. Charakterystyka Ogólnopolskiej i Kutnowskiej Karty Dużej Rodziny w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta Kutno; marzec 2021 r.

6.3. Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”

Przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie w Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom” działa Sekcja Wsparcia Dziennego, a w jej ramach – świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Rodzinka”, która prowadzi działania na rzecz dzieci pochodzących z rodzin z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

W 2020 r. w zajęciach organizowanych przez świetlicę wzięło udział **66** dzieci (o 18 mniej aniżeli w 2019 r.), w tym: 59 dzieci zostało zapisanych na świetlicę. Spadek liczby dzieci, które uczęszczały na zajęcia, należy wywieść ze stanu epidemicznego, w którego rezultacie przez ponad pół roku funkcjonowanie placówki było zawieszona, a gdy już je podjęto, to w reżimie sanitarnym ograniczającym liczbę wychowanków. Zajęcia odbywały się nie tylko w dni nauki szkolnej, lecz również w czasie wolnym. Podczas ferii zimowych 24 dzieci uczestniczyło w „Warsztatach zimowych”, a w trakcie wakacji z „Warsztatów letnich” skorzystało 12 dzieci.

W ramach procesu terapeutyczno-wychowawczego, obok współpracy z rodzicami i pedagogami szkolnymi, prowadzono z dziećmi zajęcia mające m.in. za zadanie:

- pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych i osobistych;
- podnoszenie poziomu edukacyjnego (wyrównywanie zaległości w nauce, pomoc w odrabianiu lekcji, nauka języka angielskiego);
- rozwijanie samodzielności i społecznej aktywności;
- wspieranie rozwoju zainteresowań, zdolności (np. plastycznych, tanecznych);
- rozwijanie sprawności fizycznej (np. ćwiczenia, gimnastyka);
- profilaktykę (np. z zakresu uzależnień, przemocy i agresji);
- zwiększanie kultury osobistej (np. nauka zasad zachowania przy stole);
- organizację czasu wolnego (gry i zabawy).

Nadto należy zaakcentować, iż program pracy z dziećmi jest na bieżąco, w zależności od potrzeb, uzupełniany.

Z uwagi na epidemię koronawirusa funkcjonowanie świetlicy „Rodzinka” uległo diametralnym zmianom. W trakcie epidemii, kiedy działalność placówki nie była zawieszona, świadczenie pomocy dzieciom odbywało się wedle wytycznych sanitarnych. W czasie gdy świetlica była zamknięta, jej pracownicy oferowali wychowankom pomoc zdalną, obejmując wsparciem te rodziny, w których rodzice nie potrafili pomóc dzieciom w opanowaniu materiału edukacyjnego.

Działalność świetlicy wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umacnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.2: Wspieranie nowych form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

6.4. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze (rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu) z kolei są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Tabela 8. Charakterystyka realizacji usług opiekuńczych w latach 2018-2020.

Usługi opiekuńcze nad chorym w domu			
	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	49 984	55 319	51 614
Liczba osób	144	157	168
Liczba rodzin	134	155	165
Wydatki [w zł]	907 709,44	1 062 124,80	1 123 518,20

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Tabela 9. Charakterystyka realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2018-2020.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze			
	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	1 087	981,5	795
Liczba osób	15	11	8
Liczba rodzin	15	11	8
Wydatki [w zł]	54 201,01	38 326,01	36 251,78

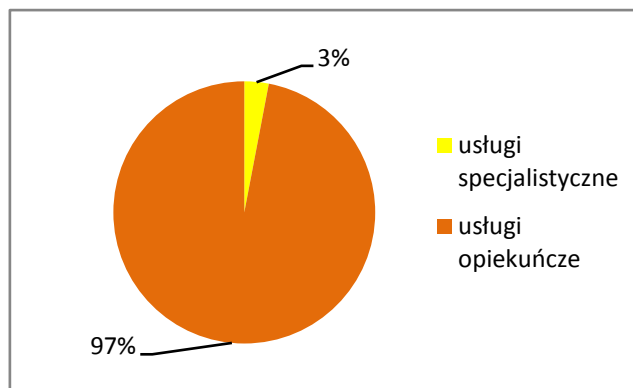
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. w zestawieniu z 2019 r. maleje liczba zrealizowanych, lecz nie przyznanych decyzją, usług opiekuńczych, podczas gdy liczba osób, rodzin oraz wydatki na tę formę pomocy - rosną. Przyczyną znacznej różnicy (4 701) między liczbą świadczeń przyznanych a wykonanych stanowi sytuacja epidemiczna, podczas której odsetek niezrealizowanych usług w stosunku do liczby przyznanych wzrósł niepomniernie w porównaniu z analizami rok do roku w latach ubiegłych, zważywszy na przewidzianą w „ustawie covidowej” możliwość przyznania pomocy w formie usług opiekuńczych osobie po przebytej chorobie COVID-19.

Na przyrost liczby usługobiorców, a tym samym i wielkości przyznanego wsparcia w zakresie usług opiekuńczych nad chorym w domu, rzutowała wspomniana wcześniej obowiązująca od 2018 r. a podjęta w 2017 r. uchwała Rady Miasta Kutno, która podwyższyła do 120% kryterium dochodowe kwalifikujące do nieodpłatnego korzystania z usług opiekuńczych nad chorym w domu i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz zmieniła proporcję dochodu w relacji do kryterium dochodowego w ten sposób, że stworzyła korzystniejsze dla usługobiorców warunki w zakresie ponoszenia za usługi odpłatności, co między innymi przyczyniło się do zwiększenia dostępności do ww. usług. Nie bez znaczenia w tym obszarze jest również współczynnik starzenia się społeczeństwa, co determinuje mnożenie się popytu na tego rodzaju usługi. Natomiast spada, uzależniona od aktualnych potrzeb, liczba świadczeń i rodzin stanowiących grupę usługobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych.

W omawianym okresie wzrosły wydatki przeznaczone na usługi opiekuńcze nad chorym w domu (w porównaniu do 2019 r. o 61 393,40 zł), ale zmalały środki finansowe kierowane na specjalistyczne usługi opiekuńcze (w zestawieniu z 2019 r. o 2 074,23 zł). Do wzrostu środków finansowych przeznaczanych na usługi opiekuńcze nad chorym w domu, pomimo niższej liczby wykonanych usług, przyczyniło się podniesienie obligatoryjnej ceny za 1 godzinę usługi. W 2020 r. koszt 1 godziny usługi wyniósł 21,70 zł (tj. 2,50 zł więcej w stosunku do 2019 r.). W przypadku specjalistycznych usług opiekuńczych, wraz ze zniżkową tendencją liczby świadczeń, zmalały wyasygnowane w 2020 r. na ten cel środki finansowe, mimo że 1 godzina usługi wyniosła 37,78 zł, czyli 6,25 zł więcej w przyrównaniu do 2019 r.

Wykres 27. Wydatki w zł na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Usługi opiekuńcze nad chorym w domu były świadczone dla **168** świadczeniobiorców (o 11 więcej względem 2019 r.) w liczbie **51 614** godzin na kwotę **1 123 518,20 zł**, którą w całości zabezpieczono w budżecie gminy. Natomiast na specjalistyczne usługi opiekuńcze wydatkowano kwotę **36 251,78 zł**, co stanowi 3% łącznych kosztów przewidzianych na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Ze specjalistycznych usług opiekuńczych w liczbie 795 godzin świadczeń skorzystało 8 osób (o 3 usługobiorców mniej niż w 2019 r.).

6.4.1. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są wykonywane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Usługi te polegają na wspieraniu procesu leczenia, a także na uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania oraz codziennego gospodarowania budżetem domowym.

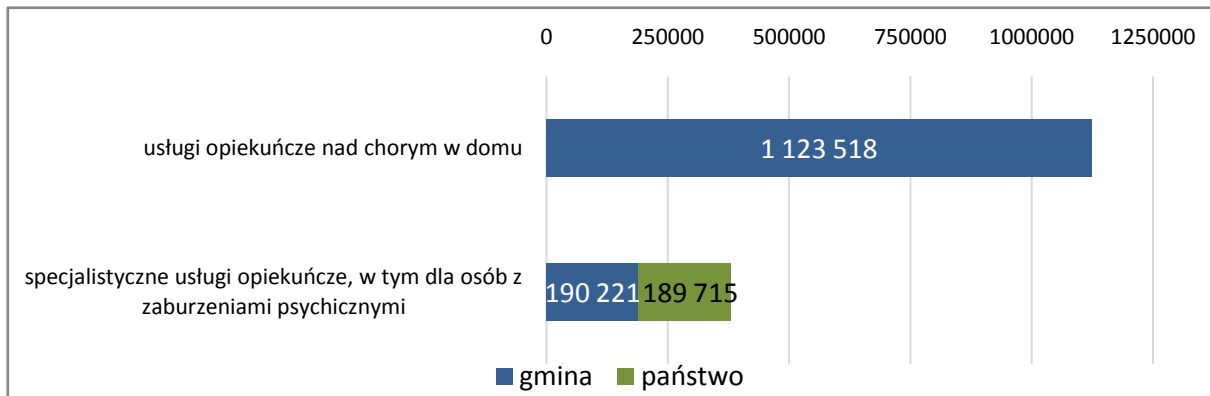
Tabela 10. Charakterystyka realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi			
	2018	2019	2020
Liczba świadczeń	5 916	5 832	5 408
Liczba osób	33	33	30
Liczba rodzin	31	31	29
Wydatki [w zł]	198 324,00	196 179,67	189 714,58

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. w stosunku do 2019 r. zmalała liczba godzin przeznaczonych na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przy równoczesnym pozostaniu na tym samym poziomie liczby beneficjentów. Przyczyną spadku liczby godzin był pobyt osób z zaburzeniami psychicznymi w szpitalach specjalistycznych.

Wykres 28. Wydatki w zł z budżetu gminy i państwa poniesione na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

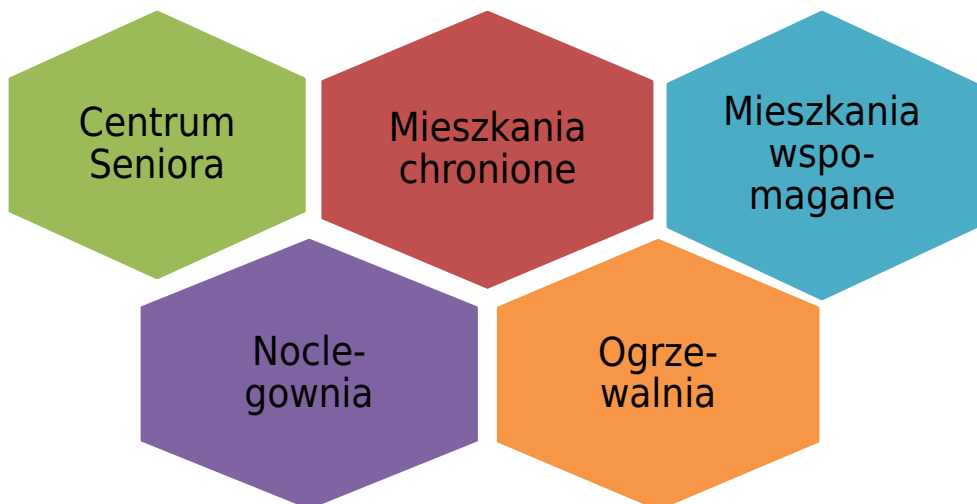
Ogółem koszt wszystkich świadczonych w tym zakresie usług w 2020 r. wyniósł **1 503 453,88 zł** (w porównaniu z 2019 r. zanotowano wzrost o 45 693,77 zł), z tego:

- z budżetu państwa: **189 714,58 zł** (mniej o 6 456,09 zł wobec 2019 r.);
- z budżetu gminy: **1 313 739,30 zł** (więcej o 52 158,86 zł względem 2019 r.).

Odpłatność do budżetu gminy za świadczone usługi od beneficjentów wyniosła **227 348,85 zł**, tj. **15,1%** ogółu wydatków w tym obszarze (z tego: 219 000,21 zł za usługi opiekuńcze nad chorym w domu oraz 8 348,64 zł za specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi) i była wyższa niż w 2019 r. o 63 407,52 zł.

6.5. Placówki wsparcia

Do placówek wsparcia prowadzonych przez kutnowski Ośrodek należą:

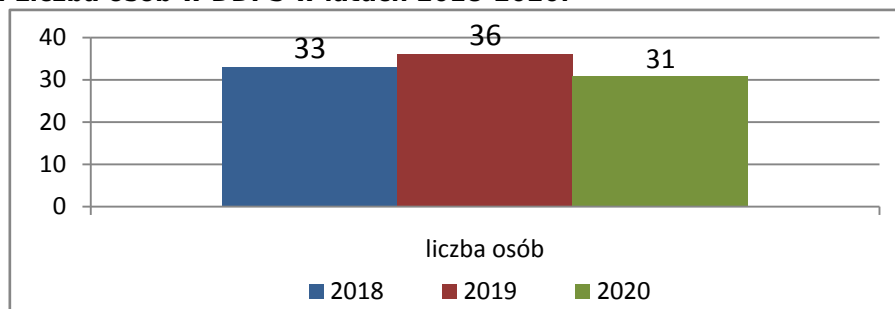
6.5.1 Centrum Seniora - Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej

Od 4.07.2018 r. Sekcja - Dzienny Dom Pomocy Społecznej wspólnie z Sekcją Integracyjną tworzą Centrum Seniora. Zmiana lokalizacji (Centrum znajduje przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”) i specjalnie pobudowany w celu poprawy infrastruktury miasta obiekt gwarantują podniesienie standardów świadczonych usług, zarówno w zakresie zaplecza technicznego i rozwiązań architektonicznych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, jak i na płaszczyźnie możliwości wdrażania nowych form pomocy przede wszystkim osobom starszym, w ich borykaniu się z codziennymi trudnościami.

Dzienny Dom Pomocy Społecznej to jednostka organizacyjna pomocy społecznej udzielająca wsparcia osobom, które ze względu na wiek, chorobę, niepełnosprawność wymagają pomocy i opieki w zaspokajaniu potrzeb życiowych, bez zmiany ich miejsca zamieszkania, oraz zapewniająca pomoc w formie posiłku. Głównym zadaniem DDPS jest wspieranie w codziennym życiu, w trudnych sytuacjach oraz zabieganie o jak najdłuższe funkcjonowanie w środowisku lokalnym bez konieczności zmiany miejsca zamieszkania (np. umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej).

W 2020 r. na podstawie decyzji z zajęć w DDPS skorzystało **31** osób, o 5 mniej niż w 2019 r. Średnio w każdym miesiącu omawianego okresu 23 osoby uczestniczyły w zajęciach. Spadek w zakresie liczby pensjonariuszy należy tłumaczyć czasem epidemii, w którego trakcie placówka musiała zawiesić działalność kulturalno-terapeutyczną. Niemniej stosunkowo wysoka liczba osób korzystających z zajęć może napawać optymizmem z dwóch powodów. Po pierwsze przy zauważalnym starzeniu się społeczności, a tym samym związanymi z tym procesem trudnościami z mobilnością, w dysponowaniu mniejszą ilością energii i sił, by dotrzeć do Ośrodka i brać udział w warsztatach, względnie na stabilnym poziomie kształtuje się grono osób, dla których dostępność tego rodzaju wsparcia, jakim są zajęcia w DDPS, stanowi nieodzowny element codziennego życia. Po drugie przeniesienie DDPS do świeżo wzniesionego budynku (wrzesień 2018 r.), przez co pośrednio zostały unieważnione pejoratywne konotacje instytucji w strukturach pomocy społecznej, z pewnością odegrało swoją rolę w zachęceniu do korzystania z uatrakcyjnionej, także z uwagi na stworzone w nowej lokalizacji warunki, oferty DDPS.

Wykres 29. Liczba osób w DDPS w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Celem Dziennego Domu Pomocy Społecznej jest zapewnienie seniorom wsparcia, ich aktywizacja, przeciwdziałanie ich osamotnieniu i utrzymywanie ich w jak najlepszej kondycji psychofizycznej. Do zajęć, które spotkały się u seniorów z zainteresowaniem i które sobie upodobałi, należą m.in.:

- ćwiczenia rozwijające sprawność ruchową;
- treningi pamięci;
- zajęcia manualne;
- warsztaty plastyczne;
- zajęcia muzyczne;
- wyjazdy i spotkania integrujące grupę.

Na zajęcia zapraszani są specjaliści z zakresu profilaktyki zdrowotnej i higienicznej, jak również organizowane są spotkania okolicznościowe z ludźmi dzielącymi się swoją pasją oraz z dziećmi ze świetlicy „Rodzinka”. Ponadto, celem zacieśniania więzi, seniorzy obchodzą m.in.: Walentynki, Dzień Kobiet czy święta. Powstałe w wyniku przebywania w DDPS poczucie przynależności i wspólnoty między seniorami przejawia się we wzajemnej pomocy i odwiedzaniu się w domu czy w szpitalu, co z uwagi na epidemię w 2020 r. zostało w dużym stopniu ograniczone.

W obliczu epidemii koronawirusa działalność Sekcji Dzienny Dom Pomocy Społecznej, w wymiarze zapewnienia pobytu osobom starszym, została zawieszona do odwołania. Przewidywane w poprzednich latach plany, odnoszące się do rozszerzenia usług dla kutnowskich seniorów, w 2020 r. albo zostały przełożone, jak na przykład utworzenie dodatkowych miejsc dla seniorów w ramach otwartego klubu (obecnie dla około 30 osób), albo zostały przeprowadzone, jak chociażby możliwość dowozu posiłku do mieszkańców Kutna, z tym że – wskutek zaistniałych okoliczności związanych ze stanem epidemii – zrealizowano je w innym trybie aniżeli uprzednio zakładano. W 2020 r. w ten sposób dostarczono ok. 5 320 obiadów, dzięki temu zachowano stały kontakt z podopiecznymi i na bieżąco diagnozowano ich sytuację i potrzeby.

W czasie stanu podwyższonego ryzyka zakażenia Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej wspierała Ośrodek w dystrybucji maseczek ochronnych, dotychczas rozdzielono 293 sztuki. Inne projekty zmierzające do uruchomienia programu „Kutnowska złota rączka”, którego celem ma być świadczenie osobom w wieku 60+ z terenu Kutna bezpłatnych usług naprawczych w drobnych sprawach technicznych w miejscu zamieszkania, tudzież zagospodarowanie terenu przyległego do CS poprzez zbudowanie altany oraz boiska do gry w bule zostały z wiadomych, podanych uprzednio, powodów przełożone na czas po epidemii.

Działalność DDPS wpisuje się w:

- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.1: Wsparcie projektów aktywizujących seniorów zarówno w wymiarze spędzania wolnego czasu, jak i idei uczenia się przez całe życie;
 - Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.2: Organizacja miejsc do spędzania wolnego czasu i aktywizacji np. klub seniora;
 - Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.2: Podniesienie poziomu ochrony zdrowia; Działanie II.2.3: Tworzenie programów edukacyjnych dotyczących zdrowia, np. cykliczne spotkania ze specjalistami, oraz programów badawczych
- „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

6.5.2 Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom” - Sekcja Mieszkań Chronionych

Mieszkania Chronione są formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające pod opieką specjalistów do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku i integrację ze społecznością lokalną.

Miasto Kutno posiada 32 mieszkania chronione (21 to mieszkania treningowe, a 11 to mieszkania wspierane), z tego 28 mieszkań jednopokojowych z aneksem kuchennym i łazienką oraz 4 dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, poruszających się na wózkach inwalidzkich, mieszkania dwupokojowe z aneksem kuchennym. Pobyt ustala się na czas określony z możliwością przedłużenia w drodze decyzji administracyjnej na kolejny okres w zależności od indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej. Odpłatność

za pobyt w mieszkaniu chronionym ponoszą osoby w nich przebywające oraz gmina. W 2020 r. kwota wniesiona przez mieszkańców wyniosła 59 878,43 zł.

W 2020 r. w mieszkaniach chronionych przebywało **47** osób (o 2 mniej w stosunku do 2019 r.), z czego 38 osób posiadało stopień niepełnosprawności (lekki - 4 osoby, umiarkowany - 17 osób, znaczny - 17 osób). W omawianym okresie 8 osób opuściło mieszkania, z tego: 1 rodzina (3 osoby) usamodzielniała się, 1 osoba ze względu na pogorszenie stanu zdrowia została skierowana do domu pomocy społecznej, 1 osoba (dziecko) została umieszczona w pieczy zastępczej, 1 osoba zrezygnowała z pobytu w mieszkaniu chronionym, 2 osoby zmarły.

Osoby i rodziny przebywające w mieszkaniach chronionych biorą udział w zajęciach terapeutycznych zarówno indywidualnych, jak i grupowych. Zajęcia prowadzone są z zakresu m.in.:

- higieny;
- umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej;
- wzbogacenia wiedzy kulinarnej;
- poprawnego gospodarowania budżetem domowym;
- organizacji czasu wolnego;
- załatwiania spraw urzędowych (nauka pisania podań, wypełniania różnych wniosków).

Tabela 11. Zajęcia terapeutyczne w 2020 r.

	Liczba godzin	Liczba spotkań
Zajęcia terapeutyczne indywidualne	638	1 122
Zajęcia terapeutyczne grupowe	417	203

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. w ramach terapii indywidualnej ze specjalistą odbyły się 1 122 spotkania (1 spotkanie to ok. 30 minut), a terapii grupowej - 203 spotkania (1 spotkanie to ok. 2 godziny). Dzięki takim warsztatom mieszkańcy integrują się, zdobywają nowe umiejętności, rozwijają swoje pasje oraz nabywają zdolności pozwalające na samodzielną egzystencję.

6.5.3 Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomaganymi

Zespół Mieszkalno-Integracyjny z mieszkaniami wspomaganymi został formalnie powołany uchwałą Rady Miasta Kutno z 16 czerwca 2020 r., a jego powstanie jest realizacją projektu „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Mieszkania wspomagane, nie będąc zaklasyfikowane przez ustawę o pomocy społecznej do katalogu ośrodków wsparcia, są formą usługi społecznej ukierunkowaną na usamodzielnienie - korzystających ze wsparcia specjalistów - osób w nich przebywających, przede wszystkim osób bezdomnych, zagrożonych bezdomnością i wykluczeniem społecznym, opuszczających pieczę zastępczą lub zakłady karne. W zasobach Zespołu znajdują się 22 mieszkania (z tego: 11 mieszkań jednoosobowych, 10 mieszkań dwuosobowych oraz 1 mieszkanie dostosowane do potrzeb osoby niepełnosprawnej) przeznaczone dla 32 osób. Każde mieszkanie składa się z części sypialnianej, aneksu kuchennego oraz łazienki, a poza tym jest w pełni wyposażone w meble, sprzęt AGD i RTV.

Pierwsze zasiedlenia odnotowano 1.10.2020 r. W trakcie pobytu podopieczni realizują zawarty wcześniej z pracownikiem socjalnym Ośrodka Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności. Realizacja odbywa się poprzez

spotkania z psychologiem, specjalistą reintegracji zawodowej, pracownikiem socjalnym, a także treningi niezbędne do odzyskania samodzielności i zaradności życiowej. Aspekt usamodzielniania, nauki odpowiedzialności za gospodarowanie budżetem domowym widoczny jest chociażby w ponoszeniu przez osoby zamieszkujące mieszkania wspomagane odpłatności za czynsz, energię, wodę, wywóz śmieci, centralne ogrzewanie i gaz.

W 2020 r. w mieszkaniach wspomaganych, zajmując 6 mieszkań, przebywało **8** osób (4 mężczyzn, w tym 1 dziecko; 4 kobiety, w tym 1 dziecko), w tym jedna osoba ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Najwięcej, bo 3 osoby to mieszkańcy do 19 roku życia, pozostałe osoby to: 2 osoby w przedziale 19-45 lat; 2 osoby w przedziale 46-60 lat; 1 osoba - powyżej 60 roku życia. Stan mieszkańców na koniec 2020 r. wynosił 7 osób zasiedlających 5 mieszkań.

Ze względu na ograniczenia wynikające z sytuacji epidemicznej pracownicy socjalni mieli utrudniony dostęp do osób potencjalnie rokujących na zasiedlenie mieszkania, a w związku z tym proces rekrutacji uległ wydłużeniu, dlatego też zespół doradczo-opiniodawczy w 2020 r. odbył 2 posiedzenia w sprawie kwalifikacji do realizacji Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności. Zdecydowano na nich o 5 skierowaniach na pobyt w mieszkaniach wspomaganych (4 osoby z powodu bezdomności lub zagrożenia bezdomnością; 1 osoba z powodu opuszczenia pieczy zastępczej). Ponadto 1 osobie przyznano pobyt w mieszkaniu wspomagany w trybie interwencyjnym, a podstawą podjęcia takiej decyzji była konieczność zadbania o życie i zdrowie kobiety i jej małego dziecka ze względu na stosowanie wobec nich przemocy ze strony partnera kobiety.

Kadrę placówki stanowią kierownik, pracownik socjalny i specjalista reintegracji zawodowej, pełniący również funkcję opiekunów osób przebywających w mieszkaniach i realizujący z nimi Indywidualne Programy Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności, oraz psycholog (umowa cywilnoprawna). Specjalista reintegracji i psycholog pracują nie tylko z mieszkańcami Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego, ale również z osobami skierowanymi do nich przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

Tabela 12. Liczba osób, z którymi pracował specjalista reintegracji zawodowej i psycholog w 2020 r.

	Liczba osób
Zajęcia ze specjalistą reintegracji zawodowej, z tego:	11
- dla mieszkańców ZMI;	5
- dla osób skierowanych przez pracownika socjalnego lub asystenta rodziny	6
Zajęcia z psychologiem, z tego:	13
- dla mieszkańców ZMI;	5
- dla osób skierowanych przez pracownika socjalnego lub asystenta rodziny	8

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Działalność Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomaganyimi wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.1: Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej, głównie mieszkań chronionych i wspomaganych, schroniska dla osób bezdomnych - „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

6.5.4 Noclegownia

Noclegownia zapewnia schronienie poprzez tymczasowe miejsce noclegowe osobom pozbawionym schronienia z terenu miasta Kutna. Noclegownia służy pomocą osobom bezdomnym poprzez:

- udzielenie schronienia tymczasowego na czas uregulowania sytuacji życiowej;
- zabezpieczenie w niezbędne ubranie i przyznanie czystej pościeli;
- korzystanie z urządzeń sanitarnych i środków higienicznych;
- umożliwienie przygotowania posiłku w wyznaczonych pomieszczeniach;
- udzielenie pomocy w postaci jednego gorącego posiłku dziennie;
- udzielenie pomocy w postaci poradnictwa socjalnego, psychologicznego, terapeutycznego i prawnego.

Wśród najczęstszych powodów korzystania w 2020 r. z Noclegowni znalazły się przyczyny o charakterze społecznym (szeroko rozumiana sytuacja społeczno-rodzina, w tym rozpad rodziny spowodowany m.in. konfliktami; mechanizmy wykluczenia społecznego i brak schronienia dla osób eksmitowanych z własnego mieszkania), związanym z patologiami społecznymi (uzależnienia; przemoc domowa skutkująca izolacją od rodziny) oraz prawnym (eksmisja z własnego mieszkania).

W 2020 r. rzeczywista liczba osób korzystających z tymczasowego miejsca noclegowego wyniosła **38** osób (wszyscy to mężczyźni), w stosunku do 2019 r. mniej o 10 osób. Przyczyny takiego stanu rzeczy należy upatrywać w spadającej liczbie osób ubiegających się o pomoc ze strony Ośrodka z powodu bezdomności, jak i w możliwości skorzystania z doraźnej pomocy w postaci schronienia zapewnianego przez Ogrzewalnię.

W ramach zadań własnych na wydatki rzeczowe przeznaczono kwotę **391 360,82 zł**, czyli o 5 837,40 zł więcej aniżeli w 2019 r.

Tabela 13. Liczba osób, wydatki i wpływy w zł z odpłatności za pobyt w Noclegowni w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba osób	62	48	38
Wydatki	376 088,87	385 523,42	391 360,82

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Wzrost wydatków związanych z udzieleniem schronienia dla osób potrzebujących spowodowany był zwiększonymi środkami finansowymi skierowanymi na zapewnienie bezpieczeństwa oraz, z tytułu epidemii, koniecznością zaopatrywania się na bieżąco w środki ochrony osobistej. Nie bez znaczenia jest w tym kontekście również fakt, iż zgodnie z rozporządzeniem ministra od 2017 r. za pobyt w noclegowniach i ogrzewalniach nie pobiera się odpłatności.

Trzeba zaznaczyć, że podejmowana aktywizacja społeczna mieszkańców Noclegowni zaowocowała wyjściem **6** osób z bezdomności (2 mężczyzn zamieszkało z partnerkami, 2 mężczyzn wynajęło lokale, 1 mężczyzna podjął pracę w innym mieście, 1 mężczyzna wyjechał za granicę). Ponadto 3 osoby, opuszczając Noclegownię, zostały skierowane do mieszkań wspomaganych.

6.5.5 Ogrzewalnia

Od 6.12.2017 r. na terenie miasta Kutna działa Ogrzewalnia. Jej celem, podobnie jak Noclegowni, jest udzielanie tymczasowego schronienia osobom bezdomnym. Ta forma pomocy ma charakter interwencyjny, zapewniający w szczególności podczas „Akcji Zima” bezpieczny pobyt osobom narażonym na wychłodzenie i zamarznięcie. W 2020 r. Ogrzewalnia przyjęła **142** osoby (125 mężczyzn i 17 kobiet), czyli 12 osób mniej względem 2019 r.

Wydatki poniesione na obsługę i uregulowanie kosztów bieżących wyniosły:

133 185,89 i ze względu na całoroczną umowę w zakresie świadczenia usługi pełnienia funkcji opiekuna w Ogrzewalni oraz potrzebę zapewnienia w dobie epidemii środków ochrony indywidualnej były wyższe od stwierdzonych w 2019 r. o 12 644,03 zł.

* * *

Niemniej w związku z epidemią koronawirusa działalność Noclegowni i Ogrzewalni została poddana zasadniczym modyfikacjom, polegającym w różnych okresach – w zależności od natężenia ryzyka zachorowań – w Noclegowni m.in. na udzielaniu schronienia całodobowo, ograniczaniu przyjęć nowych osób (jedynie po okazaniu ujemnego testu na COVID-19); z kolei w Ogrzewalni m.in. na wydłużeniu godzin funkcjonowania, możliwości skorzystania ze schronienia całodobowego. Poza tym pracownicy na bieżąco monitorowali stan zdrowia (pomiar temperatury) u osób korzystających ze schronienia zarówno w Noclegowni, jak i w Ogrzewalni.

6.6 Pobyt w Domu Pomocy Społecznej

Osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a rodzina lub gmina nie są w stanie zapewnić jej niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej, tj. placówce pobytu stałego zapewniającej całodobową opiekę.

W 2020 r. przyznano 1 150 świadczeń (o 104 więcej w stosunku do 2019 r.) dla **124** osób (więcej o 15 osób aniżeli w 2019 r. i o 20 – wobec 2018 r.). Przyczyną wzrostu liczby świadczeniobiorców jest rosnący wciąż w populacji mieszkańców Kutna udział osób starszych oraz odsetek osób samotnych i wymagających całodobowej opieki. Za inne wyjaśnienie może posłużyć brak stanowienia opieki nad chorymi rodzicami przez osoby zobowiązane, które migrują do innych miast lub za granicę.

Tabela 14. Liczba osób, liczba świadczeń i średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w zł w latach 2018-2020.

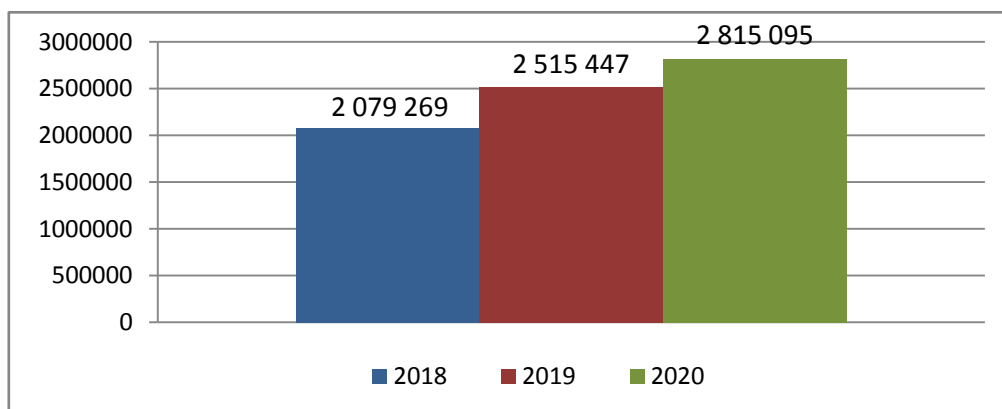
	2018	2019	2020
Liczba osób, za które gmina częściowo pokrywała koszty pobytu	99	106	117
Liczba świadczeń	945	1 046	1 150
Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej [w zł]*	1 750,23	1 977,55	2 005,05

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w DPS obliczany jest jako iloraz: wydatki/12 (miesiący)/liczba osób, za które gmina częściowo pokrywała koszty pobytu.

Średni miesięczny koszt dofinansowania gminy do pobytu mieszkańca w DPS w 2020 r. wyniósł 2 005,05 zł i utrzymywał się na równym poziomie wobec 2019 r. (wzrost w porównaniu do 2019 r. o 27,50 zł, czyli o 1%), natomiast w stosunku do 2018 r. podniósł się o 15%.

Wykres 30. Wydatki w zł poniesione przez gminę za osoby przebywające w DPS w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. odnotowano w tym aspekcie zwiększenie wydatków ponoszonych przez gminę: **2 815 094,78 zł**, tj. o 12% więcej niż w 2019 r. Tłumaczyć to trzeba rosnącą liczbą osób wymagających całodobowej opieki oraz wzrostem średniego kosztu utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej.

7. Pomoc socjalna wynikająca z innych ustaw

7.1 Świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna, fundusz alimentacyjny, świadczenie wychowawcze („500+”), jednorazowe świadczenie „Za życiem”, świadczenie „dobry start” i ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych

Wszystkie poniższe świadczenia, o których mowa w podpunkcie 7.1, finansowane są ze środków pochodzących z budżetu państwa.

7.1.1 Świadczenia rodzinne i zasiłek dla opiekuna

Świadczeniami rodzinnymi są:

1) **zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu** (możliwość skorzystania z dodatków uzależniona jest od pozytywnej decyzji o przyznaniu zasiłku rodzinnego):

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- samotnego wychowywania dziecka;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania;
 - ❖ kryterium dochodowe:
 - **674 zł** na osobę w rodzinie;
 - **764 zł** w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności;

2) **świadczenia opiekuńcze:**

• zasiłek pielęgnacyjny, wynoszący **215,84 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie, która ukończyła 75 rok życia;
- osobie legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;

• specjalny zasiłek opiekuńczy, wynoszący **620 zł** miesięcznie, przy kryterium dochodowym: **764 zł** na osobę w rodzinie, przysługuje:

- osobom, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny;
- małżonkom,

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej celem sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

• świadczenie pielęgnacyjne, wynoszące **1 830 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:

- matce albo ojcu;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- innym osobom, na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej celem

sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

3) **jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka**, wynosząca **1 000 zł** przy kryterium dochodowym: **1 922 zł** na osobę w rodzinie, przysługuje:

- matce lub ojcu;
- opiekunowi prawnemu albo faktycznemu dziecka;

4) **świadczenie rodzicielskie**, wynoszące **1 000 zł** miesięcznie bez względu na dochód, przysługuje:

- osobom, które nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego.

Zasiłek dla opiekuna, wynoszący **620 zł** bez względu na dochód, przysługuje:

- opiekunom dorosłych osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, którzy wskutek nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych utracili 1 lipca 2013 r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego i jednocześnie nie spełnili kryterium dochodowego do otrzymania specjalnego zasiłku opiekuńczego.

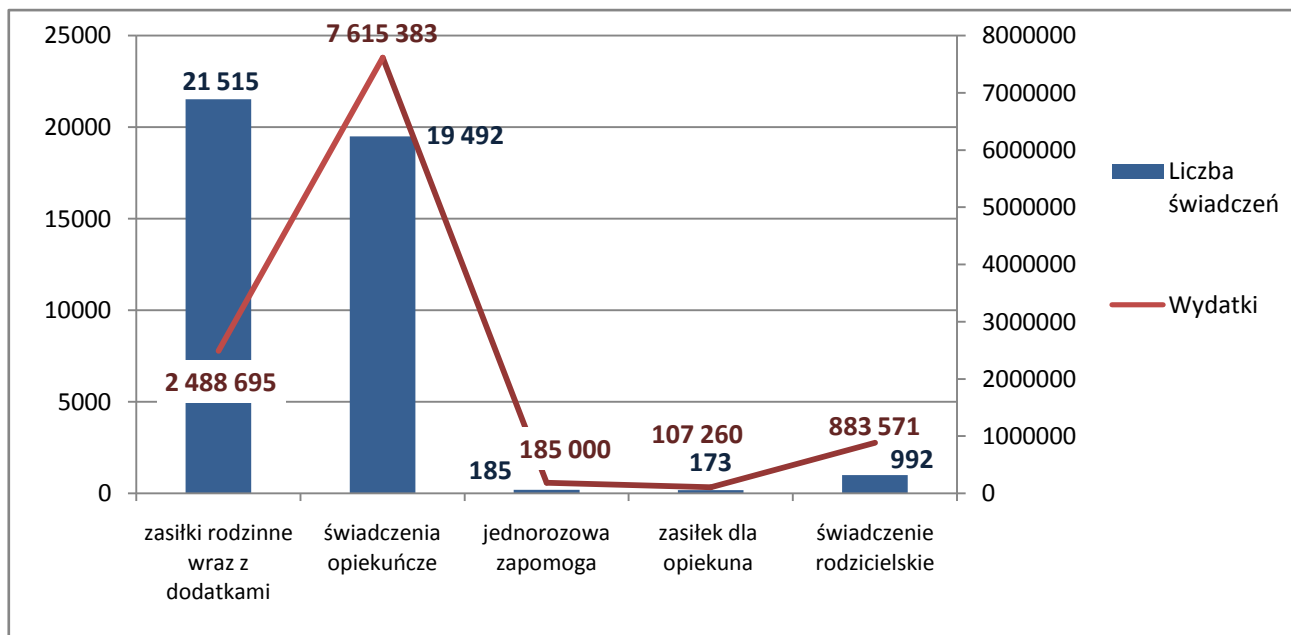
Tabela 15. Realizacja świadczeń rodzinnych i zasiłków dla opiekuna w 2020 r.

Świadczenia rodzinne:	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń [w zł]
Zasiłki rodzinne	14 651	1 669 512,12
Dodatki do zasiłków rodzinnych, z tego z tytułu:	6 864	819 182,53
urodzenia dziecka	54	48 313,80
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	229	89 316,82
samotnego wychowywania dziecka	1 135	220 745,75
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1 485	155 328,44
rozpoczęcia roku szkolnego	1 543	81 972,53
podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	127	12 091,00
wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2 291	211 414,19
Świadczenia opiekuńcze:	19 492	7 615 382,72
Zasiłek pielęgnacyjny	17 164	3 704 158,12
Świadczenie pielęgnacyjne	2 055	3 741 964,60
Specjalny zasiłek opiekuńczy	273	169 260,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	185	185 000,00
Zasiłek dla opiekuna	173	107 260,00
Świadczenie rodzicielskie	992	883 570,83

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. największe środki w ramach świadczeń rodzinnych zostały przeznaczone na następujące świadczenia: zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne i świadczenia rodzicielskie. Kwoty wydatkowane uwarunkowane są liczbą świadczeń oraz wysokością określonego świadczenia; do najwyższych należą: świadczenie pielęgnacyjne – 1 830 zł oraz jednorazowa zapomoga i świadczenie rodzicielskie – każde po 1 000 zł.

Wykres 31. Liczba świadczeń i wydatki w zł przeznaczone na świadczenia rodzinne w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. Ośrodek najwięcej środków w zakresie świadczeń rodzinnych i zasiłku dla opiekuna wyasygnował na zsumowane zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, świadczenia opiekuńcze i świadczenie rodzicielskie; łącznie był to koszt: **10 987 648,20 zł**, o 610 765,20 zł więcej niż w 2019 r.

7.1.2 Fundusz alimentacyjny

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej w sytuacji, gdy egzekucja przez komornika sądowego zasądzonych alimentów jest bezskuteczna (wysokość świadczenia z funduszu nie może przekroczyć 500 zł). Prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **900 zł** (w 2019 r. – 800 zł).

W 2020 r. wprowadzono tzw. mechanizm „złotówka za złotówką”, który zakłada, że przekroczenie ww. kryterium (900 zł) nie będzie skutkowało automatycznie utratą prawa do świadczenia. Świadczenie będzie wówczas przysługiwać w wysokości pomniejszonej o kwotę przekroczenia kryterium.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów realizuje również zadania w zakresie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Tabela 16. Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba osób uprawnionych	485	424	375
Kwota świadczeń alimentacyjnych [w zł]	1 987 987,06	1 744 739,84	1 524 319,53
Średni miesięczny koszt świadczenia alimentacyjnego na osobę [w zł]	341,58	342,91	338,74

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. z funduszu alimentacyjnego wypłacono **1 524 319,53 zł** dla 375 osób uprawnionych; była to kwota mniejsza o 12,6% w porównaniu z 2019 r. i o 23,3% mniejsza względem 2018 r. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest mniejsza liczba osób uprawnionych do świadczenia, co jest spowodowane pozostającym wciąż na względnie niskim poziomie,

choć podwyższonym w 2020 r., kryterium uprawniającym do świadczenia. Oprócz tego na uszczuplenie liczby uprawnionych wpłynęło obniżające się bezrobocie w Kutnie, czego wynikiem był wzrost dochodu kutnowskich rodzin. Zmniejszyła się również wyegzekwowana od dłużników alimentacyjnych suma: **575 930,58 zł** (o 79 963,24 zł mniej wobec 2019 r.), w tym do budżetu gminy trafiło **169 546,32 zł** (z tego: wpływy z funduszu alimentacyjnego - 159 893,12 zł, wpływy z zaliczki alimentacyjnej - 9 653,20 zł), czyli o 22 327,87 zł więcej niżeli w 2019 r.

7.1.3 Świadczenie wychowawcze („500+”)

Świadczenie wychowawcze, w wysokości **500 zł**, przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka lub opiekunowi prawnemu do momentu uzyskania przez dziecko, na które pobierane jest świadczenie, 18 roku życia.

Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci do ukończenia 18 roku życia, albowiem zostało zniesione kwalifikujące do uzyskania świadczenia kryterium dochodowe.

Tabela 17. Realizacja świadczenia wychowawczego w latach 2018-2020.

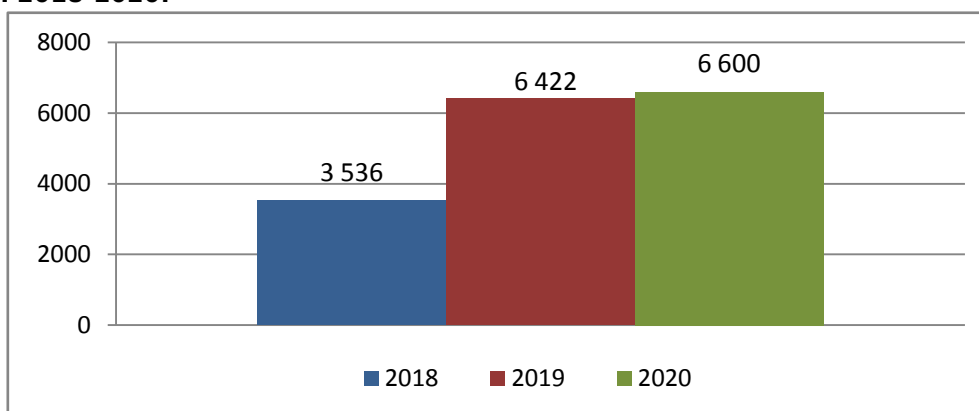
	2018	2019	2020
Liczba uprawnionych dzieci	3 536	6 422	6 600
Liczba rodzin	2 577	4 512	4 490
Liczba świadczeń	36 966	55 021	75 312
Kwota wypłaconych świadczeń, w tym koszty obsługi [w zł]	18 694 963,79	27 740 042,86	37 821 255,73

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W okresie raportowanym w zestawieniu z 2019 r. zmniejszeniu uległa liczba rodzin - o 0,5%, zaś zwiększeniu odpowiednio: liczba osób - o 2,8%, świadczeń - o 36,9% oraz kwota wypłaconych świadczeń, w tym koszty obsługi - o 36,3%: z 27 740 042,86 zł w 2019 r. na **37 821 255,73 zł** w 2020 r. Wzrosty niemal w każdym aspekcie są następstwem uchylenia obowiązywania kryterium dochodowego.

W 2020 r. ogólna liczba dzieci uprawnionych do świadczenia wychowawczego, bez podziału na pierwsze oraz drugie i kolejne dziecko, urosła względem 2019 r. o 178 dzieci, a w zestawieniu z 2018 r. zwiększyła się aż o 3 064 dzieci. Tak widoczne zmiany w liczbach rzeczywistych spowodowane są ww. zmianą, która zaszła z dniem 1 lipca 2019 r., oznaczającą, iż świadczenie wychowawcze - bez względu na dochód rodziny - przysługuje na wszystkie dzieci do ukończenia 18 roku życia.

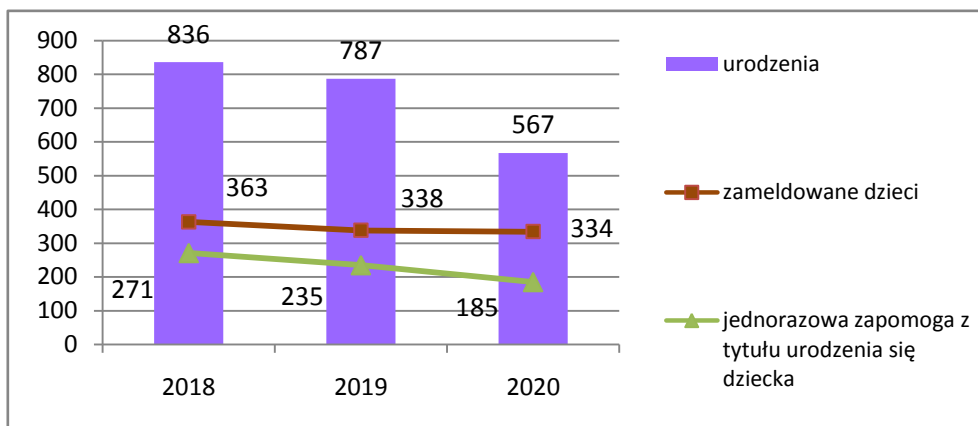
Wykres 32. Liczba uprawnionych dzieci, na które wypłacano świadczenie wychowawcze w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Modyfikacja trybu przyznania świadczenia, a ściślej – diametralna rewizja filozofii transferowania środków finansowych, anulująca obostrzenia w postaci progów dochodowego, nadająca świadczeniu wychowawczemu charakter powszechny, uniwersalny, w głównej mierze wyjaśnia okoliczności przebudowy struktury socjologicznych uwarunkowań korzystania ze świadczenia wychowawczego.

Wykres 33. Liczba urodzeń, liczba zameldowań w Kutnie nowo narodzonych dzieci oraz liczba jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka w latach 2018-2020.

Źródło: Urząd Miasta Kutno, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie marzec 2021 r.

Ciekawym tłem dla rozważań odnoszących się do wielkości występowania o pomoc w zakresie wsparcia rodzinnego jest zauważalny od 2018 r. trend zniżkowy urodzeń żywych na terenie Kutna: w zestawieniu z 2018 r. w 2019 r. nastąpił spadek o 49, a w 2020 r. zaobserwowano uszczuplenie o 269 urodzenia (o 220 mniej względem 2019 r.). Inne światło na kontekst dynamiki zmian w pobieraniu świadczenia wychowawczego, przydatny w szczególności do punktu zwrotnego, jakim był moment zniesienia kryterium dochodowego, omawia wskaźnik zameldowań w Kutnie nowo narodzonych w konkretnym roku dzieci, aczkolwiek – co trzeba podkreślić – wniosek o świadczenie wychowawcze składa się w urzędzie właściwym ze względu nie na miejsce zameldowania, ale na miejsce zamieszkania ubiegającego się o świadczenie. W 2020 r. zostało zameldowanych o 4 dzieci mniej niż w 2019 r. (338 – w 2019 r., 334 – w 2020 r.), biorąc pod uwagę zameldowania mieszkańców urodzonych pomiędzy styczniem a grudniem danego roku.

Wobec powyższego godnym zilustrowania pozostaje fakt, że w 2020 r. udział pobranych jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka wśród liczby meldunków dzieci był na poziomie 55,4%, spadając w stosunku do 2019 r. o 14,1%, zaś względem 2018 r. – o 19,3%. Możliwość przekroczenia kryterium dochodowego (1 922 zł) oraz niewiedza o przysługujących uprawnieniach to najbardziej prawdopodobne wytłumaczenia tego zjawiska.

7.1.4 Jednorazowe świadczenie „Za życiem”

Od 2017 r. istnieje jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka dotkniętego ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą. Ta forma pomocy w swoim pieniężnym wymiarze, wynoszącym **4 000 zł**, przysługuje, bez względu na dochód:

- matce lub ojcu;
- opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka.

W 2020 r. świadczenie „Za życiem” zostało wypłacone **3** rodzinom, na łączną kwotę **12 000 zł**.

7.1.5 Świadczenie „dobry start”

Program „Dobry Start” to nowa, zainicjowana w 2018 r., powszechna, czyli obejmująca wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny, formuła wsparcia utworzona w celu wyrównywania szans wśród uczniów. Przewidziane w programie świadczenie „dobry start”, tj. **300 zł** jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów, rodziny otrzymują bez względu na dochód.

Świadczenie „dobry start” przysługuje uczniowi:

- do ukończenia 20 roku życia,
- do ukończenia 24 roku życia (w przypadku dziecka niepełnosprawnego),
- a wydawane jest na wniosek:
 - matki lub ojca dziecka;
 - opiekuna prawnego lub faktycznego dziecka;
 - osoby uczącej się (pełnoletniej osoby, która się uczy, ale nie pozostaje na utrzymaniu rodziców, bo ci nie żyją albo płacą na nią alimenty).

Tabela 18. Realizacja świadczenia „dobry start” w 2020 r.

Liczba rodzin	Liczba świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń, w tym koszty obsługi [w zł]
3 144	4 130	1 280 300,00

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. świadczenia „dobry start” udzielono 3 144 rodzinom, wypłacono 4 130 świadczeń na w całości pochodzącą z budżetu państwa kwotę **1 280 300,00 zł**, tj. mniej w zestawieniu z 2019 r. odpowiednio o: 67 rodzin, 89 świadczeń, 27 580,00 zł (z kosztami obsługi łącznie).

7.1.6 Ubezpieczenie zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych

W obrębie pomocy socjalnej, jako wsparcie niepieniężne, lokuje się także opłacanie przez Ośrodek składki zdrowotnej za osoby pobierające świadczenie rodzinne, aczkolwiek nieobjęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Na świadczenie to w 2020 r. została wydatkowana kwota **169 440,76 zł**, a skorzystało z niego 111 odbiorców.

Tabela 19. Liczba osób, składek i wydatki w zł na składkę ubezpieczenia zdrowotnego opłacaną przy świadczeniach rodzinnych w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba osób	91	102	111
Liczba składek	978	1 026	1 201
Koszt składek [w zł]	97 763,95	117 137,69	169 440,76

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. odnotowano przyrost liczby osób w stosunku do 2019 r. (o 9 osób) i w zestawieniu z 2018 r. (o 20 osób), którym opłacano składkę zdrowotną. Zwiększyła się też liczba składek (o 175 względem 2019 r.), jak i ich koszt (o 52 303,07 zł, porównując z 2019 r.). Na zwyżkę w tym aspekcie może oddziaływać wzrost liczby osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego, a poza tym koszt składki warunkowany jest przez wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, gdyż składka stanowi 9% wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, więc skoro w 2020 r. wzrosła wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, to przełożyło się to na zwiększenie się kosztu składki.

* * *

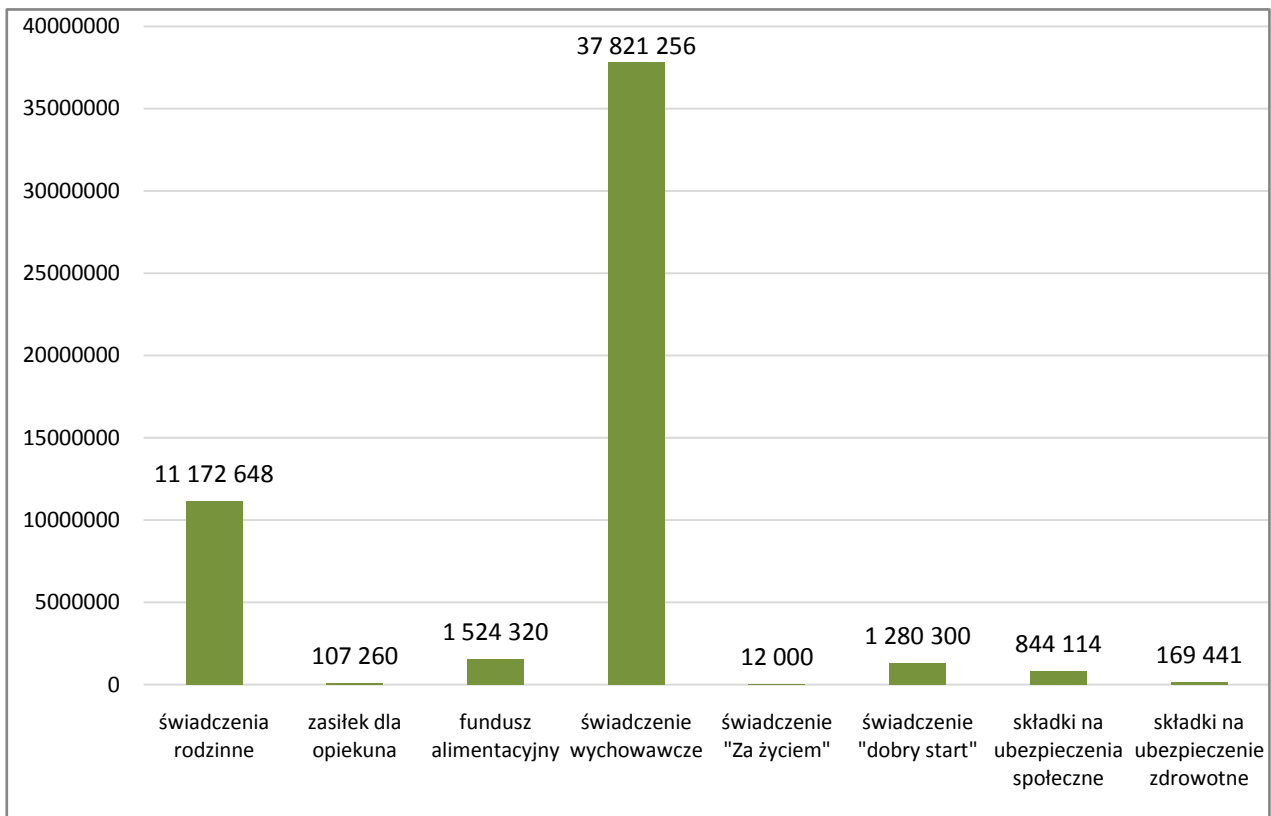
Tabela 20. Liczba świadczeń i liczba osób korzystających z danych rodzajów świadczeń w 2020 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń	Liczba osób
Świadczenia rodzinne	42 184	5 018
Zasiłek dla opiekuna	173	15
Fundusz alimentacyjny	3 551	375
Świadczenie wychowawcze	75 312	6 600
Świadczenie „Za życiem”	3	3
Świadczenie „dobry start”	4 130	4 130
Składka na ubezpieczenia społeczne	2 026	185
Składka zdrowotna	1 201	111

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Suma przyznanych świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, wychowawczych, „Za życiem”, „dobry start”, zasiłków dla opiekuna oraz składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osiągnęła w 2020 r. liczbę 128 580 i podniosła się względem analogicznej (po dodaniu składki zdrowotnej) z 2019 r. o 13 402. Zmalała natomiast, o 811 usługobiorców, zagregowana liczba osób pobierających poszczególne świadczenia, wynosząc w 2020 r. – 16 437 osób.

Wykres 34. Struktura wydatków w zł na świadczenia rodzinne, alimentacyjne, wychowawcze, świadczenie „Za życiem”, świadczenie „dobry start”, zasiłek dla opiekuna, składki na ubezpieczenia społeczne oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Rekapitulując, warto odnotować, iż w 2020 r. na świadczenia rodzinne (21% wydatków), zasiłki dla opiekuna (wartości bliskie 0% wydatków), świadczenia z funduszu alimentacyjnego (3% wydatków), świadczenia wychowawcze (72% wydatków), świadczenia „dobry start” (2% wydatków), świadczenia „Za życiem” (wartości oscylujące wokół 0% wydatków), składki na ubezpieczenia społeczne (2% wydatków), składki na ubezpieczenie zdrowotne (wartości kształtujące się wokół 0% wydatków) została wydatkowana kwota: **52 931 338,18 zł** (o 11 208 715,10 zł wyższa niż w 2019 r.).

7.2 Dodatki mieszkaniowe i dodatek energetyczny

7.2.1 Dodatki mieszkaniowe

Osoby, które ze względu na niski poziom dochodów nie są w stanie opłacać czynszu (bądź innych kosztów utrzymania mieszkania) mogą występować o przyznanie dodatku mieszkaniowego.

Ponadto o dodatek mieszkaniowy mogą ubiegać się osoby, które:

- posiadają tytuł prawny do lokalu;
- posiadają odpowiednią normatywną powierzchnię użytkową lokalu w przeliczeniu na liczbę osób w gospodarstwie domowym.

Kryterium dochodowe kwalifikujące do ustalenia prawa do dodatku mieszkaniowego wynosi: **2 100 zł** dla gospodarstw jednoosobowych oraz **1 500 zł** dla gospodarstw wieloosobowych.

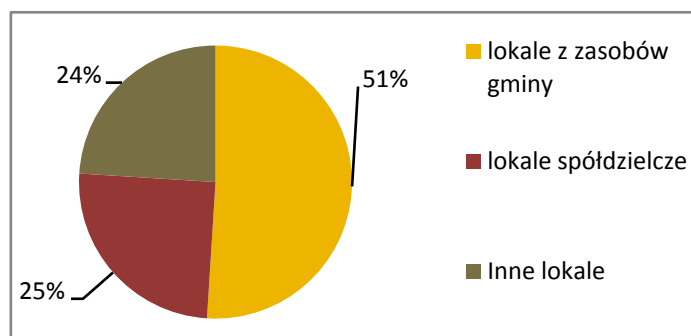
Tabela 21. Liczba dodatków mieszkaniowych i wydatki w zł na poszczególne lokale w 2020 r.

	Liczba dodatków	Wydatki [w zł]
Lokale z zasobów gminy	3 726	851 307,64
Lokale spółdzielcze	2 537	414 655,29
Inne lokale	2 084	405 515,88

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. przyznano **8 347** dodatków mieszkaniowych, o 939 mniej w stosunku do 2019 r., na **845** lokali (spadek w porównaniu z 2019 r. o 168 lokali), w tym na 346 gospodarstwa jednoosobowe (zmniejszenie o 56 względem 2019 r.).

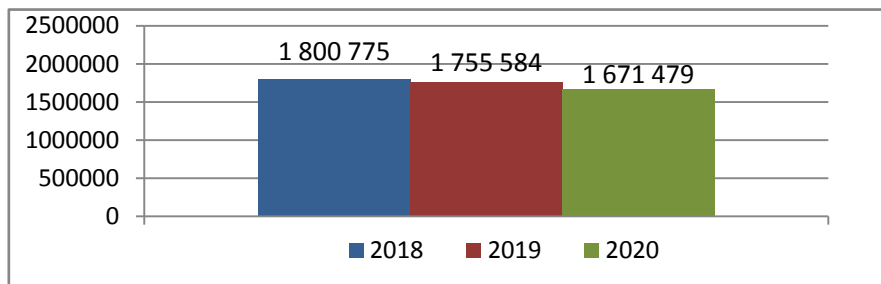
Wykres 35. Struktura wydatków w zł poniesionych na poszczególne rodzaje lokali w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Średnia wysokość dodatku mieszkaniowego wyniosła **200,24 zł**. Do mniejszego popytu na wsparcie finansowe w zakresie opłat za użytkowany lokal przyczyniły się m.in.: poprawiającą się sytuacja na rynku pracy, wzrost zarobków, okoliczność, że duża część rodzin pobiera świadczenie wychowawcze (aczkolwiek ono nie stanowi dochodu przy obliczaniu dodatku mieszkaniowego).

Wykres 36. Wydatki w zł poniesione na dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Z analizy danych wynika, że w 2020 r. w kontekście 2019 r. i 2018 r. znacząco spadły wydatki na dodatki mieszkaniowe, odpowiednio o: 4,8% i 7,2%. Ogólna suma, pochodząca w całości z budżetu gminy, opiewała w 2020 r. na kwotę: **1 671 478,81 zł**, czyli o 84 105,30 zł mniej w konfrontacji z 2019 r.

Pomimo ustawowego wprowadzenia w obliczu sytuacji epidemicznej możliwości dopłat do oprocentowanych kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19, a zatem i możliwości ubiegania się przez wnioskodawców, którzy nie otrzymywali dodatku mieszkaniowego, o jego przyznanie z mocą wsteczną od 01.03.2020 r., to tendencja malejąca w przyznanych świadczeniach, a co za tym idzie i wydatkach, determinowana była m.in. podniesieniem kwoty najniższego wynagrodzenia, zmniejszeniem się liczby osób w rodzinach (na skutek wyjazdów za granicę w poszukiwaniu pracy, czego następstwem w przypadku gospodarstwa jednoosobowego mogło być przekroczenie normatywnej powierzchni użytkowej uniemożliwiającej przyznanie świadczenia) oraz wyższą oszczędnością w gospodarstwach jednoosobowych w zużyciu wody i ciepła.

7.2.2 Dodatek energetyczny

Zgodnie z ustawą dodatek energetyczny wynosi miesięcznie 1/12 kwoty rocznej dodatku energetycznego ogłaszanej przez właściwego do spraw energii ministra. W 2020 r. wysokość dodatku energetycznego dla gospodarstwa domowego:

- prowadzonego przez osobę samotną wynosiła - 10,94 zł/miesiąc;
- składającego się z 2 do 4 osób wynosiła - 15,19 zł/miesiąc;
- składającego się z co najmniej 5 osób wynosiła - 18,23 zł/miesiąc.

Na wsparcie w postaci dodatku energetycznego, który finansowany jest z budżetu państwa, w 2020 r. wydatkowano kwotę w wysokości **18 730,10 zł**, czyli o 3 781,72 zł mniejszą w stosunku do 2019 r. Została ona przeznaczona na **1 038** dodatków (o 321 dodatków mniej niż w 2019 r.) dla **166** gospodarstw domowych (spadek o 9 względem 2019 r.), w tym dla 85 gospodarstw jednoosobowych (ubytek o 2 w zestawieniu z 2019 r.), które stanowiły 51,2% wszystkich odbiorców dodatków energetycznych. Omawiając taki stan rzeczy, należy zaznaczyć, że o dodatek energetyczny mogą ubiegać się jedynie osoby, którym przyznano dodatek mieszkaniowy.

7.3 Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Zasiłek szkolny może być także przyznany uczniowi, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego.

Kryterium uprawniające do otrzymania pomocy materialnej o charakterze socjalnym wynosi **528 zł** na osobę w rodzinie.

Z pomocy materialnej o charakterze socjalnym w 2020 r. skorzystało **35** uczniów (o 39 mniej niż w 2019 r.), dla których wypłacono **69** świadczeń, tj. o 37 mniej niżeli

w 2019 r. Niezależnie od wyjątkowych okoliczności towarzyszących epidemii można założyć, iż relatywnie dobra sytuacja ekonomiczna w Kutnie, stanowiąca rezultat sprzyjającemu w poprzednich latach w czasie koniunktury gospodarczej wypracowaniu stabilnej i mocnej pozycji rynkowej lokalnych przedsiębiorców, implikująca podniesienie się stopy życiowej kutnian, także w tym aspekcie znajduje swoje przełożenie, przyczyniając się do spadku beneficjentów pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów.

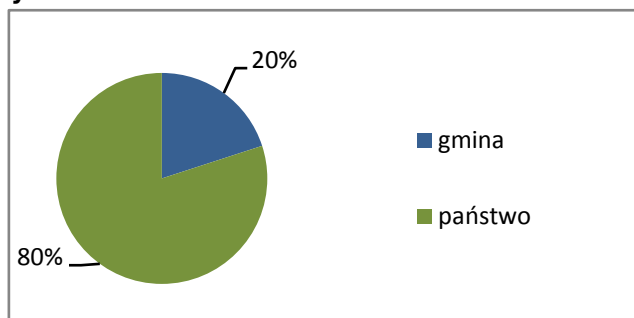
Tabela 22. Realizacja pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów w latach 2018-2020.

	2018	2019	2020
Liczba uczniów	105	74	35
Liczba świadczeń	240	106	69
Kwota [w zł]	64 161,13	39 145,50	28 022,70

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

Na pomoc socjalną dla uczniów w 2020 r. zostały przetransferowane środki finansowe w wysokości **28 022,70 zł** (o 28% mniej w porównaniu do 2019 r.), z czego 22 418,16 zł pochodziło z budżetu państwa, a 5 604,54 zł z budżetu gminy.

Wykres 37. Struktura wydatków w zł z budżetu gminy i państwa na pomoc materialną o charakterze socjalnym dla uczniów w 2020 r.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

7.4 Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadaniem gminy, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest m.in. tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji kryzysowej, przygotowanie oraz prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych, jakie stosuje się wobec sprawców przemocy. Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozwiązywaniu problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej spełnia koordynacja pracy poszczególnych służb i instytucji, którą nadzoruje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Tabela 23. Liczba procedur „Niebieskie Karty” na terenie miasta Kutna w latach 2018-2020.

Procedury NK	2018	2019	2020
Wszczęte przez policję	164	135	95
Wszczęte przez pracowników socjalnych	7	10	12
Wszczęte przez pracowników oświaty	0	3	2
Liczba zamkniętych procedur NK	134	111	103

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

W 2020 r. procedura „Niebieskie Karty” prowadzona była w **162** gospodarstwach domowych (czyli o 41 mniej niż w 2019 r.), z tego: 92 środowiska to kontynuacja z roku poprzedniego, a 70 – nowe przypadki. W omawianym okresie pomocą tego rodzaju objęto **529** osób (o 115 mniej w kontekście 2019 r.), w tym 133 dzieci. Procedurę „Niebieskie Karty” uruchomiono w **87** środowiskach (w przypadku 17 rodzin było to wznowienie procedury, czyli w tych rodzinach w 2020 r. odnotowano przypadek przemocy, a w wypadku 70 nowych rodzin – wszczęto procedurę) – tj. o 36 mniej niżeli w 2019 r. – w których założono **109** kart (każde zdarzenie przemocowe oznacza założenie osobnej karty). Trzeba zaznaczyć, że w 2020 r. 10 osób objęto wsparciem z elementami edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach obowiązków i posiadanych zasobów instytucje działające na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w środowisku lokalnym, koordynowane przez Zespół Interdyscyplinarny, na bieżąco prowadziły działania profilaktyczne i edukacyjne. Znalazły się wśród nich np.: organizowanie akcji społecznych, udzielanie porad specjalistycznych czy realizowanie programów w placówkach oświatowych. Wydatki związane z działalnością Zespołu pochłonęły kwotę w wysokości **30 865,61** zł, tj. o 4 676,28 zł więcej niżeli w 2019 r. W wyniku podjętych działań w **103** rodzinach (o 8 mniej w porównaniu do 2019 r.) zakończono postępowanie „Niebieskie Karty”, w tym w **95** rodzinach (o 3 mniej w zestawieniu z 2019 r.) z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, co stanowi 92% wszystkich przyczyn zamknięcia procedury „Niebieskie Karty”. Mimo utrudnionych okoliczności wywołanych stanem epidemii efektywność pracy Zespołu zatem wzrasta, aczkolwiek trzeba mieć tutaj na uwadze, że specyfika i stopień skomplikowania każdej sprawy jest inny.

8. Inne działania Ośrodka na rzecz społeczności lokalnej

8.1 Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie za pośrednictwem Sekcji Integracyjnej w Centrum Seniora dba o właściwą kooperację z organizacjami pozarządowymi, wymieniając się doświadczeniem i utrwalając dobre praktyki.

W związku z epidemią koronawirusa działalność Sekcji Integracyjnej od 12.03.2020 r. do połowy sierpnia 2020 r. była zawieszona, niemniej działania podjęte przez Sekcję ogniskują się wokół następujących zagadnień:

1. współdziałanie w zakresie organizacji czasu wolnego dla podopiecznych Centrum Seniora – Sekcja Dzienny Dom Pomocy Społecznej:
 - wsparcie w prowadzeniu zajęć terapeutycznych i animacja prointegracyjna wśród seniorów;
 - przygotowywanie oraz zamieszczanie dokumentacji fotograficznej i informacji na temat poszczególnych wydarzeń na stronie internetowej Ośrodka i fanpage'u Centrum Seniora na portalu społecznościowym Facebook;
2. współorganizacja wydarzeń integracyjnych i spotkań okolicznościowych:
 - Kutnowskich Dni Seniora (z uwagi na epidemię zmieniono formułę, ponieważ występy muzyczno-artystyczne, wykłady, seanse filmowe, spotkania edukacyjne, warsztaty zostały przeniesione do świata wirtualnego, czyli do Internetu);
3. organizacja konferencji i spotkań:
 - kontakt z instytucjami kultury i użyteczności publicznej w celu urozmaicenia oferty Centrum Seniora;
4. pomoc w organizowaniu imprez, akcji, szkoleń oraz spotkań:
 - uczestnictwo w „Akcji Zima”;
5. udostępnianie pomieszczeń i wyposażenia dla organizacji pozarządowych:
 - użyczanie sali i informowanie przedstawicieli organizacji pozarządowych o zmianach, jakie nastąpiły w procedurze użyczenia sali;
 - w 2020 r. odbyło się **125** spotkań integracyjno-okolicznościowych, informacyjno-edukacyjnych, sprawozdawczych, szkoleń, zebrań walnych itp., w których udział wzięło ok. **4 150** osób;
 - w 2020 r. nawiązano współpracę z **24** organizacjami pozarządowymi.

Aktywność Sekcji Integracyjnej wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umacnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.6: Wspieranie inicjatyw oddolnych w dziedzinie kultury, ochrony dziedzictwa narodowego oraz współpracy z młodzieżą – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9. Programy, projekty, akcje realizowane przez Ośrodek

W 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie realizował 6 programów, 3 projekty i 1 akcję oraz prowadził działalność informacyjno-promocyjną.

9.1 Programy

9.1.1 Program Wspierania Rodziny w Mieście Kutno na lata 2019-2021

Program jest trzyletnim opracowaniem zawierającym określone zadania mające na celu przede wszystkim wspieranie rodziny biologicznej w jej naturalnym środowisku, a także przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci.

Ośrodek w Kutnie, w szczególności Dział Pomocy Środowiskowej (pracownicy socjalni), jak i funkcjonujące przy Kompleksie Terapeutyczno-Integracyjnym „Wspólny Dom”: Sekcja Wspierania Rodziny (asystentura rodziny) oraz Sekcja Wsparcia Dziennego (świetlica „Rodzinka”), wspólnie z partnerami przedsięwzięcia, wywodzącymi się z różnych przestrzeni życia społecznego (m.in.: edukacja, zdrowie, służby porządkowe, sądownictwo, organizacje pozarządowe), podejmując wieloaspektowe działania, starają się poprawić sytuację rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W 2020 r. wsparciem asystenta zostały objęte **44** rodziny (w których przebywało 92 dzieci).

Liczba dzieci z rodzin współpracujących z asystentem rodziny, które wskutek niewydolności wychowawczych rodziców lub deficytów opiekuńczych trafiały do pieczy zastępczej, w okresie 2018-2020, ustabilizowała się na zbliżonym poziomie, osiągając najniższą wartość w 2020 r. Z kolei liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej z rodzin nieobjętych wsparciem asystenta, nieznacznie zmieniając swoje wartości, była w ostatnich trzech latach wyższa niż liczba dzieci z rodzin objętych pomocą asystenta. **Skoro tak, to uprawnia to do konstatacji, iż na ryzyko skierowania dziecka z rodziny biologicznej do pieczy zastępczej mniej narażone są rodziny, które podejmują kooperację z asystentami.** Jednakowoż rok 2020 przyniósł zmianę w dostrzeganym w poprzednich latach trendzie rosnącej liczby dzieci powracających z różnych form pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, zarówno wspieranych, jak i niewspieranych przez asystenta.

Omówienie tematyki wspierania rodziny i pieczy zastępczej zamieszczono w podrozdziale 6.1.

Realizacja programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIE NIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz Cel szczegółowy IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.1.2 Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kutno na lata 2018-2020

Trzyletni program został napisany z myślą zwłaszcza o ograniczeniu występowania przemocy w rodzinie i ochronie osób doznających przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Kutna.

Głównym wykonawcą programu jest, powołany przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie, Zespół Interdyscyplinarny, który współpracuje z działającymi w wielu dziedzinach podmiotami (z zakresu m.in.: organów ścigania, sądownictwa, służb

porządkowych, pomocy społecznej – pracownicy socjalni, edukacji, ochrony zdrowia czy sektora organizacji pozarządowych).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie w ramach realizacji programu udziela wsparcia w formie konsultacji, poradnictwa czy pracy socjalnej. W 2020 r. podjęte w ramach realizacji programu działania profilaktyczne, mające za zadanie podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy – z uwagi na stan epidemii – przeniosły się do rzeczywistości wirtualnej, tj. do Internetu, a należały do nich m.in. przeprowadzenie kampanii „Białej Wstążki” oraz zorganizowanie w szkołach podstawowych konkursu na plakat pt. „Bez złości mamy więcej radości”. Wsparcie w ramach programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2020 r. otrzymało **529** osób.

Zagadnienie przemocy w rodzinie zostało poruszone w podrozdziale 7.4.

Realizacja programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz Cel szczegółowy IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.1.3 Program Wychodzenia z Bezdomności i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Mieście Kutno na lata 2020-2025

Wprowadzony w połowie 2020 r. sześciolletni program ma na celu ograniczenie zjawiska bezdomności i wykluczenia społecznego, z uwzględnieniem mieszkalnictwa, aktywizacji zawodowej i integracji społecznej. Rozwiązanie problemu pozbawienia schronienia i przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z bezdomności wymaga podjęcia jednoczesnych działań w zakresie prewencji, interwencji, integracji, bazujących na współpracy najważniejszych jednostek wpływających na funkcjonowanie osób w środowisku społecznym (rynek pracy; edukacja; instytucje pomocy społecznej; mieszkalnictwo, w tym wspomagane i treningowe; organizacje pozarządowe).

Kierunkowe podejmowanie zindywidualizowanych działań względem osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością realizowane jest m.in. poprzez Indywidualny Program Usamodzielnienia, w tym Wychodzenia z Bezdomności, którego istotny element stanowi tworzenie i rozwijanie procesów reintegracyjnych, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak również zawodowej. Ponadto opracowanie skutecznego systemu wsparcia osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością koreluje z ustawicznym udzielaniem schronienia tym osobom oraz z objęciem ich pomocą w procesie usamodzielniania. Przejawami wypełniania celów programu są m.in. możliwość zasiedlenia mieszkań wspomaganych w Zespole Mieszkalno-Integracyjnym, funkcjonowanie Noclegowni i Ogrzewalni lub prowadzenie „Akcji Zima”. W 2020 r. w ramach programu wsparcie zapewniono 9 osobom, z którymi podpisano Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności, w tym 8 osób zasiedliło mieszkania wspomagane.

Charakterystyka Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomaganyimi ujęta została w podrozdziale 6.5.3, opis działalności Noclegowni i Ogrzewalni – odpowiednio w podrozdziałach 6.5.4 i 6.5.5, natomiast omówienie „Akcji Zima znajduje się w podrozdziale 9.2.1.

Realizacja programu wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIENIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej oraz Cel szczegółowy IV.2.4: Prowadzenie działań mających na celu zintegrowanie systemu programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.1.4 Program „Posiłek w szkole i w domu”

Celem pięcioletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach. Poza tym elementem programu jest wsparcie finansowe gmin w udzieleniu przez nie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

W 2020 r. wsparciem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” objęto 580 dzieci, w tym: 173 dzieci (ze 105 rodzin) skorzystało z dożywiania w postaci obiadów w szkołach, przedszkolach lub innych placówkach oświatowych.

Opis programu zamieszczony jest w podrozdziale 5.3.1.

9.1.5 Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie współpracuje ze Stowarzyszeniem Bank Żywności w Kutnie, którego działalność dotowana jest z budżetu Miasta Kutno. W analizowanym okresie trwała częściowa realizacja dwóch Podprogramów: 2019 (sierpień 2019 r.-czerwiec 2020 r.) i 2020 (wrzesień 2020 r.-sierpień 2021 r.).

W 2020 r., w obrębie obu podprogramów, do pomocy zakwalifikowano **511** rodzin (w których przebywało 1 079 osób), wśród nich 270 to jednoosobowe gospodarstwa domowe, a 241 – gospodarstwa wieloosobowe. Wśród zakwalifikowanych do pomocy znalazły się 294 rodziny z dochodem do 100% kryterium dochodowego i 217 rodzin, których dochód wynosił od 100 do 200% kryterium dochodowego.

9.1.6 Program „Wspieraj Seniora”

W okresie od 27.10.2020 r. do 31.12.2020 r. pracownicy socjalni wspólnie z wolontariuszami realizowali – opracowany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej – Program „Wspieraj Seniora”. Wsparcie skierowane było do osób, które ukończyły 70 rok życia (w szczególnych przypadkach do osób poniżej 70 roku życia), które nie otrzymują wsparcia w formie usług opiekuńczych tudzież specjalistycznych usług opiekuńczych i które w czasie epidemii, pozostając w domu, nie są w stanie przy pomocy rodziny bądź znajomych zaopatrzyć się w artykuły podstawowej potrzeby, np. artykuły spożywcze, środki higieny osobistej lub leki bądź załatwić spraw urzędowych czy opłacić rachunków.

Pomocą, polegającą przede wszystkim na dostarczeniu zakupów (których koszt ponosił senior), w tym artykułów spożywczych i środków higieny osobistej, oraz na dostarczaniu ciepłego posiłku z Centrum Seniora, zostało objętych **40** osób, w tym 9 poniżej 70 r.ż. Wydatki przeznaczone na ten cel opiewały na kwotę 11 623,70 zł.

9.2 Projekty

9.2.1 Projekt „Akcja Zima”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie razem z partnerami w 2020 r. w okresach zimowo-wiosennym (01.01.2020 r.-30.04.2020 r.) i jesienno-zimowym (01.10.2020 r.-31.12.2020 r.) prowadził „Akcję Zima”, która skierowana była do osób pozbawionych schronienia i zagrożonych bezdomnością, lecz również do osób starszych, niesamodzielnych, chorych, a także o niskich dochodach. „Akcja Zima” ma na celu uwrażliwienie środowiska lokalnego na tematykę bezdomności, jak i na niepozostawianie bez pomocy – szczególnie w tym czasie – osób potrzebujących wsparcia. Ponadto polega na koordynacji współpracy zaangażowanych w akcję podmiotów ze społecznością Kutna,

której to kooperacji intencją jest zabezpieczenie osób bezdomnych przed zamarznięciem i wychłodzeniem. Projekt ten jest prowadzony corocznie od 2005 r., a w 2020 r. dzięki niemu pomocą zostało objętych **421** osób (z tego m.in.: 180 osób skorzystało z Noclegowni i Ogrzewalni, 241 osób otrzymało zasiłek celowy na opał).

Charakterystykę funkcjonowania Noclegowni i Ogrzewalni ujęto w podrozdziałach odpowiednio: 6.5.4 i 6.5.5.

Projekt wpisuje się w Cel strategiczny IV: USPRAWNIE NIE SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ; Cel szczegółowy IV.2: Budowanie współpracy wokół celów polityki społecznej; Działanie IV.2.1: Wspólne inicjatywy dla polityki społecznej – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.2.2 Projekt „Poprawa stanu infrastruktury społecznej Miasta Kutna - Centrum Seniora”

Projekt, współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020; Oś Priorytetowa VII – Infrastruktura dla usług społecznych; Działanie VII.3 – Infrastruktura opieki społecznej, którego beneficjentem jest Miasto Kutno, przewiduje realizację – rozłożonego na lata 2018-2023 – celu, który stanowi polepszenie warunków infrastrukturalnych dla udzielanej pomocy seniorom oraz dostosowanie infrastruktury pomocowej miasta do potrzeb regionu w zakresie świadczenia usług bytowych. Centrum Seniora w 2020 r., zgodnie ze zobowiązaniami, utrzymało odpowiedni stan zatrudnienia i animowało wsparcie dla kutnowskich seniorów, aktywizując ich i czyniąc starania m.in. na rzecz ich integracji środowiskowej i społecznej.

Charakter działań Centrum Seniora został przybliżony w podrozdziałach 5.3.2, 6.5.1 i 8.1.

Projekt wpisuje się w:

- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.1: Wsparcie projektów aktywizujących seniorów zarówno w wymiarze spędzania wolnego czasu, jak i idei uczenia się przez całe życie;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.1: Aktywna polityka senioralna – idea aktywnego starzenia się; Działanie II.1.2: Organizacja miejsc do spędzania wolnego czasu i aktywizacji np. klub seniora;
- Cel strategiczny II: PROFILAKTYKA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA; Cel szczegółowy II.2: Podniesienie poziomu ochrony zdrowia; Działanie II.2.3: Tworzenie programów edukacyjnych dotyczących zdrowia, np. cykliczne spotkania ze specjalistami, oraz programów badawczych;
- Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.4: Rozbudowa infrastruktury sprzyjającej integracji seniorów, głównie Centrum Seniora – „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.2.3 Projekt „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”

Za finalizację projektu pn. „Adaptacja budynku przy ul. Majdany 1 w Kutnie na mieszkania wspomagane”, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020; Oś Priorytetowa VII – Infrastruktura dla usług społecznych Działanie VII.3 – Infrastruktura opieki społecznej, trzeba uznać rozpoczęcie funkcjonowania oddanego do użytku w 2020 r. Zespołu Mieszkalno-Integracyjny

z mieszkaniami wspomagany. Etapem realizacji projektu, poprzedzającym powstanie mieszkań, było przeszkolenie kadry pracowników Zespołu. Celem rozpisanej na lata 2020-2025 projektu, jakim jest działalność Zespołu, są: poprawa stanu infrastruktury publicznej, zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych ograniczających ubóstwo i wykluczenie społeczne, podniesienie jakości życia mieszkańców Kutna. Całkowita wartość projektu, którego beneficjentem jest Miasto Kutno, to kwota 2 698 025,91 zł.

Omówienie działalności Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomagany zawarto w podrozdziale 6.5.3.

Projekt wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.1: Poprawa infrastruktury społecznej; Działanie III.1.1: Rozbudowa infrastruktury pomocy społecznej, głównie mieszkań chronionych i wspomaganych, schroniska dla osób bezdomnych - „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

9.3 Akcja zabezpieczenia osób i rodzin objętych kwarantanną i izolacją

W celu zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom objętym kwarantanną i izolacją powołano w Ośrodku zespół kryzysowy ds. wdrażania poleceń Wojewody Łódzkiego. We współpracy m.in. z Hufcem ZHP Kutno im. hm. Aleksandra Kamińskiego, Grupą Ratownictwa Medycznego OSP Dąbrowszczak oraz organizacjami pozarządowymi świadczył on pomoc polegającą w szczególności na zaopatrzeniu tychże osób w niezbędne do życia artykuły, w tym żywnościowe, m.in. ciepły posiłek z Centrum Seniora, leki, butle gazowe, jak również na dystrybucji maseczek dla seniorów i zorganizowaniu teleporad lekarskich, sposobu odbioru odpadów (we współpracy z Urzędem Miasta Kutno) oraz na pomocy cudzoziemcom przebywającym na terenie Kutna i zatrudnionym w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej - Podstrefa Kutno, a także na współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Kutnie, Komendą Powiatową Policji w Kutnie, Strażą Miejską w Kutnie, lokalną apteką, sklepem wielkopowierzchniowym i agencją pracy.

Działalność zespołu przejawiała się np. w dwóch akcjach społecznych, skupiających również oddolne zaangażowanie społeczności lokalnej - czyli podejmujących dwie kwestie: zarówno niesienia pomocy, jak i rekrutacji wolontariuszy. Celem tych inicjatyw było udzielenie pomocy osobom starszym, samotnym, z niepełnosprawnościami czy innym osobom niesamodzielnym. Owe akcje to: 1) Pomoc sąsiedzka; 2) „Bądźmy otwarci dla innych” - pod patronatem Prezydenta Miasta Kutno - Zbigniewa Burzyńskiego.

9.4 Działalność informacyjno-promocyjna Ośrodka

W 2020 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie prowadził nieodzowną dla każdej instytucji publicznej działalność w wymiarze informacyjno-promocyjnym, dotyczącą zakresu zadań Ośrodka. Z uwagi na sytuację epidemiczną część planowanych działań nie została zrealizowana lub zmieniła formułę ze stacjonarnej na online. Działalność informacyjno-promocyjna objęła m.in.:

- zaprezentowanie i scharakteryzowanie funkcjonowania ośrodków wsparcia stanowiących infrastrukturalne zasoby Ośrodka, tzn. Kompleksu Terapeutyczno-Integracyjnego „Wspólny Dom” (w szczególności Sekcji Mieszkań Chronionych), Centrum Seniora oraz Noclegowni i Ogrzewalni, na potrzeby wizytacji studyjnej pracowników pomocy społecznej z Sieradza i Zduńskiej Woli (wizytatorzy z uznaniem wypowiadali się na temat stanu placówek, ich wyposażenia, standardów w nich panujących oraz wdrażanych działań i projektów);
- przygotowanie i zrealizowanie kolportażu ulotek na temat działalności Ośrodka;
- udział pracowników Ośrodka w wystąpieniach medialnych (wywiadach telewizyjnych: TV Kutno i radiowych: Radio Q, Radio Victoria) oraz sporządzanie przekazywanych

do lokalnych mediów (telewizji, radia, prasy, portali internetowych) informacji, not i komunikatów zapowiadających czy podsumowujących działania, akcje, programy, projekty lub inicjatywy podejmowane przez Ośrodek w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej;

- prowadzenie strony internetowej Ośrodka oraz aktualizowanie informacji i ogłoszeń na niej zamieszczanych;
- prowadzenie fanpage'a Centrum Seniora na portalu społecznościowym Facebook;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Prowadzenie tego typu działalności wpisuje się w Cel strategiczny III: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO MIASTA; Cel szczegółowy III.2: Umacnianie kapitału społecznego miasta; Działanie III.2.8: Prowadzenie działań dotyczących dostosowania komunikacji społecznej do różnych grup mieszkańców - „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Kutno na lata 2016-2022”.

* * *

W obliczu epidemii choroby zakaźnej COVID-19 oraz w związku z jej zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie zmuszony był od 12.03.2020 r. do zmiany trybu organizacji pracy, a tym samym wdrożenia szczególnych środków ostrożności. Przyjęte i stosowane procedury oraz instrukcje, a także podjęte działania sprowadzają się do wcielonych w życie obowiązujących dla całego Ośrodka (dla poszczególnych ośrodków wsparcia wdrożono szczegółowe wytyczne) rozwiązań w wymiarach: organizacyjnym, sanitarnym i informacyjnym.

10. Struktura wydatków**Tabela 24. Struktura wszystkich wydatków Ośrodka w zł w podziale na rozdziały, za rok 2020*.**

Rozdział	Realizacja zadań	2018		2019		2020	
		Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa	Budżet gminy	Budżet państwa
75421	zarządzanie kryzysowe	X	X	X	X	0	X
85202	zatrudnienie i wydatki rzeczowe Centrum Seniora	890 323	X	1 112 673	X	1 130 294	X
85205	przemoc w rodzinie	19 778	29 987 (projekt ministerialny)	26 189	X	30 866	X
85213	ubezpieczenia zdrowotne przy zasiłkach stałych	X	243 653 (łącznie z ubezpieczeniem zdrowotnym przy świadczeniach rodzinnych)	X	143 743	X	137 491
85214	zasiłki celowe, okresowe i inne oraz pomoc państwa w naturze	2 784 696	350 005	3 161 592	359 274	3 396 746	380 099
85215	1 dodatki mieszkaniowe	1 800 775	X	1 755 584	X	1 671 479	X
	2 dodatek energetyczny	X	26 720	X	22 512	X	18 730
85216	zasiłki stałe	X	1 679 638	X	1 672 022	X	1 613 273
85219	1 zatrudnienie i wydatki bieżące Ośrodka	3 458 442	840 604	3 696 094	815 658	4 187 039	839 122
	2 opiekun prawny - wynagrodzenie za sprawowanie opieki	X	43 183	X	33 953	X	29 550
85220	Kompleks Terapeutyczno-Integracyjny „Wspólny Dom”	446 884	X	451 027	X	475 925	X
85228	usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	1 090 219	198 324	1 261 580	196 180	1 313 739	189 715
85230	program „Posiłek w szkole i w domu”	230 138 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	420 630	216 573 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	397 288	260 041 (wkład własny gminy do Programu finansowany z rozdziału 85214)	449 090

Informacja na temat realizacji zadań pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie

2020

85295	1	zatrudnienie i wydatki rzeczowe Noclegowni	376 089	X	385 523	X	391 361	X
	2	zatrudnienie i wydatki rzeczowe Ogrzewalni	119 068	X	120 542	X	133 186	X
	3	piecza zastępcza - placówki opiekuńczo-wychowawcze	329 175	X	325 787	X	453 055	X
	4	program „Wspieraj Seniora”	X	X	X	X	3 783	7 841
	5	kwarantanna i izolacja	X	X	X	X	384	X
85415		edukacyjna opieka wychowawcza poza OPS-em (pomoc materialna dla uczniów)	12 832	51 329	7 829	31 316	5 605	22 418
85501		świadczenie wychowawcze	76 473	18 694 964	0,00	27 740 043	0	37 821 256
85502		świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, zasiłki dla opiekunów, świadczenie „Za życiem”, składki na ubezpieczenia społeczne	225 771	13 245 259	253 968	13 470 561	117 699	14 043 614
85503		Karta Dużej Rodziny	X	539	0,00	1 700	X	960
85504	1	wspieranie rodziny - asystent rodziny	361 553	59 786 (w tym 16 875 z Funduszu Pracy)	437 247	49 236	380 337	5 100
	2	Świadczenie „dobry start”	X	1 284 330	X	1 307 880	X	1 280 300
85508		piecza zastępcza - rodzinna	259 068	X	279 134	X	271 374	X
85513		ubezpieczenia zdrowotne przy świadczeniach rodzinnych	X	243 653 (łącznie z ubezpieczeniem zdrowotnym przy zasiłkach stałych)	X	117 138	X	169 441
RAZEM			12 251 146	37 168 951	13 274 769	46 358 504	13 962 872	57 008 000
			49 420 097		59 633 273		70 970 872	

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kutnie; marzec 2021 r.

* Kwoty w tabeli zostały zaokrąglone do pełnych złotych.

11. Podsumowanie

W dobie postępujących wśród lokalnej wspólnoty tendencji starzenia się i zmian struktury demograficznej, grożących brakiem zastępowalności pokoleń, polityka społeczna staje się obszarem pełnym wyzwań. Skuteczne wdrażanie polityki odpowiadającej na bieżące problemy społeczne, a zarazem uwzględniającej konieczność elastycznego planowania celów i ich ewaluacji, dokonywania zmian oraz przemodelowania wykorzystywanych metod – polega na odpowiednim zarządzaniu infrastrukturą, kadrami oraz nakładami finansowymi przeznaczonymi na zadania użyteczności publicznej z zakresu pomocy społecznej.

Dane i statystyki za 2020 r. gromadzone w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kutnie w sposób miarodajny przedstawiają skalę i zróżnicowanie problemów oraz strukturę borykających się z nimi grup społecznych. Tym samym pisane w oparciu o nie sprawozdania, przedkładane władzom samorządowym, ukazują zagadnienia z dziedziny pomocy społecznej i kształtujące się wyzwania, z którymi społeczności przyjdzie się mierzyć.

Do najważniejszych wniosków z przeprowadzonej analizy należą:

1. odnotowanie tendencji zniżkowej w zakresie liczby rodzin objętych pomocą społeczną, przy jednoczesnej malejącej liczbie osób w tych rodzinach;

2. zmniejszenie się sumarycznej liczby osób korzystających ze wsparcia z powodu najczęściej występujących przyczyn (niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo), przy równoległym nakładaniu, wzajemnym oddziaływaniu na siebie różnych powodów, np. ubóstwo powiązane jest z bezrobociem, ciężką i długotrwałą chorobą czy niepełnosprawnością;

3. zmiana kategorii powodów ubiegania się o pomoc - ze strukturalnych, globalnych, o charakterze makro (np. ubóstwo, bezrobocie) na jednostkowe, indywidualne, o charakterze mikro, uzależnione od stanu zdrowia (np. długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność);

4. wzrost form wsparcia kierowanych do osób starszych;

5. stanowienie przez osoby samotnie gospodarujące najliczniejszej grupy świadczeniobiorców pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej;

6. zmniejszenie się, i tak wciąż największej, liczby osób samotnych wśród populacji emerytów i rencistów;

7. spadek częstotliwości udzielania - w ramach ustawy o pomocy społecznej - wsparcia w formie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych rodzinom z dziećmi, przy jednoczesnym - spowodowanym zmianą zasad przyznawania świadczenia - wzroście beneficjentów świadczenia wychowawczego ("500+").

Fakt, że grupa mieszkańców Kutna starających się o pomoc społeczną ze strony Ośrodka zmalała, powinien jawić się jako korzystny prognostyk. Pomimo to warto mieć świadomość, iż to osoby tworzące tkankę miejską, które należy wspomagać w ułatwianiu im wydzwignięcia się z trudnych sytuacji życiowych m.in.: bezrobocia, niepełnosprawności czy ubóstwa.

Dlatego też Miasto Kutno, wychodząc naprzeciw istniejącym potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców, angażuje się we wspieranie również tych rodzin, których dochód przekracza kryterium przyznawania pomocy społecznej. Wobec tego grono beneficjentów pomocy jest znacznie szersze. Niemniej całościowy rozmiar świadczonej pomocy, choć z racji kurczenia się liczby potrzebujących przybrał kształt zadowalający, nie może być postrzegany w oderwaniu od nasilenia zbiegania się, skorelowania ze sobą przyczyn ubiegania się o pomoc.

Co prawda różnorodność powodów występowania o wsparcie nie ulega redukcji, to problematycznym staje się ich sprzężenie, pogłębiająca się współzależność. Szczególnie wrażliwe na terenie miasta Kutna ogniska przyczyn, jak chociażby bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba albo też ubóstwo, nie występują już z taką regularnością, jak w latach poprzednich. Niezależnie od tego ich splecenie, współwystępowanie w wielu gospodarstwach domowych stało się dla Kutna poważnym wyzwaniem. Przyczyny, które można określić mianem strukturalnych: bezrobocie i połączone z nim ubóstwo, a szczególnie ich natężenie, sukcesywnie są eliminowane lub ograniczane, na co wydatnie wpływa polityka samorządowa Miasta Kutna. Skala zatrudnienia na lokalnym rynku może być stymulowana odpowiednią polityką gospodarczą miasta. Symptomatycznym probierzem pozytywnej tendencji dostrzegania tej interakcji jest całość działań skoncentrowana na poszerzaniu, rozwijaniu i promowaniu Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefy Kutno.

Szczególnie w 2020 r., tj. w okresie zmagania się z okolicznościami zrodzonymi przez epidemię i przeciwdziałające jej restrykcje, zaangażowanie samorządu w proces wsparcia lokalnej przedsiębiorczości oraz łagodzenia negatywnych skutków ekonomicznych epidemii stanowiło mechanizm amortyzujący i narzędzie zabezpieczające przed ryzykiem tendencji masowego zawieszania działalności gospodarczej. Działania pomocowe ze strony Miasta Kutno znalazły swój wyraz m.in. w: możliwości wnioskowania przez przedsiębiorców o odroczenie lub rozłożenie na raty obciążeń podatkowych w zakresie lokalnych podatków i opłat lub o ulgę w postaci umorzenia tychże danin; możliwości przesunięcia, w zakresie opłat czynszowych za miejskie lokale użytkowe, płatności lub zastosowania innej ulgi.

Niemniej brak stałej pracy bądź turbulencje na rynku pracy wywołane sytuacją epidemiczną nie są jedynymi zmiennymi oddziałującymi na kondycję materialną mieszkańców Kutna.

Sprzężenie przyczyn zapotrzebowania na pomoc ze strony Ośrodka jest czynnikiem potęgującym trudność w przeciwdziałaniu im, jak również neutralizowaniu i równoważeniu negatywnych skutków ich przejawów. Od kilku lat zauważalne jest przeniesienie akcentów kładzionych na powód zwracania się o pomoc. Z bardziej strukturalnych czy globalnych, jak ubóstwo czy bezrobocie, na jednostkowe, indywidualne, odwołujące się do - warunkowanej szczególnie przez wiek - kondycji zdrowotnej: niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Jest to połączone z największym odsetkiem osób samotnie gospodarujących pośród świadczeniobiorców, z coraz znaczącym udziałem osób starszych w społeczności lokalnej, z popytem na wyższej jakości usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz z bezwzględną koniecznością większej dostępności usług medycznych, w tym w szczególności geriatrycznych.

Potwierdzenia powyższych rozważań można doszukać się w danych za 2020 r. dotyczących struktury rodzin najczęściej korzystających ze środowiskowego

i instytucjonalnego wsparcia kutnowskiego Ośrodka. W przeważającej mierze są to albo osoby prowadzące jedno- lub dwuosobowe gospodarstwa domowe: zwykle emeryci (przede wszystkim seniorzy) i renciści lub zasiłkobiorcy stali tudzież osoby niezaradne życiowo wspierane pomocą w postaci wyłącznie pracy socjalnej albo rodziny z jednym dzieckiem. Ważką kwestią w tym kontekście pozostaje ustawa obniżająca wiek emerytalny, która weszła w życie 1.10.2017 r. Póki co z danych, którymi Ośrodek dysponuje, wynika, że w 2020 r. zaobserwowano wzrost liczby świadczeń kierowanych do seniorów, a więc i zapotrzebowania na świadczenia wśród emerytów i rencistów, które i bez tej zmiany było znaczące. Mimo to nie można jednoznacznie stwierdzić, ażeby to ww. zmiany ustawowe z 2017 r. o tym zdecydowały. Jednakowoż wskaźniki demograficzne alarmują, że mieszkańców Kutna może czekać depopulacja, czyli zmniejszenie liczby ludności, oraz dominacja ilościowa osób starszych, w dużej mierze samotnych, toteż trzeba wnikliwie przyglądać się tworzącym się tendencjom. W związku z tym za kilka lat Miasto Kutno może mieć do czynienia z rosnącym wymogiem zapewnienia opieki krótko- i długoterminowej oraz ze wyższą wydatków socjalnych adresowanych do seniorów.

W najbliższej przyszłości, na skutek widocznych już w 2017 r., a potwierdzonych w latach 2018-2020, zmian odnoszących się do pokaźnej, aczkolwiek nieco uszczuplającej się, puli osób korzystających z pomocy z racji niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby – a tym samym przy przypuszczalnie wysokim, i rosnącym ze względu na oczekiwaną i pożyteczną społecznie zmianę kryterium dochodowego kwalifikującego do nieodpłatnego korzystania z niektórych usług, popycie na usługi opiekuńcze finansowane przez miasto – oraz do wzrastającej grupy żyjących samotnie, Miasto Kutno może stanąć w obliczu konieczności zapewnienia takim osobom godnych warunków życiowych w placówkach stacjonarnych szczególnie do tego przeznaczonych, np. w domach pomocy społecznej. Z uwagi na potrzebę powstrzymania odpływu z rynku pracy osób w wieku produkcyjnym, które niejednokrotnie były do tego zmuszane z powodu obowiązku zajęcia się schorowanym rodzicem, wskazane jest poszerzenie oferty usług opiekuńczych tak w środowisku (deinstytucjonalna pomoc), jak i w instytucjonalnych placówkach opieki.

Jednym z godnych rozważenia pomysłów jest idea zakładów opiekuńczo-leczniczych, w których osoby przebywające miałyby kompetentną i całodobową pomoc. Placówki tego typu byłyby kolejnym etapem wsparcia, znacznie bardziej zinstytucjonalizowanym i fachowym aniżeli pomoc rodziny czy sąsiadów, lecz jednocześnie stwarzałyby fazę przejściową, tymczasową, przed umieszczeniem osoby w domu pomocy społecznej. Innym, pochodzącym z domeny wsparcia deinstytucjonalnego, ciekawym, systemowym rozwiązaniem jest rozwinięcie sieci opiekunów dziennych dla starszych osób. Specjalnie przygotowane osoby, legitymujące się należytymi kompetencjami, mogłyby tworzyć sieć domowej opieki nad osobami starszymi, gwarantując im wysoką jakość pomocy, eliminując poprzez to niezbędną budowę zaplecza infrastrukturalnego.

Obok osób samotnych i seniorów drugą znaczącą subpopulację beneficjentów usług kutnowskiego Ośrodka tworzą rodziny z jednym dzieckiem bądź z dziećmi. Chociaż w 2020 r. w stosunku do 2019 r. nastąpił spadek liczby rodzin (pełnych lub niepełnych) z dziećmi objętych pomocą społeczną (formami pieniężną lub niepieniężną określonymi w ustawie o pomocy społecznej) – przy jednoczesnej, spowodowanej redukcją ogólnej liczby rodzin wspieranych przez Ośrodek na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej, niewielkiej wyższe udziału tej grupy w całości odbiorców form pomocy społecznej (z 26% w 2019 r. na 27% w 2020 r.) – to ich odsetek jest wciąż znaczący w kontekście skutecznego ubiegania się o pomoc socjalną, np. o świadczenia rodzinne, czy o przyznanie świadczenia wychowawczego („500+”).

U podstaw Programu „Rodzina 500+” zainicjowanego 1 kwietnia 2016 r. legło przeświadczenie, będące zarazem istotą pomocy społecznej, które głosi, że rodzina jest priorytetem i podstawową komórką społeczną. Z tego punktu widzenia stymulowanie jej rozwoju i stwarzanie warunków polepszenia bytu, które to cele przyświecały urzeczywistnieniu tego programu, przedstawiają się jako kwestie fundamentalne

dla rozwoju społeczeństwa. Projekt ten, jak każdy inny projekt społeczny mający wywołać długofalowe, strukturalne zmiany, można ocenić w trzech wymiarach skutków: po pierwsze wyników techniczno-materialnych, które ze sobą przyniósł, po drugie bezpośrednich i natychmiastowych rezultatów społecznych, które za sobą pociąga, po trzecie odroczone i rozproszony oddziaływań społecznych, do których doprowadzi. W kontekście tych trzech aspektów, niemniej dopiero po kilku – np. pięciu – latach, można byłoby charakteryzować program „Rodzina 500+”, odnosząc efekty jego wdrożenia przede wszystkim do sytuacji jego beneficjentów na rynku pracy oraz celowości przeznaczanych z niego środków. Tyle tylko, że zaszły w połowie 2019 r. zmiany w procedurze przyznawania świadczenia wychowawczego, rozszerzające grupę jego odbiorców, sprawiły, iż świadczenie stało się powszechne. W związku z tym analizy porównawcze, przez wzgląd na rzetelność odniesienia i konieczność zapewnienia odpowiedniej próby, będą możliwe dopiero za jakiś czas.

Miasto Kutno prowadzi racjonalną politykę społeczną, a zarazem, jak zostało wcześniej udokumentowane, prężną na tle pozostałych miast z grupy porównawczej; tym niemniej uzależnioną od posiadanych środków finansowych. Model wybranej i wdrażanej polityki określony jest na gotowość rewidowania swych działań podyktowaną rzeczywistymi potrzebami i wyzwaniem w dziedzinie pomocy społecznej.

Jedną z ilustracji tej polityki może być ukończenie adaptacji budynku przy ul. Majdany 1 na mieszkania wspomagane i oddanie do użytku Zespołu Mieszkalno-Integracyjnego z mieszkaniami wspomagany. Zasób 22 mieszkań przeznaczonych dla 32 osób pozwoli osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przygotować się, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia w społeczności lokalnej.

Następnym przykładem znaczenia, jakim Miasto Kutno obdarza politykę społeczną w odstępie prorodzinnej jest cykliczny, zapoczątkowany w 2016 r., projekt promocji wewnętrznej miasta – „Różana Rodzina”, skierowany do dzieci urodzonych, a co najważniejsze – zameldowanych w Kutnie. Do 127 nowo narodzonych w drugiej połowie 2019 r. kutnian trafiły, podczas uroczystej gali, w lutym 2020 r. okazjonalne wyprawki z produktami oraz kuponami zniżkowymi na usługi świadczone przez lokalnych przedsiębiorców. Innym działaniem wpisującym się w prorodzinny aspekt polityki społecznej jest, wspomniana wcześniej, kontynuacja realizacji programu Kutnowska Karta Dużej Rodziny.

Jako kolejne świadectwo realnego wsparcia ze strony samorządu domeny pomocy społecznej, a przede wszystkim osób w wieku poprodukcyjnym, mogą zostać potraktowane prace związane z powołaniem w 2020 r. Kutnowskiej Rady Seniora. Jest to organ mający charakter konsultacyjno-doradczo-inicjatywny.

Wartą zauważenia pozostaje stworzona przez Miasto Kutno w ramach Kutnowskiego Budżetu Obywatelskiego możliwość głosowania przez mieszkańców Kutna na projekty związane z szeroko pojętą pomocą społeczną. Do takich inicjatyw wyłonionych w 2019 r., a zrealizowanych w 2020 r. należą m.in.: stworzenie przy Przedszkolu Miejskim nr 17 „Niezapominajka” w Kutnie sensorycznego i edukacyjno-terapeutycznego placu zabaw – „Wyspy Karaibskie”; przeprowadzenie warsztatów „Mama nie sama”; zainstalowanie ławek z przewijakiem w Parku Traugutta, Parku Wiosny Ludów i na terenach rekreacyjnych nad rzeką Ochnią.

Na rok 2020 przewidywano realizację także innych przedsięwzięć, których przez wzgląd na stan epidemii i dotyczące go restrykcje należało zaniechać, przekładając ich materializację na przyszłość. Jednym z takich działań był, mający za zadanie poprawę bytu kutnowskich seniorów, w tym przede wszystkim osób samotnych, „Program Kutnowska Złota Rączka dla Seniora 60+”. Jego celem będzie świadczenie bezpłatnych usług naprawczych w drobnych sprawach technicznych w miejscu zamieszkania seniora z terenu miasta Kutna.

Przedstawione w niniejszej informacji dane uprawniają do stwierdzenia, że – pomimo nadzwyczajnych okoliczności wyływających ze stanu epidemii – Miasto Kutno stworzyło

spójny i kompleksowy system pomocy społecznej oferujący podopiecznym rozmaity zakres wsparcia finansowego, rzeczowego i instytucjonalnego. Potrzeby społeczne mieszkańców na bieżąco są monitorowane i aktualizowane zgodnie z obowiązującymi standardami i instrumentami pomocy społecznej, aby stale diagnozować sytuację społeczną, przyczynić się do rozwiązywania zaistniałych problemów oraz skutecznie przeciwdziałać negatywnym skutkom patologii społecznych. W miarę możliwości katalog form wsparcia jest poszerzany w celu efektywnego i jakościowo optymalnego świadczenia pomocy społecznej.

12. Rekomendacje

Uwzględniając powyższą analizę i wnioski z niej płynące, jak również przykładając stosowną wagę do rosnącego znaczenia pomocy społecznej w życiu społeczności Kutna, można sformułować następujące rekomendacje:

1. modernizacja Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie, w tym adaptacja pomieszczeń po Dziennym Domu Pomocy Społecznej z przeznaczeniem na inne zadania;

2. prowadzenie działań mających na celu poprawę sytuacji osób pozbawionych schronienia, np. częściowe przekształcenie Noclegowni w Schronisko dla osób bezdomnych ;

3. prowadzenie badań socjologicznych analizujących sytuację społeczną Kutna w jej wielu wymiarach;

4. kontynuacja współpracy instytucji pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi;

5. wdrażanie nowych form pomocy seniorom, a także animowanie międzygeneracyjnej integracji społecznej, zacieśniającej więzi między wieloma pokoleniami mieszkańców Kutna;

6. koordynowanie projektów w polu pomocy społecznej, wykorzystywanie w zarządzaniu dobrych praktyk oraz ewaluowanie wyników zarówno wprowadzanych programów, jak i bieżącej pracy.

Sporządził:
Michał Bielecki